ARH Diss. B-27066

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

NSV Liidu ajaloo Kateeder

NSV LIIDU JA HIINA RAHVAVABARIIGI VENNALIK SÕPRUS JA KOOSTÖÖ

D i p l o m i t ö ö

J u h k a m, Aino

ajaloo-keeleteaduskond
ajaloo osakond, VI kursus

Juhendaja:

ajaloo-teaduste kandidaat
dotsent L. Loone

TRÜ NSVL ajal. kat.
nr. 1270,

Tartu 1956

S i s s e j u h a t u s .

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tagajärjel lõhe - nes kogu maailm kaheks vastandikuks leeriks. Vanade kapitalist- like riikide kõrval kujunes välja uus, Nõukogude sotsialistlik töö- liste ja talupoegade riik, mis võtab enda alla ühe kuuendiku kogu maailmast.

Uue sotsialistliku riigi tekkimine nõrgendas ülemaailmse ka- pitalismi jõudu ja lõi vankuma tema põhialused.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon sisendas kogu maa- ilma proletariaadi teadvusse suku oma jõududesse ja oma võitluse võidusse. Oktoobrirevolutsioon näitas kõigi maade töörahvale, et ta võib vabaneda ekspluateerijaist ja edukalt ehitada uut elu.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon nõrgestas kogu ka- pitalistlikku süsteemi, õõnestas imperialismi võimu asumaades ja sõltuvates riikides, avas rõhutud maades proletariaadi juhtimisel teostatavate koloniaalsete revolutsioonide ajastu ja näitas nende maade rahvastele kätte reallse tee imperialistlikust ja feodaal- sest orjusest vabanemiseks.

Uue purustava löögi sai kapitalistlik süsteem Teises maa- ilmasõjas. Fašismikollete purustamine Euroopas ja Kaug-Idas tugev- das demokraatlikke jõude ning soodustas ka nende hoogsat kasvu. Rahu, demokraatia ja sotsialismi leer tugevnes silmapaistvalt ko- gu maailmas.

Tänu Nõukogude Liidu võidule fašistlike agressorite üle vabane- sid Kesk- ja Kagu-Euroopa maad Poola, Tšehhoslovakkia,Ungari, Rumee- nia, Bulgaaria, Albaania ja Jugoslaavia ja Aasia maad Hiina, Korea,

Vietnam imperialistlikust orjusest ning asusid kindlalt rahvuslikku sõltumatuse ja tõeliselt demokraatliku arengu teele.

Nende maade rahvahulgad, eesotsas töölisklassiga, murdnud välise ja sisemise reaktsiooni vastupanu, kukutasid kommunistlike ja töölisparteide juhtimisel ekspluataatorlike klasside võimu ning kehtestasid vabastatud maal uue riikliku ja ühiskondliku korra -- rahvademokraatliku korra.

Rahvademokraatia tekkis kapitalismi üldkriisi edasise teravnemise, imperialismi kõigi vastuolude teravnemise, kapitalistlike maade töölisliikumise kasvu, asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste vabastusvõitluse tugevnemise olukorras. Ajajärgul, mil jõudude vahekord rahvusvahelisel areenil oli põhjalikult muutunud sotsialismi kasuks. 1)

See kinnitab marksismi-leninismi õpetust, et erinevates konkreetsetes tingimustes kapitalismilt sotsialismile ülemineku vormid, meetodid, viisid ja tempo võivad olla mitmesugused. Lenin rõhutas: "Kõik rahvused jõuavad sotsialismile, see on vältimatu, kuid kõik ei tule täiesti ühte viisi, igaüks toob omapära sellesse või teise demokraatia vormi, nii või teissugusesse proletariaadi diktatuuri eriliigisse, ühiskondliku elu mitmesuguste külgede sotsialistliku ümberkujundamise nii- või teissugusesse temposse." 2) Kõikide nende poliitiliste vormide olemus on aga üks - proletariaadi diktatuur. Rahvademokraatia samuti kui nõukogud on proletariaadi diktatuuri eri vorm.

Rahvademokraatlik kord väljendab linna ja maa töörahva laiade hulkade kõige elulisemaid huve, ta kindlustab rahvaste rahvuslikku sõltumatust, kaitseb töörahva põhilisi saavutusi kõigi tema vaenlaste kallaletungide eest, surub maha kapitalistlike elemen-

---

1) A. Sobolev, Rahvademokraatia kui ühiskonna poliitilise organiseerimise vorm, "Eesti Bolševik" 1951, nr. 18, lk. 41 - 42.
2) V. I. Lenin, Marksismi karikatuurist ja imperialistlikust ökonomismist, Teosed, 23. kd., Tallinn 1953, lk. 57.

tide vastupanu sotsialismi ülesehitamisel.

Töölisklass liidus töötava talurahvaga kasutab kapitalismi ikkest vabanenud maades oma võimu deokraatlike riikide võimsuse tugevdamiseks, sotsialistlike tootmissuhete arendamiseks, tootlike jõudude igakülgseks tõusuks ja õitsenguks, töörahva hulkade materiaalse ja kultuurilise taseme pidevaks tõstmiseks.

Sotsialismi teele asunud maade vahel on väljakujunenud tihedad vastastikuse abistamise ja koostöö suhted.

NSV Liit, Hiina Rahvavabariik ja teised sotsialismimaa riigid, olgugi et nende tootlike jõudude arenemistasemes on olulisi erinevusi ja nad asuvad sotsialistliku ülesehitustöö erinevatel etappidel, on siiski ühendatud sellega, et nad on lõplikult lahku löönud kapitalismist, saavutanud oma rahvusliku ja riikliku iseseisvuse.

Sotsialistliku leeri riikide vahel on võimsa sotsialismimaa NSV Liidu juhtimisel kujunenud riikidevahelised majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised sidemed, mis on rajatud vabatahtlikkuse, vastatikuse abistamise, võrdsuse ning rahvuslikust sõltumatusest ja riiklikust suveräänsusest lugupidamise põhimõtetele. Koostöö ja vastastikune abi kindlustavad rahvademokraatiamaadele vajalikud tingimused nende rahuliku majanduse ja kultuuri arendamiseks ning loovad esmakordselt nende ajaloos iga maa riikliku ja rahvusliku suveräänsuse säilitamise taõelise tagatise. Lisaks sellele sotsialismi leeri riigid on muutunud võimsaks jõuks rahu kindlustamisel ja tugevdamisel.

Sotsialistliku leeri riikide vahel tekkinud suhted on uuelaadsed riikide vahelised suhted, mida ei ole tuntud varem kogu maailmas. Tuntud ja uuritud on kapitalistlike riikide vahelisi

suhteid, mis on võistluse, sõltuvuse ning rõhumise suhted. Sotsialistlikkude riikide vahelisi suhteid on aga veel vähe uuritud ja seetõttu käesolev töö seab ülesandeks lahendada sõpruse ja koostöö sidemete probleem kahe suurema sotsialismileeri kuuluva riigi NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi sõprussidemete ning vastastikuse koostöö küsimuste kohta puuduvad pikemad uurimuslikud tööd. Teoreetiliste seisukohtade lahtimõtestamiseks olid aluseks NSV Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi kõned, eriti sotsialistliku ja imperialistliku leeri iseloomustamise ja kahe süsteemi rahuliku kooseksiteerimise küsimustes.

Teoreetiliste järelduste tegemisel NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi koostöö kohta on võetud aluseks ka I. Dudinski töö "NSV Liidu ja rahvademokraatia maade majanduslik koostöö" ja A. Tšitšjakovi artikkel "Sotsialistliku leeri maade majandusliku koostöö arenemine." [1]

Kahe suure riigi rahvaste vahelisi sõprussuhteid käsitlevad J. V. Arutjunjan [2], M. Kapitsa [3], E. F. Kovaljov [4] lühemates töödes, kus on antud head faktilist materjali, kuid sügavamad teoreetilised üldistused puuduvad.

J. Jermašovi töö "Valgus Hiina kohal" annab pikema ülevaate hiina rahva ajaloost kaugest minevikust kuni tänapäevani. Autor

---

1) A. Tšitšjakov. Sotsialistliku leeri maade majandusliku koostöö arenemine, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 10, lk. 37.

2/ Ю. В. Арутюнян, "Нерушимая дружба народов Советского Союза и Китайской Народной Республики - прочная опора мира во всем мире, Москва 1954.

3/ М. Капица, Великая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1954.

4/ Е. Ф. Ковалев, Нерушмая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1953.

on näidanud sotsialistliku Nõukogude riigi osatähtsust hiina rahva võidu saavutamisel ja kindlustamisel. Jermašovi tööst on kasutatud peamiselt materjale hiina rahva saavutuste kohta majanduslikul ja kultuurilisel alal Rahvavabariigi perioodil.

V. Nikiforov, G. Erenburg, M. Jurjev annavad töös "Rahvarevolutsioon Hiinas" põhjaliku ülevaate revolutsioonilistest sündmustest Hiinas ajavahemikul 1925 - 1949. Autorid on õigesti näidanud NSV Liidu abi hiina rahvale revolutsiooniliste võitluste ajal ja Nõukogude Liidu osatähtsust rahvarevolutsiooni võidus Hiinas. Spetsiaalsete raamatute ja brošüüride kõrval valgustab käesolevat küsimust rida artikleid, mis on ilmunud ajakirjades ja ajalehtedes.

Enamik artikleid, peamiselt Hiina Rahvavabariigi aastapäevale pühendatud, on aga väga üldsõnalised ja neis sai antud töö raamides kasutada üksikuid andmeid.

Paremateks artikliteks oli S. Jefimovi "Nõukogude ja tõlkekirjadus suure hiina rahva üle.",[1] kus autor annab põhjaliku ülevaate NSV Liidus ilmunud kirjanduse kohta.

Nõukogude-Hiina sõprusühingu tööst kahe suure riigi vahelise kultuurisidemete laiendamisel 1952.a. -ni annab Tsjän Tszjun-ǰui artiklis "Suurte rahvuste sõprus".[2]

V. Ovtšinnikov on väga huvitavalt kirjeldanud Moskva - Ülan-Bator - Pekingi raudteede ehitustööd.[3]

Põhjalikult on käsitletud NSV Liidu ja Hiina Rahvavabriigi

1/ Т. Ефимов. Советская и переводная литература о великом китайском народе, "Международная жизнь" 1955 № 8.
2/ Цянь Изюнь-жуй, Дружба великих народов, "Правда" 5 XI 1952.
3/ V. Ovtšinnikov, Moskva - Ülan-Bator - Peking, "Edasi" 4. I 1956.

teadlaste koostöö Tsjän San-tsjani artiklis "Hiina teadlased õpivad põhjalikult tundma nõukogude eesrindlikku teadust." 1)

Kirjanduse kõrval on käesoleva töö koostamiseks kasutatud allikana peamiselt perioodikas ilmunud materjale: aluseks olid ajalehed "Дружба" , "Rahva Hääl", "Noorte Hääl", "Edasi" ja ajakirjad "Eesti Kommunist",

Ajalehtedest on kogutud kokku kõik sõnumid, mis puudutavad Hiina ja NSV Liidu suhteid ja on püütud siis selliselt kogutud materjale süstematiseerida. Kahtlemata niiviisi hangitud materjal ei ole täielik, sest ei ole mingit kindlust, et ajalehed oleksid valgustanud täielikult ja süstemaatiliselt kõiki Rahva-Hiina - - Nõukogude Liidu kokkupuuteid. Muud materjali aga selle küsimuse kohta ei ole kätte saadaval.

Lisaks sellele on dokumentaalmaterjalina läbi vaadatud ja analüüsitud antud teema seisukohalt Hiina Rahva Poliitiline Konsultatiivnõukogu üldine programm ja kõik tähtsamad Hiina Rahvavabariigi - NSV Liidu vahelised lepingud 1945 - 1956.a.

Käesolevas töös "NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vennalik sõprus ja koostöö" on püütud koondada kättesaadavaid materjale nende põhjal anda ülevaade mõlema maa vastastikusest sõprusest ja koostööst näidates rahvusvaheliste suhete uut iseloomu sotsialismi leeri ülese ja kahe suurima sotsialismi maa NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel eriti. Antud töös ei ole muidugi suudetud seda teha ammendavalt süstemaatiliste ja täielike andmete puudumisel.

1/ Цянь Сань-цян, Учебные Китая изучают передовую советскую науку, "Народный Китай" 1953. № 4.

1. Rahvusvaheliste suhete iseloom sotsialismi leeri riikide vahel. NSV Liidu ja Hiina suhted 1917 - 1949.a.

NSV Liit ning Euroopa ja Aasia rahvademokraatlikud riigid moodustavad sotsialistliku leeri, mis seisab imperialistliku leeri vastu.

Praegu kuulub riikidele, kus on kindlustunud uued, sotsialistlikud suhted, üks neljandik kogu maismaast ja nendes elab üle 35 % maakera elanikkonnast. [1)]

Vastavalt erinevatele ühiskondlikkudele kordadele mõlemas süsteemis on ka riikide vahelised suhted mõlema leeri piirides printsipiaalselt lahkuminevad.

Imperialistlik leer ei saa eksisteerida ilma rahvaste julma ja halastamatu rõhumiseta, sest kapitalistide peamiseks eesmärgiks on maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamine ~~antud~~ maa rahvastiku ekspluateerimise ja laostamise teel, teiste maade, eriti mahajäänud rahvaste orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel, sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel.

Maksimaalsete kasumite ~~saamine~~ taotlemine toukab imperialistlikke riike asumaade ja teiste mahajäänud maade orjastamisele, veristele sõdadele. Maksimaalsete kasumite ja ülemvõimu pärast tekivad imperialistlike riikide endi vahel võitlused

Vastavalt sellele imperialistliku leeri riikide suhted on

---

1) A. Romanov. Sotsialism - kasvav ja tugevnev ülemaailmne süsteem, "Rahva Hääl" 3. IV 1956.

tugevamate riikide omavaheline võistlus ülemvõimu ja turgude pärast; nõrgemate formaalselt iseseisvate riikide sõltuvusse asetamine enamarenenud riikide poolt ja asumaade julm röövimine.

Pärast Teist maailmasõda need vahekorrad säiluvad, kõiki imperialistliku leeri riike aga ühendab ühine vaen sotsialistliku leeri riikide vastu. Imperialistliku leeri tugevama ja juhtija riigi Ameerika Ühendriikide imperialistlikud ringkonnad kasutavad seda aga oma huvides ning süvendavad veelgi vastuolu sotsialismimaadega, et saaks oma tööstuse arenguks läbi viia relvastuse võidujooksu, asutada sõjalisi baase ja viia nõrgemaid leeri liikmeid majanduslikku sõltuvusse.[1)]

Nii peegeldavad imperialistliku leeri maade vahel väljakujunenud suhted selgesti imperialismi kiskjaolemust.

Hoopis teistel alustel on korraldatud riikide vahelised suhted sotsialismi leeris. Sotsialismimaades kindlustunud uue ühiskondliku korra olemuse määrab sotsialismi põhiline majandusseadus - kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine sotsialistliku tootmise pideva suurendamise ja täiustamisega kõrgeima tehnika baasil. Selle seaduse toime tingibki kõigi sotsialistliku leeri maade rahuliku majandusliku arengu ning nende riikide rahvaste loominguliste jõudude pideva õitsengu.

Sotsialistlikud tootmissuhted valitsevad jagamatult NSV Liidu majanduses ja nad etendavad domineerivat osa rahvademokraatia riikides. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus ühendab töörahvast mit-

---

1) I. Dudinski, NSV Liidu ja rahvademokraatia maade majanduslik koostöö, Tallinn 1955, lk. 8.

te ainult igas riigis endas, vaid ka kogu sotsialistliku leeri ulatuses. Nii NSV Liit kui ka rahvademokraatlikud riigid on huvitatud tootlike jõudude kõige kiiremast vastastikusest arendamisest. Iga selle maa rahvamajanduse arenemine tugevdab kogu sotsialistliku leeri majanduslikku võimsust ja kaitsevõimet. Siit tulenevadki vastatikuse majandusliku abistamise taotlused, luua laialdane vastatikuse majanduslike suhete süsteem sõpruse, vastastikuse lugupidamise ja võrdõigusluse alusel. See kinnitab marksismi-leninismi teoreetilist seisukohta, et ainult sotsialismi rööbastel on võimalik rahvaste tõeline majanduslik lähenemine, nende majanduslik ühinemine koostöö ja vastatikuse abi alusel. [1]

Sotsialistliku leeri suhted on rajatud kõikide rahvaste ja rasside vaba arenemine ning rahvaste sõpruse proletaarse internatsionalismi põhimõtete alusel. Proletaarne internatsionalism, mis tugineb marksismi-leninismi teooriale, tähendab suurte ja väikeste rahvaste täielikku võrdõiguslust, nende vennalikku vastatikust abistamist ning ühist võitlust iperialistliku agressiooni jõudude ja rahvusliku rõhumise igasuguste vormide vastu rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Sotsialistlikud rahvused moodustavad võitluses imperialismi vastu ühtse rinde kõigi rõhutud rahvastega.

Sotsialismi leeri riigid lähtuvad ka oma välispoliitikas proletaarse internatsionalismi põhimõtetest, et suured ja väikesed rahvad ning riigid on võrdõiguslikud, et kõigil rahvastel

---

1) A. Tsitsjakov, Sotsialistliku leeri maade majanduslik koostöö arenemine, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 10, lk. 37.

on õigus enesemääramisele ja riiklikule suveräänsusele. Seetõttu asub sotsialismi leer rahvusvahelisel areenil aktiivselt ja otsustavalt välja väikeste ja rõhutud rahvaste kaitsjana. Vastupidiselt kapitalismile toob sotsialism rahvastele rahu ja sõpruse, sest sotsialistliku leeri riikide kiireks ja igakülgseks arenemiseks on vaja rahu, sest ainult kindla rahu tingimustes saab maksimaalse kiirusega arendada majandust ja tõsta töörahva heaolu. Sotsialistliku korra olemusele on võõras ja ei ole vajalik rõövsõdu ning asumaade vallutamist ja riisumist.

Sotsialismi leer on rahu säilitamise ja kindlustamise poolt, rahvusvahelise koostöö ja kõigi maadega sidemete arendamise poolt sõltumata sotsiaalsest süsteemist, mis valitseb ühel või teisel maal. Sotsialismimaad lähtuvad erineva sotsiaalse korraga riikide rahuliku kooseksiteerimise leninlikust printsiibist. [1] Sotsialismi leer võitleb niisuguse rahvusvahelise koostöö eest, mille tingimustes kõik riigid, sõltumata nende ühiskondlik-poliitilisest süsteemist, võivad ja peavad rahu ning julgeoleku huvides ühendama oma jõupingutused.

Oluline osa sotsialismi leeri riikide koostöös on NSV Liidul kui võimsal enamarenenud sotsialistlikul riigil. See võimaldab Nõukogude Liidul abi anda teistele leeri riikidele, mis toimub aga täiesti uute, sotsialismile omaste võrdõigusluse, omakasupüüdmatuse ja siseasjadesse mittevahelesegamise poliitika alusel.

x

x x

---

1) N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee aruanne Partei XX kongressile, Tallinn 1956, lk. 34.

Oma olemasolu esimestest päevadest peale astub Nõukogude riik rahvusvahelisel areenil aktiivselt ja otsustavalt välja kui vaikeste rahvuste ja riikide huvide ning õiguste kaitsja.

Nõukogude riik astub välja selle vastu, et ühed rahvad rõhuksid teisi rahvaid. Juba esimeses Nõukogude valitsuse välispoliitilises dokumendis-rahudekreedis - oli üliskutse teha viivitamatult lõpp maailmasõjale ja sõlmida üldine rahu ilma võõraste maade vallutamisesta, ilma võõraste rahvaste vägivaldse liitmiseta.[1)]

Läkituses "Kõigile Venemaa ja töötavatele muhameedlastele" teatati, et Nõukogude riik heidab jaadavalt kõrvale imperialistliku vägivallapoliitika ning rajab nüüdsest peale oma suhted Ida rahvaste ja teiste riikidega üksteise austamise, sõpruse, koostöö ja üheõiglusluse printsiipidele.[2)]

Nõukogude valitsus dekreedi ja läkituse ellurakendamisel püüdis luua sõbralikud suhted kõigi rahvastega.

Noor Nõukogude riik oli esimene riik, kes ulatas ka hiina rahvale vennaliku käe.

25. juulil 1919.a. pöördus Nõukogude valitsus eridekla-ratsiooniga hiina rahva poole. Selles märgiti, et Nõukogude valitsus loobub kõigist neist mittevõrdõiguslikest lepinguist, mis oli tsaarivalitsuse poolt Hiinale peale surutud, samuti ka privileegidest ja kontributsioonidest, millised tsaarivalitsus oli endale Hiina arvel kindlustanud. Deklaratsioon rõhutas, et sel ajal poolkoloniaalses seisundis oleva hiina rahva liitlaseks

---

1) H. Uusküla, Võitlus rahu eest on Nõukogude Liidu välispoliitika põhijoon, "Rahva Hääl" 7. VII 1955.

2) Sealsamas.

ja vennaks võitluses vabaduse eest on vene tööline ja talupoeg ning Punaarmee. [1]

Nõukogude valitsus tegi hiina rahvale ettepaneku asuda ametlikesse suhetesse oma valitsuse kaudu ja saata oma esindajad vastu Punaarmeele. Hiina tolleaegne reaktsiooniline valitsus püüdis varjata mainitud deklaratsiooni, kuid siiski ei jäänud hiina rahvale teadmatuks tõsiasi, et Nõukogude valitsus taotleb täiesti võrdõiguslikku lepingu sõlmimist.

Eelkõige väljendasid oma vaimustust hiina töölised, feodaal- ja koloniaalkorra ajal kõige rohkem rõhutud klassi esindajad. Proletaarlaste rühma poolt Pekingis välja antav ajakiri "Uus Noorus" kirjutas: "Koit tuleb Venemaalt, kes heidab oma kiired pimedale Idale. Meile ulatatakse sõbralik käsi. Ulatagem siis meie talle kõhklematult oma käe !" [2]

Šanghai tööliste liit avaldas teate, mille igast sõnast hoovab rõõmu ja vaimustust: "Teie kõnelete oma kavatsusest tagastada meile selle, mille meilt rööVis tsaarivalitsus. Teie ütlete, et kavatsete likvideerida eksterritoriaalsuse, mille läbi meie, töölised, kõige rohkem oleme kannatanud ja kannatame. Meie tervitame teie revolutsiooni vaimu ..." [3]

Selliseid vastukajasid sisaldas tol ajal Hiina töölis- ja progressiivne ajakirjandus, mis etendas suurt osa võitluses sõbralike, vennalike suhete kehtestamisel Nõukogude vabariigi ja Hiina vahel.

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 170 - 171.

2) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 171.

3) Sealsamas.

Nõukogude valitsuse ettepanek tuli ajal, mil imperialismivastane võitlus Hiinas näitas väljapaistvat tõusu, sest Ameerika Ühendriikide, Inglise ja Prantsuse imperialistid lükkasid Hiina õiglased nõudmised Pariisi rahukonverentsil 1919.a. tagasi ning nõustusid Saksa kontsessioonialade üleminekuga Jaapanile. Hiina rahvas sai aru, et on olemas kaks poliitikat: üks, mida ajab Nõukogudemaa ja mis on suunatud rahvaste iseseisvuse ja võrdõiguslikkuse austamisele ja kindlustamisele, ning teine, mida esindavad imperialistlikud riigid, kusjuures see on suunatud rahvaste orjastamisele, nende iseseisvuse hävitamisele.

1920.a. algasid Nõukogude riigi ja Hiina vahel läbirääkimised, kuid silmas pidades tolleaegse Hiina rahvavaenuliku valitsuse suhtumist, keda mõjutasid ka imperialistid, katkesid läbirääkimised korduvalt ja jõudsid alles 1924.a. lõpule.

1924.a. leping, mille sõlmimise kasuks hiina rahvas oli tugevat survet avaldanud, oli taies ulatuses võrdõiguslik leping, esimene sellelaadiline, mille Hiina valitsus oli sõlminud viimase saja aasta jooksul. See leping pani aluse diplomaatiliste suhete sisseseadmisele mõlema maa vahel ning lahendas Ida-Hiina raudtee küsimuse mõlema maa huvialadele vastavalt. Seejuures Nõukogude valitsus loobus kõigist neist privileegidest, kontsessioonidest ja kontributsioonidest, mis olid tsaarivalitsuse poolt Hiinale peale surutud mittevõrdõiguslike lepingutega.[1] Hiina rahvas võttis 1924.a. lepingu vastu suure vaimustusega, mis näitab, et ta mõistis täiesti Nõukogude valitsuse õigeid seisukohti. Isegi mõned Hiina reaktsioonilised ringkonnad olid

---

1/ М. Капица, Великая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1954, стр. 7.

sunnitud tunnistama, et see oli esimene õiglane leping kõigi nende lepingute hulgas, mida Hiina oli kunagi sõlminud.

Hiina rahva hulgas kasvas järjekindlalt NSV Liidu autoriteet ning samas järjekindlalt langes iperialistlike riikide eriti Ameerika Ühendriikide mõju, olgugi et ta kulutas kolossaalseid summasid oma poliitiliste ja ideoloogiliste positsioonide kindlustamiseks Hiinas. Hiina töötajate hulgas hakkasid levima marksismi-leninismi ideed ja kasvama võitlusvaim oma maa rõhujate ja välisimperialistide vastu.

Kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini, kirjutas hiina töörahva juht Mao Tse-dung, otsisid hiina eesrindlikud inimesed õigust läänemaades. "Imperialistlik agressioon purustas hiinlaste unistused õppida Läänelt ... Olukord riigis halvenes iga päevaga. Tingimused olid niisugused, et rahvas ei saanud enam elada. Tekkisid kahtlused, ja need kahtlused kasvasid." Siis aga "... venelased teostasid Oktoobrirevolutsiooni ... Siis ja ainult siis astusid ideoloogia alal töötavad hiinlased täiesti uude ajastusse. Hiinlased leidsid igal pool rakendatava marksismi-leninismi üldise tõe, ning sellega muutus ka Hiina pale." 1)

Hiina proletaarlased võtsid üle marksismi-leninismi ideed, töölisklassi uued võitlusvormid, uue taktika ja rakendasid seda võitluses sise- ning välismaiste rõhujatega. Rahvuslik vabastusliikumine Hiinas sai Nõukogude Venemaa ja rahvusvahelise kommu-

---

1) Mao Tse-dung, Rahvademokraatia diktatuurist, "Rahva Hääl" 15. VII 1949.

nistliku liikumise liitlaseks. See liikumine, Mao Tse-dungi sõnade järgi , "tekkis kui vastus kaasaegse maailmarevolutsiooni üleskutsele, vastus Vene revolutsiooni üleskutsele, Lenini üleskutsele." 1)

Hiina töörahva juhiks sai kommunistlik partei, kes on õppinud ja õpib õieti tegutsema marksismi-leninismi õpetusest ja Nõukogudemaa Kommunistlikult Parteilt. Kommunistliku Partei juhtimisel toimus Hiinas 1925. - 1927.a. revolutsioon, mis küll lõppes ebaõnnestumisega, aga äratas sajanditepikkusest unest ja pani liikuma sadu miljoneid rõhutuid ja tugevdas kommunistliku partei autoriteeti rahva seas. 2)

NSV Liidu sõprus oli hiina rahvale määratu suure tähtsusega, eriti siis, kui hiina rahvas pidas rasket võitlust jaapani agressoritega ning hiljem kuomintangi reaktsionääride ja ameerika imperialistide vastu. 1931.a. vallutasid jaapani imperialistid Hiina territooriumi Mandžuuria, et muuta Mandžuuria oma kolooniaks ning sõjaliseks platsdarmiks Hiina ja NSV Liidu vastu.

Nõukogude Liit ainukese riigina kaitses hiina rahva huve ja võttis agressori suhtes kindla seisukoha ega tunnustanud Jaapani vallutusi Mandžuurias. 3)

1937.a. algas Jaapani sõda Hiina vastu juba täieliku orjastamise eesmärgil. Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja teiste imperialistlike riikide poliitika soodustas igati Jaapani agressiooni. Hoopis teisiti suhtus hiina rahvasse sel raskel

---

2) Sealsamas.

1) V. Nikiforov, G. Erenburg, M. Jurjev, viidatud teos, lk. 8.
3) I. Jermašov, viidatud teos, kl. 36.

ajal NSV Liit, kes sõlmis Hiinaga mittekallaletungi lepingu 21. aug. 1937.a. Leping sõlmiti 5 aastaks ning selle alusel loobusid mõlemad riigid sõjast teineteise suhtes. [1] Nõukogude-Hiina leping oli järjekordseks selgeks tõendiks Nõukogude Liidu rahuarmastavast poliitikast ja oli suureks panuseks võitluses sõjaohu vastu. NSV Liit oli agressiooni ohvriks langenute ja oma kodumaa iseseisvuse eest võitlevate rahvaste toetamise poolt.

Nõukogude riigi toetus Hiinale polnud mitte ainult moraalne, vaid Nõukogude valitsus andis Hiinale kolm korda laenu relvade muretsemiseks. Need laenud olid hiina rahvale hindamatu tähtsusega sel raskel ajal, kui teised välisriigid tegelikult toetasid jaapani agressoreid.

Hiina rahvas tundis NSV Liidu poliitilist toetust, tema alatist valmisolekut ajada nurja agressorite ja nende tegelike kaasosaliste intriigid.

Jaapani interventsiooni laienemise tingimustes juhtis Hiina Kommunistlik Partei üldrahvalikku võitlust kodumaa päästmiseks jaapani imperialismist. Punaarmee poolt vabastatud aladel NSV Liidu kogemuste alusel organiseerisid kommunistid demokraatlikud valitsusorganid ja viisid läbi töörahva huvides reforme.

Ainult hiina kommunistid üksi jätkasid julgelt ja järjekindlalt rahva üleskutsumist võitluseks jaapani imperialismi vastu Hiina päästmiseks.

1938. - 1939.a. katsusid jaapani väed kallale tungida NSV

---

1) V. Nikiforov, G. Erenburg, M. Jurjev, ~~Rahvarevolutsioon Hiinas, Tallinn 1952,~~ viidatud teos lk. 52.

Liidule ja tema liitlasele Mongoolia Rahvavabariigile, agressorid kohtasid aga Hassani järve juures ja Halhin-Soli jõel nii hävitavat vastupanu Nõukogude Liidu armee poolt, et nad olid sunnitud tõmbama oma paremad väeosad Hiinast NSV Liidu piirile.[1]

Jaapani imperialistlik agressioon, mis 1941.a. peale muutus ka sõjaks Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Hollandi vastu ning ootas sobivat momenti rünnakuks NSV Liidu vastu, löödi aga 1945.a. puruks. Selles oli otsustav osa meie kuulsusrikkal Nõukogude armeel, kes oli samaaasta kevadeks purustanud ka hitlerliku Saksamaa. Jaapani agressiivsete jõudude purustamist kergendas ka hiina rahva ja tema vabastusarmee võitlus.

Nõukogude armee võit Jaapani imperialismi üle oli hindamatu panus hiina rahvale, kes võitles oma kodumaa vabastamise eest jaapanlastest.

Samal päeval, mil Jaapan esmakordselt teatas oma valmisolekut kapituleerumiseks - 14. aug. 1945 - kirjutati Moskvas alla sõpruse- ja liiduleping ja kokkulepetele Hiina ja NSV Liidu vahel.[2]

Sõpruse- ning liidulepingu eesmärgiks oli tugevdada alati mõlemate maade vahel valitsenud sõbralikke suhteid liiduga ja ulatusliku sõjajärgse koostööga, mille peaeesmärgiks on takistada Jaapani agressiooni uuestitekkimist.

Sõjajärgse heanaaberliku koostöö põhimõtteline alus seisneb selles, et mõlemad pooled kohustuvad teineteise julgeolekut ja majanduslikku arengut arvesse võttes, tegutsema tihedas ja

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 282.

2) Sõprus- ning liiduleping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina vabariigi vahel. "Õhtuleht" 28. VIII 1945.

sõbralikus koostöös üksteise suveräniteedi ja territoriaalse tervikluse austamise põhimõtete kohaselt. [1]

Leping näeb ka ette kõige ulatuslikumat vastastikust majanduslikku abi, nii mõlemate maade taastamise kergendamise ja kiirendamise eesmärgil kui ka selleks, et kaasa aidata kogu maailma heaolule.

Lepingu elulist jõudu kinnitavad erikokkulepped, mis näevad ette konkreetseid abinõusid mõlemate maade julgeoleku kindlustamisel ja agressiooni ärahoidmisel. [2]

Leping ja kokkulepped näitasid hiina rahvale veel kord, et nende tõeliseks sõbraks ja abistajaks on NSV Liit.

NSV Liidu maailma-ajaloolised võidud hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle ning sellest tingitud demokraatlike jõudude kasv ning imerialistliku süsteemi nõrgenemine andsid ka hiina rahvale võimaluse lõpule viia oma ajaloolise võitluse välismaiste imperialistide ja kuomintangi reaktsioonilise režiimi üle.

Peale Jaapani kapituleerumist hiina rahva tähtsamaks probleemiks oligi maa ühendamine tõelise demokraatia alusel. Jaapani imperialistide endiseid psitsioone tahtsid aga ära kasutada Ameerika Ühendriigid ning muuta Hiina oma asumaaks ja strateegiliseks platsdarmiks sõjas NSV Liidu vastu. Ameerika agressorid kasutasid oma plaanide täitmiseks Kuomintangi - armeed ja Hiinasse jäänud Jaapani vägesid.

---

1) Sõprus- ning liiduleping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina vabariigi vahel, "Õhtuleht" 28. VIII 1945.

2) Sõprus- ning liidulepingu ja kokkulepete ratifitseerimisest Nõukogude Liidu ja Hiina vabariigi vahel, "Õhtuleht" 28. VIII 1945.

Hiina Kommunistlikul parteil, toetudes laiadele töötajate hulkadele tuli alustada relvastatud võitlust maa vabastamiseks rahvavaenlastest ja demokraatliku Hiina loomiseks.

NSV Liit jätkas demokraatlike jõudude toetamist Hiinas. Tema nõudel võeti vastu 1945.a. detsembris Maskvas toimunud Nõukogude Liidu, Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa välisministrite nõupidamisel ühine otsus Hiina kohta.[1] Otsuses märgiti vajadust ühendada ja demokratiseerida Hiina ning lõpetada kodusõda. Samuti nõuti ka teiste riikide mittevahelesegamist Hiina siseasjadesse ja ameerika relvastatud jõudude kiiret väljaviimist Hiinast. Neid nõudeid ei tahtnud aga tegelikkuses täita Ameerika Ühendriigid ning jatkasid kuomintanglaste toetamist.

Hiina töörahva õiglane revolutsiooniline võitlus vabaduse ja sõltumatuse eest lõppes aga võiduga ja Hiina Rahvavabariigi väljakuulutamisega 1. oktoobril 1949.a.

Pikaajalise kangelasliku võitluse tulemusena saavutas hiina rahvas kommunistliku partei juhtimisel suure võidu rahvarevolutsioonis, mis oli suunatud imperialismi, feodalismi ja bürokraatliku kapitali vastu. Tegi seega lõpu sajandeid kestnud rõhumisele ja orjastamisele ning lõi Hiina Rahvavabariigi.

Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldises programmis öeldakse, et vabariik teostab rahvademokraatia diktatuuri, mille eesotsas on töölisklass ja mis on rajatud tööliste ning talurahva liidule ning ühendab kõiki demokraatlikke klasse ja vähemusrahvusi Hiinas. Vabariik peab võitlust imperialismi,

---

1) V. Nikiforov, G. Erenburg, M. Jurjev, viidatud teos, lk. 81.

feodalismi ja bürokraatliku kapitali vastu ning taotleb Hiina sõltumatust, demokraatiat, rahu, ühinemist, õitsengut ja võimsuse tugevdamist. [1]

Hiina Rahvavabariigi moodustamisega algas nõukogude ja hiina rahvaste suhetes uus ajajärk, mis tähistab kahe suure rahva sõpruse edasist süvenemist ja kindlustumist.

Nüüd oli saabunud ajajärk, mida oma surmaeelses läkituses NSV Liidu Kesktäitevkomiteele ennustas hiina rahva suur patrioot Sun Jat-sen : " ... NSV Liit tervitab võimsas ja vabas Hiinas sõpra ja liitlast, ja et suures võitluses maailma rõhutud rahvaste vabastamise eest sammuvad mõlemad liitlased käsikäes võidule." [2]

Nõukogude rahvas tervitaski vaimustusega Hiina Rahvavabariigi väljakuulutamist. Esimese riigina tunnustas just võimas NSV Liit juba 2. okt. noort Rahvavabariiki. [3] Nõukogude Liidu eeskujule järgnesid kõik Euroopa ja Aasia rahvademokraatia riigid, see tugevdas kohe noore Hiina Rahvavabariigi rahvusvahelist positsiooni.

Kindel vundament NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste suhete edasisele arenemisele pandi 14. veebr. 1950.a., mil sõlmiti kahe suure riigi vahel sõpruse, liidu ja vastastikuse abistamise leping ning rida kokkuleppeid. [4]

Lepingu allakirjutamise puhul ütles Mao Tse-dung, et suure hiina ja nõukogude rahvaste liitumine, mis on kinnitatud lepin-

---

1) Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldine programm, "Edasi" 5. X 1949.

2) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 187.

3) V. Nikiforov, G. Erenburg, M. Jurjev, viidatud teos, lk. 115.

4) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi Valitsuse ühine deklaratsioon, "Noorte Hääl" 12. X 1954.

guga, on purustamata ja kõikumata. See liitumine avaldab mõju kogu inimkonna tulevikule, viib õigluse ja rahu võidule kogu maailmas.[1)]

Tänu NSV Liidu omakasupüüdmatule abile ja koostööle võis Hiina Rahvavabariik lühikese ajaga kõrvaldada feodalismi igandid ja viia läbi riigis demokraatlikke uuendusi.

Hiina Rahvavabariigi loomise järgi NSV Liidu ja Hiina koostöö toimub paljudel aladel. Käesolevas töös on võetud vaatluse alla kõige olulisemad alad, kus väljendub vastatikune koostöö ja abistamine.

1/ Судариков, Фандиков, Великая дружба, "Новое время" 1955, № 7. стр. 5.

2. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi majanduslik koostöö.

Nõukogude Liidu majanduslik abi ja koostöö Hiina Rahvavabariigiga 1949 - 1953.a.

NSV Liidu toetus Rahva-Hiinale esimese viisaastaku plaani ülesannete täitmisel.

Nõukogude - Hiina tootmistehniline koostöö.

Nõukogude Liidu ja Rahva-Hiina koostöö raudteede ehitamisel.

Sotsailistliku maailmaturu tekkimine. Nõukogude Hiina kaubanduslikud sidemed.

x

x x

Kõigi sotsialistliku leeri riikide ühine suur eesmärk - kommunismi ülesehitamine - ja nende ühiskondliku korra ühetüübilisus on stiimuliks kõige tihedamale majanduslikule koostööle, sõbralikule abile uue ühiskonna ülesehitamisel.

Sotsialistliku leeri riikide vahel on välja kujunenud mitmesugused majanduslikud sidemed nagu laenude ja krediidi andmine, tööstusettevõtete ühine ehitamine, koostöö tööstuse ja transpordi alal, eriti aga segaettevõtete organiseerimine, looduslike ressursside ühine ekspluateerimine, teaduslik-tehniline koostöö, laialdane tootmiskogemuste vahetamine ja koostöö kaadri ettevalmistamise alal.

Majanduslik koostöö Nõukogude Liiduga omab esmajärgulist tähtsust rahvademokraatia maade arenemisel sotsialismi teed mööda, rahvaste elutaseme tõstmisel.

Rahvademokraatia riigid üleminekul kapitalismilt sotsialismile läbivad üldse kaks etappi:

Esimene etapp on agraarse, feodalismi ja imperialismivastase revolutsiooni etapp ning on oma teravikuga suunatud imperialismi, fašismi ja vähemarenenud rahvademokraatlikes riikides feodalismi vastu. Sellel etapil kujutab rahvademokraatia enesest vormi, mis on sarnane töölisklassi ja talurahva diktatuuriga, kusjuures töölisklassil on juhtiv osa. [1)]

Teine etapp on rahvademokraatia vormis esineva töölisklassi diktatuuri kahtestamise ja sotsialismi ülesehitamise etapp.[2)]

Enamarenenud Euroopa rahvademokraatia riigid lõpetasid juba 1947. - 1948.a. rahvademokraatliku revolutsiooni esimese etapi. Neis riikides kehtastati töölisklassi diktatuur ja kommunistlike ja töölisparteide juhtimisel asuti sotsialismi ülesehitamisele.

Endise poolkoloniaalse olukorra ja feodalismi igandite säilitamise tõttu vajas aga Hiina Rahvavabariik pikemat perioodi kui Euroopa rahvademokraatlikud riigid, et asuda sotsialismi ülesehitamisele. Hiina Rahvavabariik pidi asuma kodanlik-demokraatliku revolutsiooni lõpuleviimisele, s.o. lõpetada imperialismi ja feodalismivastane revolutsioon.

Hiina Rahvavabariigi ees seisvad ülesanded majanduse taastamise alal formuleeriti rahva poliitilise Konsultatiivnõukogu üldises programmis: imperialistlike maade kõigi eesõiguste likvideerimine, bürokraatliku kapitali s.o. kuomintangi ninameeste, imperialismi agentide omandi konfiskeerimine ja selle muutmine rah-

---

1) A. Sobolev, Rahvademokraatia kui ühiskonna poliitilise organiseerimise vorm, "Eesti Bolševik" 1951, nr. 18, lk. 42.

2) Sealsamas.

vavabariigi omandiks; põllumajanduses feodaalsete ja poolfeodaalsete ekspluateerimisvormide likvideerimise lõpuleviimine, riikliku majandussektori tugevdamine, riikliku ühisomandi ja kooperatiivide omandi, samuti ka tööliste ja talupoegade, väikekodanlike ja rahvusliku kodanluse eraomandi kaitsmine, rahvamajanduse arendamine ja Hiina muutmine tööstusmaaks.[1)]

Hiina Rahvavabariigi moodustamine tekitas suurt vaenu imperialistlikes ringkondades, kes nüüd kaotasid hiina rahva ja tema loodusvarade ekspluateerimise võimaluse. Hiina Rahvavabariigi taheti hävitada nii poliitilisel kui ka majanduslikul teel. Ameerika imperialistide juhtimisel kuulutati välja Rahva-Hiinale boikott, üksiki kapitalistlik riik ei tohtinud majanduslikult ega poliitiliselt läbi käia Hiina Rahvavabariigiga ega teda tunnustada.

Hiina Rahvavabariigile ulatasid aga abistava käe sotsialismi leeri riigid eesotsas Nõukogude Liiduga.

Saades toetust ja abi sotsialistliku leeri maadelt, eriti NSV Liidult, asuski hiina rahvas suure entusiasmiga nende ülesannete täitmisele.

Sõja olukorra ja kuomintanglaste võimutsemise tõttu oli Hiina rahvamajandus laostunud. 1947.a. toodeti ainult 16,7 milj. tonni kivisütt 1936.a. 41 miljoni tonni asemel, 20.000 tonni rauamaaki 3,3 miljoni tonni asemel, sulatati 40.000 tonni malmi 1,4 milj. tonni asemel. Põllumajanduses oli 1947.a. viljasaak kõigest 60 % sõjaeelsest saagist. Rahanduse alal oli kaos, kaubanduses valitseva spekulatsiooni tõttu olid tõusnud tohutult

---

1) Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldine programm, "Rahva Hääl" 4. X 1949.

kaupade hinnad. Üleujutuste tõttu oli laostunud ligi 40 milj. talupoega. [1]

Enne revolutsiooni oli Hiina tööstus enamikus sõltuvuses väliskapitalist näit.: 99 % rauamaaki töötlevast tööstusest, 90 % raudtee-ehitusest, 75 % söe- ja 64 % tekstiiltööstusest.[2]

Hiina majanduse aluseks oli põllupidamine, kus esines rohkem kui 110 milj. väikest ja väga väikest talumajapidamist. Mõisnikud ekspluateerisid talupoegi rängalt, põllumajandus ei suutnud varustada maad toiduainete ega toormaterjaliga.[3]

Hiina Rahvavabariik oli seega vana režiimi pärandina mahajäänud majandusega poolfeodaalne, poolkolomiaalne agraarmaa.

Üldises programmis märgitakse, et Hiina Rahvavabariigi majanduses on viis sektorit - riiklik, kooperatiivne, talupoegade ja käsitööliste individuaalmajandite, erakapitalistlik ja riikliku kapitali sektor. Nagu on märgitud üldise programmi art. 28, "on riigimajanduse sektor oma iseloomult sotsialistlik. Kõik ettevõtted, mis omavad suurt tähtsust maa majanduselus ja monopoolset seisundit rahvuslikus majanduses, peavad kuuluma ühtse riikliku juhtimise alla." [4]

Hiina rahvas peab oma sotsialistliku ülesehitamise ülesandeid lahendama omapärastes tingimustes. Hiinas ei olnud pikaajalise poolfeodaalse korra tõttu minevikus kapitalism suutnud küllalt areneda. Hiina rahvas asus maa sotsiallsele ümberkujundamisele

---

1) J. Jermašov, viidatud teos, lk. 469.

2) A. Mänd, Hiina Rahvavabariigi esimene viisaastak. "Noorte Hääl" 31. IV 1955.

3) Первертаило, КНР на великом пути социалистической индустриализации, "Международная жизнь" 1955 № 10, стр. 30.

4) Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldine programm, "Rahva Hääl" 4. X 1949.

palju rohkem maha jäänud tehnilis-majanduslikul baasil kui see oli NSV Liidus sotsialismi ülesehitamise algaastail ja Euroopa. Rahvademokraatia maades rahvademokraatliku võimu kehtestamine Hiinas lõi aga soodsa olukorra majanduse arenemiseks. Teiste sotsialismileeri maade abi ja toetus, eriti NSV Liidu, kindlustasid reaalse aluse maa kiireks industrialiseerimiseks ja majanduse sotsialistlikuks ümberkujundamiseks.

Arvestades seda, et Hiina oli alles hiljuti imperialistide poolasumaa, äärmiselt laostunud majandus, ei ekspropieerinud Hiina rahvavõim esialgu rahvuslikku kodanlust, vaid lubas kodanlust arendada oma majandust.[1] Väikekodanluse ja rahvusliku kodanluse osavõtt võitlusest feodalismi ja imperialismi vastu võimaldab erakapitali ära kasutada tootlike jõudude arendamiseks.

Hiina Kommunistliku Partei esimeseks eesmärgiks oli lõpu tegemine feodaalsele majanduslikule baasile. Suurt tähtsust omas agraarreform - maa andmine sellele, kes teda harib.[2] Agraarreform loob soodsad tingimused maa majanduslikuks taastamiseks ja tootlike jõudude arenguks ning üleminekuks industrialiseerimisele.

Samaaegselt agraarreformi läbiviimisega asus Hiina Kommunistlik Partei, juhindudes NSV Liidu sotsialistliku industrialiseerimise kogemustest ja arvesse võttes maal valitsevaid konkreetseid tingimusi, maa industrialiseerimisele. Selle ülesande lahendamisel oli vaja kõigepealt taastada pikaajalise sõja ning imperailistide ja nende kuomintanglike agentide poolt laostatud tööstus ja transport.

---

1) E. Martov, Hiina Rahvavabariigi edusammud majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös. "Eesti Kommunist" 1952, nr. 12, lk. 65.

2) Seesama, lk. 66.

Suurt abi Hiina Rahvavabariigi majanduse taastamisele andis NSV Liit. 14. veebruaril 1950.a. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel sõlmiti sõpruse, liidu ja vastatikuse abistamise leping, kokkulepped Hiina Tšangtšuni raudtee, Port-Arturi ja Dalni kohta ning Hiina Rahvavabariigile pikaajalise majandusliku krediidi andmise kohta Nõukogude valitsuse poolt. 1)

Sõpruse, liidu ja vastatikuse abistamise leping näeb ette mõlemate suurriikide koostöö neid puudutavates rahvusvahelistes küsimustes, samuti ka majanduslike ja kultuuriliste sidemete igakülgse arendamise NSV Liidu ja Hiina vahel. 2)

Kokkuleppes määrati kindlaks, et NSV Liit pidi välja viima oma relvastatud jõud ühiselt kasutatavast Port-Arturi mereväe - baasist ja andma Hiina Rahvavabariigile üle Dalni sadama koos kogu varandusega, mis oli senini NSV Liidu käes. 3)

NSV Liit nõustus Hiinale andma pikaajalist krediiti 300 miljoni dollari ulatuses Nõukogude Liidust saadavate materjalide ja sisseseadete eest tasumiseks. Arvestades Hiina majanduse erakordset laostumist pikaajalise sõjategevuse tõttu, andis nõukogude valitsus selle laenu erakorraliselt soodsatel tingimustel 1 % eest aastas, kusjuures laen kuulub kustutamisele 10 a. jooksul võrdsetes osades, ajavahemikus 1954 - 1963. 4)

Nõukogude-Hiina kokkulepped erinevad täielikult reaktsioonilise kuomintangi kliki ning ameerika ja iglise imperialistide kokkulepetest.

---

1) Nõukogude-Hiina kommünikee lepingu ja kokkulepete allakirjutamisest Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel, "Rahva Hääl" 15. II 1950.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

4) Sealsamas.

Hiina Rahvavabariigi ja NSV Liidu vahelised lepingud on koostatud võrdõigusluse ja vastatikuste huvide põhimõtetel. NSV Liit osutab omakasupüüdmatut abi majanduslikult nõrgemale Hiina Rahvavabariigile.

Imperialistlikud riigid sundisid varem aga Hiinat alla kirjutama mittevõrdõiguslikele lepingutele. Sellised lepingud olid hiina rahva orjastamiseks ja Hiina majanduse laostamiseks.

Pärast NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi lepingute allakirjutamist möödunud aastad näitavad täiel määral nende elulisust ja tähtsust Hiina rahvamajanduse arengule.

Sõja tagajärjel purustatud majanduse taastamisele kaasaaitamise eesmärgil ja rea tähtsate rahvamajandusharude - nafta, värviliste metallide tootmise, ehitustöö, masinaehituse jne. - arendamiseks loodi NSV Liidu ja Hiina vahel pariteetseil alustel sega - ühingud.

21. märtsil 1950.a. kirjutati Moskvas alla kokkulepetele, mis näevad ette kahe Nõukogude - Hiina sega-aktsiseltsi asutamist nafta ja värviliste metallide alal. [1]

Segaaktsiaseltsil nafta alal on ülesandeks korraldada nafta- ja gaasileiukohtade otsimist ja uurimist ning nafta ja gaasi töötlemist Hiina Rahvavabariigi Sinkiangi provintsis.

Seltsil värviliste metllide alal on ülesandeks otsida ja uurida värviliste metallide leiukohti ning toota värvilisi metalle samas Sinkiangi provintsis.

Segaaktsiaseltside toodang ja kasumid jaotatakse pooleks, samuti kantakse võrdselt kulusid.[2]

---

1) NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik sõlmisid kokkulepped kahe Nõukogude-Hiina aktsiaseltsi asutamise kohta, "Rahva Hääl" 29.III 1950.

2) Sealsamas.

Hiina selleaegse tehnika ja rahanduslike võimaluste juures oleks olnud raske ära kasutada Sinkiangi provintsi maapõuevarasid. Selleks on tarvis suurel hulgal masinaid ja kapitale. Kokkuleppe sõlmimine lahendas õigeaegselt raskused tehnika ja kapitalide suhtes. See võimaldas hiina rahval Sinkiangis leiduvaid määratu suuri maapõuevarasid muuta tõeliseks väärtuseks, mida saab edukalt kasutada Hiina industrialiseerimiseks. [1)]

Kahe kompanii asutamine võimaldab Hiina Rahvavabariigil ekspluateerida varjatud rikkusi, mis seisid puutumata paljude aastate jooksul tehniliste kogemuste puudumise tõttu. Kahe Nõukogude - Hiina seltsi asutamise kokkulepete sõlmimine annab selget tunnustust sellest, et NSV Liit on valmis Hiina Rahvavabariiki abistama tööstusliku mahajäävuse likvideerimisel. Tööstuslikus suhtes mahajäänud Hiina ja eriti Sinkiangi majanduslik arendamine on võimalik ainult NSV Liidu laialdasel kaasabil.

NSV Liidu eesrindlik tehnika ja kapitalid kiirendavad Hiina rekonstrueerimise tempot rahvademokraatia tingimustes.

1950. ja 1951.a. asutatigi rida Nõukogude - Hiina segühinguid, mille ülesandeiks oli abistada hiina rahval korraldada lühikese ajaga tööstusettevõtete tööd, laiendada nende tootmisvõimet ja tõsta üldist tehnilist taset. Organiseeriti Tšangtšungi Raudtee-ühing, värviliste ja haruldaste metallide kaevandamise ühing ning nafta tootmise ja ümbertöötamise ühing Sintsjani provintsis, laevaehitus ja remondi ühing Dalni linnas, tsiviillennuliinide organiseerimise ja ekspluateerimise ühing.

---

1) NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik sõlmisid kokkulepped kahe Nõukogude-Hiina aktsiaseltsi asutamise kohta, "Rahva Hääl" 29. III 1950.

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik mahutasid neisse ühingutesse suured summad, kusjuures NSV Liit andis kaasaegsed seadmed ja vajalikud materjalid. Ühingute tegevusele aitas samuti kaasa tehniline abi, mida Nõukogude organisatsioonid osutasid tehnilise dokumentatsiooni üleandmisega ja spetsialistide saatmisega ühingute ettevõtetesse.[1]

Ühingute tegevuse tähtsuse üle võib otsustada kas või Sitsiangi provintsis neist ühe ühingu poolt organiseeritud nafta tootmise ja ümbertöötamise järgi. Sntsjangi kõrverajoonides on loodud suur naftatööstusbaas. Segaühistute moodustamisest alates suunas NSV Liit Hiinasse palju moodsaid naftatöötlemise vahendeid ja eesrindlikke meetodeid omavaid spetsialiste. Nafta leiukohtade uurimiseks rakendatakse lennukeid ja raadiot. Ehitati nafta puhastamise tööstused, masinate remontimise töökojad, elektrijaam jt. ettevõtted, mis on enamasti mehhaniseeritud ja automatiseeritud.[2]

Nõukogude spetsialistid andsid edasi oma rikkalikke kogemusi hiina töötajatele. Nad aitasid organiseerida 20 spetsiaalkursust kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamiseks. Nõukogude spetsialistid õpetasid hiina ja teistest rahvustest töölistest välja üle 20.000 spetsialisti ja kvalifitseeritud töötaja. Paljud neist said tsehhi ja osakondade juhatajaks, tehnikuks, vahetusmeistriks. Nii on kazahh Bajanis toride ehitaja, kazahh Baizum puurijaks. Paljud kõrgemate koolide lõpetajad on inseneride abilised.

Tänu NSV Liidu abile puurtornide arv ja nafta saak kasvab kiiresti. 1954.a. puuraukude hulk kasvas 7 korda võrreldes 1953.a., nafta saak 19 korda, bensiini tootmine 35 korda.[3]

---

1) A. Tsitsjakov, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1954. nr. 10, lk. 43 - 44.

2) Братская помощь, "Китай" 1954, № 11, стр. 6.

3) Sealsamas.

Pärast raudtee ehitamist Santšou-Sintsjangi vahel nafta saak kasvab ja sellest rajoonist kujuneb välja "Hiina Bakuu".

Nafta rajoonides ehitatakse ka elumaju, haiglaid, koole, kaupluseid ja sööklaid. [1]

Segaühingute loomine andis võimaluse lühikese ajaga organiseerida ühingu koosseisu kuuluvate ettevõtete tööd, laiendada nende tootmisvõimsusi ja tõsta üldist tehnilist taset. Segaühingud etendasid positiivset osa Hiina Rahvavabariigi arengus.

Segaühingutes omandasid hiina majandusorganid rikkalikke kogemusi ja näitasid, et nad võivad ise juhtida segakompaniidesse kuuluvate ettevõtete tegevust. Seoses sellega sõlmiti NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel kokkulepe Nõukogude-Hiina segaühinguis NSV Liidule kuuluva osa täieliku üleandmise kohta Hiina Rahvavabariigile 1. jaan. 1955. Nende ühingute ettevõtted muutusid täielikult Hiina Rahvavabariigi riiklikeks ettevõtteiks. [2]

NSV Liidule kuulunud osa väärtus tasutakse rea aastate jooksul Hiina Rahvavabariigist tavaliselt eksporditavate kaupade saatmisega Nõukogude Liitu. [3]

1. jaanuaril 1955 andiski NSV Liit üle oma osa Nõukogude-Hiina aktsiaseltsidest "Sovkitmetall", Sovkitneft", Sovkitsudostroi" ja "Suogu", mis on etendanud tähtsat osa Hiina majanduse taastamisel ja arendamisel.

Segaühingutes Nõukogude Liidule kuuluva osa üleandmine Hiina Rahvavabariigile on mõlemi maa vaheliste sõbralike suhete järjekordseiks väljenduseks ning aitab kaasa koostöö edasisele tugev-

---

1) Братская помощь, "Китай" 1954, № 11, стр. 7.

2) Nõukogude-Hiina kommünikee segaühingutes Nõukogude Liidule kuuluva osa üleandmisest Hiina Rahvavabariigile, "Edasi" 13.X 1954.

3) NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi majanduslikud sidemed laienevad ja tugevnevad, "Rahva Hääl" 30. IX 1955.

damisele.

Tihedas koostöös teiste sotsialismileeri riikidega, eeskätt NSV Liiduga, saavutas töökas hiina rahvas edu majanduslikus ülesehitustöös. Juba 1952.a. viidi lõpule vabariigi tööstuse taastamine. Tööstustoodangu maht ületas sõjaeelse maksimaalse taseme. Võrreldes 1952.a. -ga suurenes tööstustoodangu maht 1953.a. 33 % võrra.[1)]

Agraarreformi tulemusena likvideeriti feodaalne maavaldus. Maad saanud talupoegi soodustas valitsus laenude, väetiste, seemne ja põllutööriistade näol. Agraarreform lõi soodsad tingimused maa majanduse taastamiseks ja üleminekuks industrialiseerimisele.

Neid Hiina rahvamajanduses toimunud suuri muudatusi 1949. -- 1953.a. võttis kokku Kesk-Rahvavalitsuse esimehe asetäitja Lü Šao-tsi oma ettekandes "Hiina Rahvavabariigi konstitutsiooni projektis".[2)] Ettekandja näitas, et Hiina Rahvavabariik on vabanenud välismaa imperialismi võimu all asunud koloniaalse ja sõltuva maa seisundist ning muutunud täiesti sõltumatuks riigiks. Rahva-Hiinas on tehtud lõpp feodalismi pikaajalisele võimule ja majanduslikule laostumisele. Selle tulemusena, et vabanenud rahvas näitas töörindel üles enneolematut entusiasmi ja loomingulisi võimeid, ning tänu NSV Liidu abile võis Hiina Rahvavabariik taastada lühikese ajaga imperialistide ja kuomintangi reaktsionääride poolt purustatud rahvamajanduse ja asuda sotsialistlikule ülesehitustööle.[3)]

1953.a. oli Hiina Rahvavabariigis lõppenud rahvamajanduse taastamise periood ja vaba hiina töötajad võisid asuda uue suure

---

1) Братская помощ, "Китай" 1954, № 11, стр. 7.

2) Lü Šao-tsi "Hiina Rahvavabariigi Konstitutsiooni projektist, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 9, lk. 22.

3) Lü Šao-tsi, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 9, lk. 22 - 23.

ülesande lahendamisele - majanduse plaanipärasele ülesehitamisele.

x

x x

1. jaan. 1953.a. algas Hiinas esimese viie aasta plaani ellurakendamine.

1954.a. sept. vastu võetud Hiina Rahvavabariigi Konstitutsioonis märgiti, et ainuõige tee, mida mööda Hiina peab minema, on praeguselt keerulise struktuuriga ühiskonnalt ühtse sotsialistliku majandusliku sektoriga ühiskonnale, s.o. uusdemokraatlikult ühiskonnalt sotsialistlikule ühiskonnale ülemineku tee. [1]

1955.a juulis toimunud Ülemaalise Rahvaesindajate Kogu teine istungjärk kinnitas Hiina Rahvavabariigi rahvamajanduse arendamise esimese viie aasta plaani (1953 - 1957),[2] mis kujutab tähtsat sündmust hiina rahva elus.

Hiina esimese viisaastaku eesmärk seisab selles, et rajada kindel baas maa sotsialistlikuks ümberkujundamiseks. Hiina esimese viisaastaku kõigist kapitaalmahutustest on raskетööstusele määratud 85 %. Raskетööstus kasvab viisaastakul kiiremini kui kergetööstus. Tarbekaupade tootmine areneb viie aasta jooksul 79,7 % võrra, aga tootmisvahendite tootmine 126,5 % võrra.[3]

Tunduvalt kasvab viisaastaku jooksul sotsialistlik sektor tööstuses. Viisaastaku lõpuks moodutab sotsialistlik sektor tööstuses 87,8 %, erasektor aga ainult 12,2 %. [4]

Lü Šao-tsi oma ettekandes Hiina Rahvavabariigi Konstitutsiooni projektis näitas ära üleminekuvorme sotsialismile.

---

1) A. Mänd, Hiina Rahvavabariigi esimene viisaasta. "Noorte Hääl" 21. IX 1955.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

4) Sealsamas.

Põllumajanduse ja käsitööstuse sotsialistlikus ümberkujundamises on peamiseks üleminekuvormiks kooperatsioon, mis on rajatud töörahva hulkade osalisele kollektiivsele omandile.[1] Hiina Rahvavabariigi tingimustes annab selle poolsotsialistliku kooperatiivmajanduse üleminekuvormi järkjärguline ja laialdane kasutamine võimaluse töötajate-individuaaltootjate laiu hulki edukamalt viia kollektiivse omandivormi juurde.

Kapitalistliku tööstuse ja kaubanduse ümberkujundamisel on üleminekuvormiks riigikapitalism. Hiina ajaloolistes tingimustes võib järk-järgult teostada kapitalistliku tööstuse ja kaubanduse sotsialistliku ümberkujundamise riigikapitalismi mitmesuguste vormide kaudu. Riigikapitalismi kasutades võib luua soodsad tingimused selleks, et tulevikus asendada kapitalistide omand üldrahvaliku omandiga.[2]

Sotsialistlik revolutsioon Hiinas erineb sotsialistlikust revolutsioonist kapitalistlikes maades. Hiinas ei seisa sotsialistliku revolutsiooni ees kodanliku riigikorra kukutamise küsimus. Hiinas on võimalik järk-järgult läbi viia sotsialistlikke ümberkujundusi, tuginedes rahvademokraatia riigiorganitele ja ühiskondlikele jõududele. Üleminekuajajärgu jooksul säilib Hiinas veel rahvusliku kodanluse klass. Selle tõttu, et minevikus rõhus Hiinat välismaa imperialism s.o. eriliste ajalooliste tingimuste tõttu toimub töölisklassi ja rahvusliku kodanluse vahel mitte ainult võitlus, vaid nende vahel oli ja on ka praegu liitlassuhted.

Töölisklassi juhtiv osa riigis ning tööliste ja talupoegade kindel liit, majanduse sotsialistliku sektori juhtiv positsioon

---

1) Lü Šao-tsi, Hiina Rahvavabariigi Konstitutsiooni projektist, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 9, lk. 26.

2) Seesama lk. 27.

rahvamajanduses, ühtne rinne sisemaal ning samuti soodne rahvusvaheline olukord - kõik need on vajalikeks tingimusteks, mis võimaldavad Hiina Rahvavabariigil rahulikul teel likvideerida ekspluateerimissüsteemi ja üles ehitada sotsialistlik ühiskond. [1]

Hiina Rahvavabariigi viisaastaku plaanis ettenähtud suurte ülesannete lahendamine toimus tihedas koostöös Nõukogude Liiduga.

1953.a. märtsis sõlmiti uus kokkulepe-lõlema riigi vahel, mille alusel NSV Liit võtab osa tantsamate ettevõtete ehitamisest ja annab tehnilist abi Hiina industrialiseerimise esimese viie aasta plaani elluviimisel. Kokkulepe näeb ette, et Nõukogude Liit teostab projekteerimistöid, saadab seadmeid 91 uue ettevõtte ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks ning 1953.a. ehitatud ja rekonstrueeritud 50 ettevõtte jaoks. [2] NSV Liit nõustus andma Hiinale abi ka nende ettevõtete ehitamisel, seadmete monteerimisel ja ettevõtete ekspluatatsiooni andmisel.

Need 91 ettevõtet olid sellised ettevõtted, mis olid Hiinale hädavajalikud, kuid mida Hiina valitsus piiratud majanduslike võimaluste tõttu ei saanud võtta I viie aasta plaani.

Nõukogude-Hiina kokkuleppe järgi nähakse ette Hiina Rahvavabariigis suurte metallurgiakombinaatide ehitamine Daje ja Baotou linnas. Nende kombinaatide käikulaskmisega suurenes Hiinas terasesulatamine 4 - 4,5 korda, võrreldes 1952.a. Esmakordselt hakatakse Hiinas tootma kvaliteetterast. Värviline metallurgia alal on ette nähtud laiendada alumiiniumi tootmist Fušungis. [3]

---

1) Lü Šao-tsi, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 9, lk. 27.

2) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministri Nõukogu esimehele seltsimees G. M. Malenkovile, "Rahva Hääl" 18.IX 1953.

3) I. Dudinski, viidatud teos, lk. 37.

Kokkuleppega ette nähtud uute võimsate söekaevanduste ehitamine võimaldab tõsta söetoodangut 60 % võrra. Naftasaaduste tõstmisele aitab kaasa Hansou provintsis ehitatav suur naftatöötlemise tehas.[1)]

Kokkuleppe alusel tugevneb oluliselt Rahva-Hiina elektro-energeetiline baas, paljusid olemasolevaid elektrijaamu laiendatakse ning ehitatakse rida uusi. Laiendatavate elektrijaamade hulgas on suur Fönmani hüdroelektrijaam Sungari jõel, soojusjõujaamad Harbiinis, Fušingis, Fušungis, Dalnis ja mujal. Ehitatavatest elektrijaamadest on tähtsamad soojuselektrijaamad Taijuangis, Siangis, Dajes, Lantšous ja Baotous.[2)]

Olemasolevate tehaste rekonstrueerimise ning kümnete uute masinaehitusettevõtete eshitamise tulemusel rajatakse Hiinas niisugused tööstusharud, nagu autotööstus, traktoritööstus, kuullaagrite tootmine, seadmete tootmine valtsmetalli saamiseks ja kõrgahjude ehitamiseks, elektrimasinate tootmine jne.[3)]

Keemiatööstuse alal organiseeritakse sünteetilise kautšuki tootmine ning laiendatakse kunstväetise tootmist.[4)]

Hoolitsedes rajatavate ettevõtete kiire kasutuselevõtmise eest, suunab Nõukogude Liit Hiina valitsuse palvel sinna suure hulga nõukogude spetsialiste. Paljud Hiina töölised ja insenerid viibivad aga tootmispraktikal Nõukogude Liidus.

Kulude hüvituseks, mis on seotud Hiinale seadmete saatmisega ja mitmesuguse muu abi andmisega, saab NSV Liit Hiina Rahvavabariigist vajalikke tooraineid ja toidukaupu. Kokkuleppega nähti ette

---

1) I. Dudinski, viidatud teos, lk. 37.
2) Sealsamas.
3) Sealsamas.
4) Sealsamas.

värviliste metallide, villa džuudi, riisi ja muude kaupade saatmine NSV Liitu.

Nii on 1953.a. Nõukogude-Hiina majanduslik kokkulepe tõeliseks eeskujuks, kudas arendada laialdast sõbralikku võrdõiguslikku koostööd, mis vastab NSV Liidu ja Hiina rahvaste põhilistele huvidele, rahu kindlustamise huvidele kogu maailmas.

Hiina töötajad NSV Liidu spetsialistide abiga asusid kohe uute ettevõtete rajamisele. 1954.a. sept. toimunud Ülehiinalise Rahvaesindajate kogu I istungjärgul võidi juba märkida, et 141 objektist, mida ehitatakse NSV Liidu abiga olid 17 objekti selleks ajaks juba täielikult valmis ehitatud või astusid töötavate ettevõtete rivvi. Nende hulgas on suurte toodete valtsimise tehas, ühest tükist valtsitavate torude tehas ja Hiina suurima, Anšani metallurgiakombinaadi õhukeselehelise valtsmetalli tsehh, Hautšau kivisöekarjäär Fusinis.[1)]

1954.a. oktoobris kirjutas Nõukogude delegatsioon Pekingis alla rea uusi tähtsaid kokkuleppeid, sealhulgas Hiinale 520 miljoni rubla suuruse pikaajalise krediidi andmise kohta, täiendavalt 15 tööstusettevõtte ehitamise ning varem sõlmitud kokkuleppes 44 ettevõttele määratud seadmete ulatuse suurendamist, kusjuures NSV Liidust saadetavate täiendavate seadmete üldväärtuseks on ette nähtud üle 400 miljoni rubla.[2)]

Hiina rahvamajanduse arendamise ja vastatikuse koostöö tugevdamise eesmärgil 1956.a. aprillis sõlmitud kokkuleppe alusel lisaks 156 ehitatavale objektile ehitatakse lisaks veel 55 uut tööstuslikku ettevõtet.[3)]

---

1) NSV Liidu vennalik abi - hiina majanduse taastamise tähtis tegur, "Rahva Hääl" 18. IX 1953.

2) Kommünikee Nõukogude Hiina läbirääkimiste kohta, "Rahva Hääl" 13. X 1954.

3) Советско-Китайское коммюнике, "Дружба", 10. IУ 1956.

55 uue tööstusettevõtte hulgas ehitatakse metallurgia, masinaehituse-, keemiatööstused, elektriseadmete ja raadiotehnilised ettevõtted, kunstvedelikkude tehas, elektrijõujaamad ning lennukite tööstuse teaduslik uurimise instituut.

Seadmete projekteerimistööde ja muud tehnilised abistamise kulud 55 ettevõtte ehitamiseks ulatuvad 2,5 miljardi rublani. See summa makstakse NSV Liidule tagasi mitmesuguste kaupade näol.[1)]

NSV Liidu kogemused sotsialistlikus industrialiseerimises on tähtsad kõigile sotsialismi teele asunud maadele - eriti Hiinal, kuna see oli tööstuslikult mahajäänud maa. Hiinas rahvas tahab oma kommunistliku partei juhtimisel kasutada neid kogemusi õieti ja oma olude kohaselt. Partei peajoon on sellel perioodil järkjärgulises sotsialistlikus industrialiseerimises, põllumajanduse ja kodukäsitöö sotsialistlikus ümberkujundamises.[2)]

Leini näitas tihti, et sotsialistliku ülesehituse üheks osaks on sotsialistlik põllumajandus. NSV Liidus kasutatud sotsialistlikud printsiibid põllumajanduse ümberkorraldamisel omandavad suure praktilise tähtsuse Hiinas, Hiina on kõige suurema talurahva hulgaga maa maailmas (1955.a. 110 milj. majapidamist 500 milj. elanikuga),[3)] niisuguse suure hulga talurahva koopereerimine on suure ülemaailmse tähtsusega sündmus.

Esimese viisaastaku kolme aasta jooksul selgus, et põllumajanduse tootmine jääb maha tööstuse nõudmistest. NSV Liidu kogemused on näidanud, et põllumajanduse ümberkujundamise peab sam-

---

1) Советско-Китайское коммюнике, "Дружба" 10. IУ 1956.

2) Бо И-бо, Советский Союз-замечательный пример для Китая в деле строительства социализма, "За прочный мир - за народную демократию" 4. X1 1955.

3) Sealsamas.

muma kooskõlas sotsialistliku industrialiseerimisega. Põllumajanduse aeglasem ümberkujunemise tempo võib takistada kogu sotsialistlikku ülesehitustööd.

Oma ettekandes Hiina põllumajanduse koopereerimise küsimusest 31. juulil 1955.a. tuletas Mao Tse-dung meelde, et põllumajanduse sotsialistlikul ümberkujundamisel tuleb õppida NSV Liidu kogemustest. Mao Tse-dung kritiseeris neid seltsimehi, kes oma aeglast tempot vabandasid sellega, et ei taha teha neid vigu, mis tegid NSV Liidus mõned kohalikud partorgid liigse kiirustamisega.[1)]

Hiinas võetakse arvesse Lenini õpetust, et väiketalupoegi ei saa ainult loosungitega sotsialistlikuks ümber kujundada.[2)] Kehvikute ja keskmikute kooperatiividesse minekul ei tohi olla mingit sundust ega administreerimist. See võib lõhkuda töölisklassi ja talurahva liidu, sellepärast peab koopereerimine toimuma kõikjal ja alati vabatahtlikkuse alusel.

Neile juhistele toetudes Hiinas arvestatakse talupoegade elu, tutvustatakse sotsialistlikke ideid ja kooperatiive konkreetsete näidetega.

Seletatakse, et väikestel üksikmajapidamistel ei ole tulevikuperspektiive - ainuõige tee on sotsialismitee, ühinemine kooperatiivesse.

Et konkreetsed näited on veenvaks jõuks, sellepärast riik organiseerib tootmiskooperatiive, mis oma tööga peavad veenma masse, sest talupojad on oma loomult praktikud.

---

1) Seltsimees Mao Tse-dungi ettekanne Hiina põllumajanduse koopereerimise küsimuses, "Rahva Hääl" 20. X 1955.

2) По пути социалистического прообразования сельского хозяйства Китая, "Правда" 11 УП 1954.

Selliseks eeskujuks on näit. 20.000 ha suurune riigimajand "Sõprus", mis on organiseeritud nõukogude spetsialistide abiga.[1] Tehnilise varustuse selle riigimajandi jaoks kinkis nõukogude rahvas hiina rahvale Hiina Rahvavabariigi 5 -ndaks aastapäevaks.

Nõukogude riik kinkis sellele majandile 98 traktorit, 100 teraviljakombaini, üle 2000 teise põllutöömasina, 14 mitmesugust tööpinki remonditöökodadele. 2 komplekti elektrikeevitusseadeldist, 220 kw võimsusega elektrijõujaama seadeldise, 13 raadiojaama, telefonijaama 100 numbriga ja rändkino. Peale selle andis Nõukogude valitsus veel Hiinale kingituseks 83 tööpinki ja põllutöömasinaid, mis olid NSV Liidu näitusel Pekingis välja pandud.

Majandi organiseerimiseks saatis NSV Liit spetsialiste Hiinasse ja maksab ise nende palga.[2]

Mao Tse-dung tänas hiina rahva nimel nõukogude rahvast ja nõukogude valitsust selle kingituse eest. "See riiklik teraviljamajand on kahtlemata tähtsaks teguriks eeskujuna põllumajanduse sotsialistlikul ümberkujundamisel. Ta aitab ka ette valmistada põllumajanduse tehnilist kaadrit ja õppida kogemusi uudis- ja jäätmaade ülesharimisel. Hiina rahvas näeb selles nõukogude rahva suuremeelses abis sügava sõpruse väljendust hiina rahva vastu ja toetust ning hoolitsust hiina rahva ülesehitustöö vastu." [3]

Hästi korraldatud kooperatiivides on laienenud tootmine, sissetulekud kasvavad. Sellega omandasid esimesed põllumajanduse kooperatiivid suure autoriteedi talupoegade hulgas ja toimus mas-

---

1) Внедрение новой техники и научных методов в сельском хозяйстве,"Коммунист" 1955, № 17, стр. 101.

2) Великая беспримерная дружба, "Народный Китай" 1954, № 21, стр. 6.

3) Внедрение новой техники и научных методов в сельском хозяйстве, "Коммунист" 1955, № 17, стр. 101.

siline kooperatiividesse astumine 1954. ja 1955.a., mida näitavad järgnevad andmed:

1951.a.	- 300	põllumajanduslikku	tootmiskooperatiivi
1953.a.	-14000	- " -	- " -
1955.a. (juuliks)	650000	- " -	- " - 1)

Arvestades Hiina arengu iseärasusi Mao Tse-dungi arvates NSV Liidu abiga suudetakse umbes kolme viisaastaku jooksul läbi viia sotsialistlik industrialiseerimine, sotsialistlikud ümberkujundused põllumajanduses, käsitööstuse, kapitalistlikus töös-tuses ja kaubanduses. 2)

Hiina majandusliku ülesehitustöö viie aasta plaani täitmisel etendas suurt osa teaduslik-tehniline abi, mida talle osutab NSV Liit.

x

x x

Hiina tootlike jõudude arendamisel on tähtis teaduslik- tehniline koostöö ja tehniline abi teistelt sotsialismileeri riikidelt, eeskätt NSV Liidust.

Uusimate saavutuste vahetamine teaduse, tehnika ja tootmise organiseerimise alal ning koostöö kaadri ettevalmistamise alal on tehnilise progressi võimsaks liikumapanevaks jõuks sotsialismileeris.

Niisuguse koostöö tõttu rakendavad rahvademokraatlikud riigid laialdaselt uut tehnikat, uusi kõrge tootlikkusega töövõtteid ning kaasaegse tootmise organisserimise meetodeid. Neil ei ole

---

1) Seltsimees Mao Tse-dungi ettekanne Hiina põllumajanduse koopereerimise küsimuses, "Rahva Hääl" 20. X 1955.

2) Sealsamas.

tarvis kulutada aega, ressursse ja energiat nende teaduslike ja tehniliste probleemide läbitöötamiseks, mis on juba lahendatud teistes sotsialismi leeri riikides.

Koostöö tehnika ja tootmise arendamise alal avab head võimalused mitme riigi ühiste plaanipäraste jõupingutuste kontsentreerimiseks, et ühiselt lahendada aktuaalseid teaduse-, tehnika- ja tootmisalaseid küsimusi. Paljude selliste küsimuste lahendamine oleks ühele maale äärmiselt raske või võimatu.

Eriti väärtuslik on rahvademokraatia riikide lähenamarenenud sotsialistliku NSV Liidu tehnilise progressi saavutuste kasutamine.

NSV Liidu ja rahvademokraatia riikide tootmistehnilise koostöö vormid on mitmesugused: tehniliste täienduste ja leiutuste, mitmesuguse projekteerimisalase ning tehnilise dokumentatasiooni vahetamine, abistamine projekteerimisel, geoloogilistel uurimistöödel ja eksperimentaalsete tööde ning ekspertiiside teostamine; teadlaste, spetsialistide ja kvalifitseeritud tööliste komandeerimine abi osutamiseks kohapeal, teaduslik-tehnilise kaadri ettevalmistamisele kaasaaitamine; kogemuste vahetamine töö organiseerimise alal; näituste organiseerimine jne.

NSV Liidu poolt rahvademokraatlikele riikidele antav tehniline abi on maksimaalselt odav. Andes esmaklassilist tehnilist abi, ei võta Nõukogude Liit neilt tasu uute tootmistehniliste saavutuste, leiutuste, patentide jms. eest.

Koostöö tootmistehnilises valdkonnas kiirendab oluliselt tehnilist progressi rahvademokraatia maades ja aitab kindlustada nende majanduslikku sõltumatust kapitalistlikest riikidest.

Tootmistehnilise koostöö tugevdamiseks NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel sõlmiti 12. okt. 1954.a. mõlemate riikide vahel kokkulepe.[1]

Kokkuleppes märgiti, et NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused teostavad mõlema maa vahel teaduslik-tehnilist koostööd kogemuste vahetamise teel kõigis rahvamajandusharudes.

"Mõlemad pooled hakkavad teineteisele üle andma tehnilist dokumentatsiooni, vahetama omavahel vastavat informatsiooni, samuti komandeerima spetsialiste tehnilise abi andmiseks ja mõlema maa teaduslik-tehniliste saavutuste tutvustamiseks. Tehnilist dokumentatsiooni hakkavad pooled üle andma tasuta, makstes ainult dokumentide koopiate valmistamisega setud tegelike kulude eest." [2]

Kokkuleppe alusel moodustati Nõukogude-Hiina komisjon, mille ülesandeks on koostöö teostamise abinõude väljatöötamine ja mõlemale valitsusele vastavate soovituste esitamine. Kokkulepe sõlmiti viieks aastaks. Kui aga kumbki pool ei avalda üks aasta enne mainitud tähtaja möödumist oma soovi kokkuleppe kehtivuse lõpetamiseks, jääb kokkulepe jõusse ka järgmiseks viieks aastaks. [3]

1954.a. lõpul algas Nõukogude - Hiina teaduslik-tehniline komisjoni esimene istungjärk.[4] Istungjärgul arutati läbi organisatsioonilised küsimused ja kahe maa vahelise teaduslik-tehnilise koostöö teostamise abinõud ning kinnitati protokoll, mis määrab kindlaks poolte vastatikused kohustused tehnilise abi osutamise alal mitmesugustes rahvamajanduse harudes.

---

1) Nõukogude-Hiina kommunükee teaduslik-tehnilise koostöö kokkuleppele allakirjutamisest, "Edasi" 13. X 1954.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

4) Nõukogude-Hiina teaduslik-tehnilise koostöö komisjoni istungjärgu kohta, "Rahva Hääl" 19. I 1955.

NSV Liit abistab Hiina Rahvavabariiki sellega, et annab talle tasuta üle tööstusobjektide (metallurgia, masinaehitustehaste, elektrijaamade jt.) ehitamise projektid ja tehnilised dokumendid, masinate ja seadmete valmistamise tööjoonestused ning paljude tööstustoodete valmistamise tehnoloogilise dokumentatasiooni. Samuti antakse üle nõukogude teaduslik-tehnilist ja õppekirjandust, mõned standardid ja teatematerjali. [1)]

Hiina Rahvavabariik annab NSV Liidule üle kergetööstuse, farmatseutilise ja kohaliku tööstuse toodete valmistamise tehnoloogia kirjelduse ning nende toodete näidised. Samuti antakse üle põllumajanduse kultuuride, sealhulgas subtroopiliste taimede, tsitrusviljaliste, köögiviljade, teraviljade ja muude kultuuride näidiseid. [2)]

Hiina Rahvavabariik annab nõukogude spetsialistidele võimaluse tutvuda üksikute rahvamajandusharude saavutuste ja töökogemustega.

Tähtis on ka NSV Liidu abi tuuma-füüsika uurimiseks ja aatomienergia rahulikuks otstarbeks kasutamiseks. [3)]

Teaduslik-tehnilise koostöö tähtsuse üle võib otsustada järgnevate näidete põhjal.

Suurt tähtsus Hiina tööstuse arengus on eesrindliku tehnika rakendamisel, tööviljakuse tõstmisel, sotsialistlike võistluste arendamisel ja uute tehniliste kaadrite ettevalmistamisel. Siin on suureks abiks NSV Liidu spetsialistid, kes koha peal aitavad hiina töötajaid omandada kaasaegseid töövõtteid ja tootmise organiseerimise meetodeid.

---

1) Nõukogude-Hiina teaduslik-tehnilise koostöö komisjoni istungjärgu kohta, "Rahva Hääl" 19. I 1955.

2) Sealsamas.

3) Перевертаило , viidatud artikkel, "Международная жизнь" 1955, № 10, стр. 42.

Nõukogude eriteadlaste juhtimisel taastati ja rekonstrueeriti hiiglaslik Anšani metallurgiakombinaat, mille kumintanglased olid purustanud. Kasutades nõukogude eesrindlikke kogemusi saavutasid selle kombinaadi terasesulatajad hiilgavat edu metalli kiirsulatamisel.[1]

Nõukogude spetsialistide abiga viiakse kõigis Hiina rajoonides läbi ulatuslikud tööd tehnilise kaadri ettevalmistamiseks. Ainult Anšani metallurgia kombinaadis valmistati ette 1952.a. jooksul rohkem kui 4500 kapitaalehituste alal ja üle 1000 joonestaja ja raamatupidaja.[2]

Pinangi söekaevanduste (Kirde-Hiinas) töölised, kasutades nõukogude sisseseadeid ja nõukogude spetsialistide abi, saavutasid 1953.a. uue hiilgava rekordi puurimises - 74,28 m kuus, mis ületab mitmekordselt Inglise söekaevandustes saavutatud rekordid ja läheneb nõukogude kaevurite saavutustele.[3]

Nõukogude spetsialistide soovitusel rakendades uusi söetootmise viise ja varustades oma kaevandused NSV Liidust saadud esmaklassilise tehnikaga, suutsid hiina kaevurid suurendada söetootmist 2,5 korda. Hiina geoloogid, kasutades nõukogude geoloogiateaduse saavutusi, on teinud nõukogude geoloogia teoreetiliste probleemide läbitöötamisel suuri edusamme.[4] Selle tulemusena on ümber lükatud ekslik vaade, nagu poleks Hiina maapõues küllaldaselt naftavarusid.

Hiina ajakirjanduses tuuakse palju näiteid sellest, kuidas

---

1) Hiina metallurgide saavutused, "Rahva Hääl" 11. XII 1955.

2) Лю Нин-и, Китайский рабочий класс борется за осуществление первой пятилетки, "Народный Китай" 1953, № 8, стр. 11.

3) Seesama, lk. 10.

4) A. Tšistjakov, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1954. nr. 10. lk. 43.

nõukogude töömeetodite kasutusele võtmine on annud efektiivseid tagajärgi. Tööstuse organiseerimises ja juhtimises võeti tarvitusele NSV Liidu meetodeid: töötamine graafiku järele, isemajandamine - kõik see tõi suure tööviljakuse kasvu Hiina tööstuses.[1]

Hiinas oli raskusi paberitööstuses, metsamaterjali oli vähe, Nõukogude insenerid õpetasid paberit valmistama pooltselluloosist, mida saab teha riisi õlgedest. Sellise materjali kasutuselevõtt tagab Hiinas paberitööstuse õitsengu.[2]

Hiinas võetakse nõukogude spetsialiste vastu suure sõbralikkusega. Näit. Tbilisi Kirovi-nimelise tööpinkide ehitusvabariku meister A. Mervelov jutustab nõukogude töötajate soojast vastuvõtust 1952.a. Ansanis. Hiina töötajad õppisid suure innuga töötamist nõukogude tööpinkidel ja tegid isegi mõned uuendused. Mervelovile on jäänud väga head mälestused hiina sõpradest.

Õhtuti vaatab ta heameelega oma hiina töökaaslaste fotosid ja mõtleb: "Meid lahutab küll tuhandete kilomeetrite vahemaa, kuid meid ühendavad mõtted on ikka ühe eesmärgi poole."[3]

Igal aastal külastab NSV Liitu palju hiina delegatsioone, et tutvuda nõukogude eesrindliku tööstuse ja põllumajandusega ning omandada paremaid töövõtteid. Nõukogude tehastes, vabrikutes ja kaevandustes viibivad tootmispraktikal hiina töölised ja spetsialistid. 1953.a. oli Moskvas Stalini-nimelises autotehases praktikal noor hiina spetsialist Din Min-hua. Din Min-hua lõpetas 1952.a. Tsinhua ülikoolis masinaehituse fakulteedi ja komandeeriti

---

1) J. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 19.

2) Seesama, lk. 18.

3) А. Мервелов, "Единство целей", "Правда" 1 X 1955.

NSV Liitu. Din Min-hua töötas aasta aega insener-tehnoloogina instrumentaaltsehhis. Ta ei õppinud mitte ainult kõiki tööprotsesse tsehhis, vaid konstrueeris ka ise uusi mehhanisme. Tehase parim freesija Sergei Kvaskov tutvustas Din Min-hua'd oma kõrge toodangulise meetodiga, noor hiina spetsialist omandas kiirelt tema meetodi. [1]

Din Min-hual oli palju sõpru, töölisi, tehnikuid, insenere. Nende juhtimisel õppis ta keerulist tehnikat, novaatorlikke töömeetodeid. Ka teised temaga kaasa sõitnud noored hiinlased töötasid samuti edukalt nõukogude tehastes.

1954.a. aprillis pöördusid hiina noored spetsialistid uute teadmistega rikastunult tagasi kodumaale, et neid kasulikult rakendada uue tehnilise kaadri kasvatamisel ja sotsialismi ülesehitamisel. [2]

1955.a. septembris külastas Nõukogude Liitu NSVL Põllumajanduse ministeeriumi kutsel grupp Hiina Rahvavabariigi Metsamajanduse ministeeriumi juhtivaid töötajaid eesotsas ministri asetäitja Jung Ven-taiga. Hiina spetsialistid tutvusid NSV Liidu metsakasvatuse küsimustega ja metsamajanduse töödega.

Külalised kohtusid ka nõukogude põllumajanduse juhtivate töötajatega, külastasid NSV Liidu Põllumajanduse näitust, mitmeid Moskva lähedal asuvaid teadusliku uurimise instituute. Külalised sooritasid kahes grupis reingreisi NSV Liidu metsamajandite ja looduse kaitsealadega tutvumiseks.

NSV Liidust saadud kogemusi hakati rakendama Hiina metsamajandeis.

---

1) Братская дружба, "Китай" 1954, № 7, стр. 31 - 34.

2) Moskvasse saabusid Hiina Rahvavabariigi spetsialistid, "Rahva Hääl", 8. IV 1955.

Hiina talupojad külastavad NSV Liitu ja tutvuvad siinsete kolhoosidega. Hiina töökangelane L Sun-da kirjutas oma sõidust Nõukogude Liitu: "Me teadsime ka enne sõitu NSV Liitu, et Nõukogude Liit on uue Hiina parim sõber. Pärast Nõukogudemaal käimist, kus meid võeti vastu kui vendi, ma veendusin veelgi rohkem meie kahe suure rahva sõpruse vääramatusest.

Me uurisime sihikindlalt NSV Liidu saavutusi põllumajanduse kollektiviseerimise, mehhaniseerimise, elektrifitseerimise alal. Pöördunud tagasi koju, asun veelgi energilisemalt uurima nõukogude kolhoosnikute eesrindlikke kogemusi, sihikindlalt propageerima ja juurutama nõukogude agrotehnika saavutusi." 1)

Nõukogude kogemuste ja spetsialistide abi kohta kirjutas hiina ajaleht "Guanminžibao" juba 1952.a.:"Nõukogude spetsialistid osutavad meile abi eranditult kõigis rahvamajanduse harudes, nad võtavad osa meie majanduslikust ülesehitustööst samasuguse entusiasmiga nagu töötaksid nad oma maa heaks." 2)

Vastatikuste tehniliste kogemuste vahetamiseks ja uusimate tehnika saavutuste tutvustamiseks aitab kaasa tööstusnäituste korraldamine. Näit. 1953.a. korraldati Moskvas Hiina Rahvavabariigi tööstuse ja põllumajanduse näitus, 3) et tutvustada nõukogude inimestele hiina töötajate saavutusi.

Näituse esimeses paviljonis demonstreeriti kergetööstuse saavutusi. See paviljon tõendas, et Hiina kergetööstus suudab juba tänapäeval toota kõige mitmekesisemaid kõrgekvaliteetseid laiatarbekaupu, mille järele valitseb elanikkonna seas elav nõudmine.

---

1) Hiina talupojad sõidust NSV Liitu, "Rahva Hääl" 3. IX 1952.

2) Kovaljov, viidatud teos, lk. 11.

3) Moskvas avati Hiina Rahvavabariigi tööstuse ja põllumajanduse näitus, "Rahva Hääl" 14. VII 1953.

Nõukogude inimesi hämmastas kaunid hiina siidkangad ja mesiterlikud tikandid oma värvide puhtuse ja mustri originaalsuse poolest. [1]

Kõrvalsaalis olid aga välja pandud Hiina tööstuse poolt valmistatud ülitäpsed mõõteriistad ja mitmesugused keerukad aparaadid, millede seast eriti paistis silma üleni valge emailiga kaetud röntgeniseadeldis. Hiina peenmehaanikatööstuse suurimaks saavutuseks oli aga näitusele välja pandud hiinakeelne kirjutusmasin, kus masinkirjutaja käsutuses on korraga 2592 erinevat kirjamärki -- hiina keele hiroglüüfi. Vilunud masinkirjutaja suudab selle masina abil trükkida minutis 33 hieroglüüfi.

Kergetööstuse paviljoni ees võis alati näha üle tuhande inimeselist järjekorda, mis kannatlikult ootas võimalust pääseda näitusele. Nii suur oli nõukogude inimeste huvi oma sõprade - Hiina Rahvavabariigi töötajate saavutuste vastu.

Näituse teine ja kolmas paviljon olid pühendatud Hiina rasketööstuse ja põllumajanduse saavutustele. Ülesseatud tööpinkide ja masinate juures töötasid hiina töölised, kes demonstreerisid näituse külastajaile uusi masinaid tegelikus tööprotsessis. [2]

Seintele olid asetatud neooniga valgustatud kaart-skeemid, mis näitlikult demonstreerisid Hiina raudteevõrgu kasvu ja navigatsioonisüsteemide laienemist. Huvipakkuvad olid töötavad mudelid

---

1) Moskvas avati Hiina Rahvavabariigi tööstuse ja põllumajanduse näitus, "Rahva Hääl" 14. VII 1953.

2) Seesama.

lahtise põlevkivikaevanduse kohta Mukdeni lähedal ja mitmesuguste tehaste kohta. [1] Kõikide eksponaatide juures jagasid külastajaile vene keeles seletusi hiina üliõpilased - tulevased vene keele õpetajad.

Samuti suurt huvi tunnevad ka hiina töötajad nõukogude saavutuste demonstreerimiseks korraldatud näituste vastu.

Näit. 1954.a. korraldati Pekingis NSV Liidu majanduslike ja kultuuriliste saavutuste tutvustamiseks näitus.

Näitusele on konndatud üle 11.500 eksponaadi, mis tõendavad nõukogude rahva majanduslikke ja kultuurilisi edusamme. Ainuüksi kesksesse tööstusesaali on asetatud 56 mitmesugust masinat. Hiina töölised, insenerid, tehnikud tutvuvad põhjalikult puurmasinate, freesimis-, lihvimis ja teiste pinkidega.

Suurt huvi äratasid ka põllutöömasinad, eriti iseliikuv terviljakombain "S - 4".

Näituse edu oli määratu suur, ajalehe "Ženminžibao" teatel juba esimese kahekümne päeva jooksul külastas näitust üle miljoni inimese. Näitusel otse tööpinkide või masinate vahel toimusid kogemuste vahetamised nõukogude spetsialistidega.[2]

Näituse suurest mõjust hiina töötajatele kajastavad külalisraamatu kirjutused. "Kallid nõukogude sõbrad !" kirjutab hiina

---

1) Moskvas avati Hiina Rahvavabariigi tööstuse ja põllumajanduse näitus, "Rahva Hääl" 14. VII 1953.

2) Hiina-Nõukogude sõpruse palee, "Noorte Hääl" 31. X 1954.

töökangelane Tšen Tšjan-tšen. "Teie saavutused on meie saavutused. Teie täna on meie homme. Meie peame teilt pidevalt õppima." 1)

Go Min kirjutas: "Mulle näib, et ma olin täna Moskvas, Nõukogude Liidus. Kui õnnelikud on nõukogude inimesed ! Kuid ma olen sügavalt veendunud selles, et ka meie leiame samasuguse õnne." 2)

1956.a. Kantonis toimunud NSV Liidu majanduslike ja kultuuriliste saavutuste näitusel organiseeriti ka kursused Nõukogude eesrindlike kogemuste tundmaõppimiseks, millest võttis osa 9000 inimest. Loengutega esinevad Nõukogude spetsialistid. 3)

Selline vastatikune kogemuste vahetamine, näituste korraldamine aitab kaasa kahe vennasrahva majandusliku ja kultuurilise taseme edasisele kindlustamisele ning arendamisele.

x

x x

NSV Liidu ja Rahva-Hiina vahel toimub samuti koostöö raudteede taastamise ja ehitamise alal.

Oma tohutu suure territooriumi tõttu vajab hiina häid ühendusteid, seetõttu on eriti tähtis transpordi kiire taastamine ja arendamine.

Hiinas ei ole vana korra pärandina küllaldaselt arenenud raudteed, laevandus, autoliiklus ja õhuteed.

Hiinas hakati raudteid ehitama XIX sajandil ja nad kujunesid maa orjastamise vahendiks. Välismaised imperialistid ehitasid raudteid sinna, kust sai paremini tooaineid. Kõige rohkem oli

---

1) Hiina-Nõukogude sõpruse palee, "Noorte Hääl" 31. X 1954.
2) Sealsamas.
3) Hiina Rahvavabariigist, "Edasi" 13. I 1956.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

raudteid Mandžuurias ja Põhja-Hiinas, läänеprovintsides aga peaaegu puudusid raudteed. [1]

Tšang Kai-ši valitsemise ajal endiselt peremehtsesid raudteedel välisriikide imperialistid, uute raudteede ehitus oliväga aeglane. Samuti oli ka vee-, õhu- ja autotransport allutatud välismaakapitali huvidele. Kumintangi valitsejate võimutsemise ajal jäeti Hiina ühendusteed hooletusse, maanteed olid korratuses, autod ja jõelaevastik hävitatud. Paljud raudteeliinid ei tegutsenud sõja algusest peale, rööpad võeti maha, raudteetammid ja sillad lasti õhku. [2]

Hiina Rahvavabariigi valitsus asus kohe energiliselt korrastama transporti, eelkõige raudteid. Raudteetranspordi korrastamisel andsid nõukogude eriteadlased hiina raudteelastele suurt abi. Purustatud raudteede taastamiseks sai Hiina NSV Liidult rööpaid ja seadmeid.

Taastanud kõik olemasolevad raudteed, asus rahvavalitsus uute raudteede ehitamisele.

Peale reaktsioonilise Kuomintangi valitsuse kuktamist ja rahvavalitsuse moodustamist Hiinas, kes teostas sõpruse ja koostöö poliitikat Nõukogude Liiduga, see andis võimaluse uut moodi suhtuda ka Hiina Tšangtšuni raudteesse.

1950.a. 14. veebruari kokkuleppe alusel lubas Nõukogude valitsus Hiina Rahvavabariigile tasuta üle anda kõik oma õigused Hiina Tšangtšuni raudtee ühise haldamise kohta kogu raudteele kuuluva varaga. Üleandmine peab toimuma vahetult pärast Jaapaniga rahulepingu sõlmimist, kuid mitte hiljem kui 1952.a. lõpul. [3]

---

1) J. Jermašov, viidatud teos, lk. 482.

2) Seesama, lk. 485.

3) Kokkulepe Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel Hiina Tšangtšuni raudtee, Port-Arturi ja Dalni kohta, "Rahva Hääl" 15. II 1950.

15. sept. 1952.a. vastavalt eelnevale kokkuleppele, antigi kogu Tšangtšuni raudtee tasuta üle Hiina Rahvavabariigi omandiks koos kõigi raudtee juurde kuuluvate varandustega. Tasuta üle antud Tšangtšuni vara hulka kuuluvad raudteemagistraalid, mis kulgevad Mandžuuria jaamast Suifõnghe jaamani ja Harbiinist Dalnini ja Port Arturini koos maade, raudtee-ehituste ja -seadeldistega, veerevkoosseadega, telefoni- ja telegraafijaamadega, sidevahendite ja -liinide, abi-raudteeharude, ameti- ja tehniliste hoonete ning tsiviilhoonete, majandusorganisatsioonide, abi- ja teiste ettevõtete ning asutustega, mis teenindavad mainitud raudteed, samuti vara, mis soetati, taastati ja ehitati ühise Nõukogude - Hiina halduse perioodil. [1]

Nõukogude ja Hiina raudteelaste ühine tegevus jaapani militaristide ja kumintanglaste poolt purustatud raudteede taastamisel ja uute ehitamisel kulges sõbralikus koostöö õhkkonnas ja oli tõsiseks panuseks võrdõiguslikkuse ja vastatikuse abistamise printsiipidele rajatud Nõukogude-Hiina sõpruses edasisse tugevdamisse.

Nõukogude spetsialistid aitavad raudteede ehitusel hiina rahvast. Nõukogude spetsialistid aitasid kiirelt taastada Peking--Hankou raudtee, ehitada uued raudteeliinid Tšendu-Tšuntšin, Tanšui-Lantšou jt. [2]

Tšantšungi raudteel õpetasid nõukogude spetsialistid 1952.a. jaan. - sept. välja 5000 juhtivat töötajat Hiina raudtee jaoks.[3]

Tšendu-Tšuntšini raudteede ehitamisel ilmnes pidurdava asjaoluna terav metalli puudus. Eriti palju kulus aga metalli arvu-

---

1) Nõukogude-Hiina kommünikee Nõukogude valitsuse poolt Hiina Tšangtšuni raudtee üleandisest Hiina Rahvavabariigi valitsusele, "Rahva Hääl" 3. I 1953.

2) Китайский народ искренне благодарен Советскому Союзу за его бескорыстную помощ,"Народный Китай" 1953, № 21, стр. 5.

3) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 20.

kate sildade ehitamiseks. Nõukogude spetsialisti sm. Silini ettepanekul ja tema arvutuste põhjal hakati väiksemaid sildu ehitama täiesti kividest. See võimaldas säästa palju metalli ja tsementi. Nagu tõendas praktika - on kivisillad vastupidavad ja tagavad täielikult ohutu liiklemise.

Sama raudtee ehitamisest võib tuua veelgi näiteid nõukogude spetsialistide abist. Jaapani vastu peetava sõja päevil evakueeriti Kask-Hiinast Tšuntšini vana metallurgiatehas, mille sisseseade oli ostetud Inglismaalt 1880.a. paiku. Tšuntšinis töötas see tehas kumintanglaste käes vaid osalise võimsusega ja peale sõja lõppu, vastavalt ameerika komisjoni otsusele, lõpetas hoopis töö ning määrati lammutamisele. Kui aga hakati ehitama Tšendu-Tšuntšini raudteed ja vajati sadu kilomeetreid rööpaid, asetati see tähtis ülesanne vanale tehasele. Nõukogude spetsialistide abiga teostati tehase rekonstrueerimine ja ameeriklaste poolt lammutamisele määratud tehas hakkas andma taas toodangut. Kogu Tšendu-Tšuntšini 500 km pikkune raudteemagistraal ehitati täielikult Hiinas eneses valmistatud materjalidega, mis on enneolematu Hiina senises raudteede ehitamise ajaloos.

NSV Liidu ja Hiina vahelisi vastatikkuseid majanduslikke ja kultuurilisi sidemeid aitab süvendada NSV Liidu abi raudteede ehitamisel ja otseühenduse rajamisel. 15. septembril 1952.a. sõlmiti kokkulepe raudtee ehitamisest Tsingingist Hiina Rahvavabariigi territooriumil Ulan-Batorini Mongoolia Rahvavabariigi territooriumil. [1] 1954.a. okt. arutati uuesti selle raudtee ehitamise küsimust ja võeti vastu NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi

---

1) NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsuse ühine kommünikee, "Edasi" 15. X 1954.

valitsuse ühine kommünikee. Mainitud raudtee ühendatakse selle raudteega, mis viib Ulan-Batorist Nõukogude territooriumile. Raudtee ehitamise Tsingingist Erliani kaudu võtab enda peale Hiina Rahvavabariigi valitsus, raudtee ehitamise Ulan-Batorist Dzamõn-Ude kaudu Mongoolia Rahvavabariigi piirini võtab enda peale NSV Liidu ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsus. Kolm asjaosalist valitsust saavutas kokkuleppe viia raudtee ehitamine ja ühendamine täielikult lõpule ja organiseerida otseühendus 1955. aastal. 1)

Nende ülesannetega tuldi edukalt toime ja 31. XII 1955.a. avati otseraudteeliin Moskva - Ulan-Bator - Peking. Otseühenduse avamisega väheneb tee Pekingist Moskvani üle tuhande kilomeetri võrra. Eriti suur on sel raudteeliinil Põhja-Hiina industrialiseerimise suhtes, eelkõige uue võimsa metallurgiabaasi loomise suhtes, mida rajatakse Baotoui rajoonis. Importseadmeid nende uusehituste jaoks ei tule enam siia vedada ringtee kaudu läbi Hiina kirdeosa ja Pekingi. 1)

See on esimene rahvusvaheline liin pärast Hiina Rahvavabariigi vabastamist, sõbralik käepigistus kolme vennasrahva vahel. Uus raudteeliin ühendab veel tihedamini omavahel demokraatliku leeri maad.

Selle magistrali ehitamine ise on läbiimbunud tõelisest rahvaste sõbraliku koostöö vaimust. Kõrvuti Hiina töötuse viimaste saavutustega võime raudteel näha signalisatsiooniseadmeid, mis on saadud NSV Liidust, telegraafiaparaate Tšehhoslovakkiast, generaatoreid Ungarist jne. Depoodes ja töökodades on

---

1) NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsuse ühine kommünikee, "Edasi" 13. X 1953.

2) V. Ovtšinnikov, viidatud artikkel, "Edasi" 4. I 1956.

üles seatud kõige uuemad tööpingid NSV Liidu, Saksamaa Demokraatliku Vabariigi, Ungari ja Bulgaaria valitsuse märkidega. [1] Ehitajad käisid teineteisel külas ja andsid seltsimehelikult üle oma töökogemusi.

Nõukogude - Hiina koostöö jätamist raudteede ehitamisel näeb ette 1956.a. aprillis sõlmitud kokkulepe. Selle alusel mõlemi riigi koostööl rajatakse Turkestan-Siberi raudteel asuvast Aktogai jaamast Kantšžouni raudteeline otseühendus 1960.a.

Selline võrdsetel alustel toimuv ühine raudteede rajamine on jällegi üheks näiteks vastatikusest koostööst sotsialismi leeri riikide vahel.

x

x x

Sotsialistliku leeri vaheliste majanduslike sidemete üheks vormiks on väliskaubandus. Vastaikuse kaubavahetuse korras saab iga sotsialismi leeri riik neid kaupu, mida tal endal ei ole ning mida on piisavalt teistes maades.

Kapitalistlikus maailmas on väliskaubandus koondatud monopolistlike ühenduste, trustide ja kontsernide kätte ning on neile tööristaks ülemvõimu ja orjastamise, majandusliku agressiooni ning riisumise teostamisel. Monopolistidele on väliskaubandus sõltuvate ja mahajäänud maade rahvaste orjastamise ning paljaksriisumise vahendiks. Sellist kaubandust iseloomustab ebavõrdsus, pettus ja vägivald.

---

1) V. Ovtšinnikov, viidatud artikkel, "Edasi" 4. I 1956.

Sotsialismileeris on väliskaubandus sellesse leeri kuuluvate riikide majandusliku tõusu ja rahvaste heaolu kasvu kindlustamise vahendiks. Poolte täielik võrdõiguslus, igasuguse surveavalduse puudumine, lugupidamine oma partneri vastu, vastatikune kasusaamine ja abi on sotsialistliku leeri väliskaubanduse põhimõtteiks.

Iga sotsialistliku leeri riik, realiseerides teistes vennalikes maades järjest suuremal hulgal kodumaiseid saadusi, millede tootmist soodustavad kohalikud tingimused, saab vastu üha rohkem tooraineid, tööstusseadmeid ja teisi kaupu, mida ta vajab oma rahvamajanduse arendamiseks.

Rahvamajanduse planeerimine rahvademokraatlike riikide majanduses on loonud soodsad tingimused plaanipärasuse tugevdamiseks ka sotsialistliku leeri riikide väliskaubanduses.

Üleminek pikaajaliste plaanide teostamisele suurendas rahvademokraatlike maade vajadust tööstuseadmete ja toorainete impordi ning oma toodangu ekspordi järele.[1] Seoses sellega tekib vajadus arvestada veel rohkem vastastikuseid nõudmisi ja kooskõlastada veelgi tihedamalt majanduse arendamise plaane. Sotsialistliku leeri riigid on läinud pikaajalistele majanduslikele kokkulepetele, mis kajastavad iga riigi rahvamajandusplaani nõudeid.

See asjaolu, et sotsialistliku leeri riigid lõid omavahel tihedad, regulaarsed majanduslikud sidemed, tähendas uue maailmaturu tekkimist, mis seisab kapitalistliku maailmaturu vastu. Ühtse maailmaturu lagunemisega vähenesid ekspluateerimisvõimalused, suurenes müügiraskuste edasine kasv ja kapitalistlike riikide

---

1) Dudinski, viidatud teos, lk. 35.

tootmise alakoormatus.[1] See viib kapitalismi vastuolude edasisele tervanemisele ja kapitalismi leeri üldisele nõrgenemisele.

Sotsialistlik maailmaturg kasvab ja tugevneb ägedas võitluses imperialistidega, kes tahavad purustada majanduslikke sidemeid sotsialistliku leeri riikide vahel ning seega laostada nende rahvamajandust. Imperialistlikud ringkonnad püüdsid rakendada majanduslikku blokaadi sotsialismi leeri riikide suhtes, lootes neid sellega lämmatada. Need plaanid aga kukkusid läbi ja uus sotsialistlik maailmaturg sammub tõusuteed.

Tähtis koht demokraatlikul maailmaturul kuulub kaubandusele NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel.

1946.a. kuulus üle 50 % Hiina väliskaubandusest Põhja-Ameerika Ühendriikidele. 1950.a. olid aga kaubanduslikud sidemed mõlema riigi vahel faktiliselt katkenud. Seevastu moodustas Hiina väliskaubandus 1950.a. demokraatliku leeri maadega 26 % (NSV Liidu arvele 23,36 %), 1952.a. aga juba 72 %, 1954.a. 80 %.[2]

1950.a. oli Hiinal esimest korda viimase 70 aasta jooksul aktiivne väliskaubanduse bilanss. 1951.a. oli Hiina Rahvavabariigil vaatamata USA majanduslikule blokaadile kõige kõrgem ennesõjaaegne tase.[3]

1953.a. kirjutati alla protokollile kaubavahetusest NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel. Protokoll näeb ette kaubanduse edasist laiendamist NSV Liidu ja Hiina vahel ning Nõukogude Liidust seadmete saatmist Hiina metallurgiatööstusele, mäetööstusele, masinaehitus-, keemia- ja energeetikatööstusele ning teistele tööstusharudele, samuti materjalide saatmist tööstusele ja

---

1) I. Dudinski, viidatud teos, lk. 23.

2) E. F. Kovaljov, viidatud teos, lk. 15.

3) Nõukogude.Hiina kaubanduslikest suhetest, "Noorte Hääl", 26. I 1954.

transpordile, ajakohaste põllutöömasinate, samuti tõuloomade, seemnete ja rea teiste kaupade saatmist. [1]

Nõukogude Liidule saadab omakorda Hiina Rahvavabariik 1953.a. värvilisi metalle, riisi, taimeõli, õliseemneid, liha, tubakat, teed, puuvilja, villa, džuuti, toorsiidi, siidriiet, toornahka ja teisi kaupu.

1954.a. jaanuaris kirjutati alla NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi uuele kaubavahetuse protokollile, mis näeb kaubavahetuse edasist suurenemist mõlemi maa vahel. Kinnitati ka protokoll kaupade saatmisest 1954.a. NSV Liidust Hiina Rahvavabariiki krediidi arvel, mis anti kooskõlas 14. veebr. 1950.a. kokkuleppega. [2]

NSV Liidust saadetakse Hiinasse näit. metallurgia-, mäe- ja energeetikatööstuse sisseseadeid, autosid, traktoreid, põllutöömasinaid, teede- ja ehitusmasinaid, musta ja värvilist valtsmetalli, naftasaadusi ja keemiakaupu. [3]

Hiinast saadetakse aga värvilisi kaupu, sojaube, riisi, arahissi, taimeõli, liha, teed, tubakat, puuvilja, villa, toorsiidi, siidriiet, toornahku jt. kaupu. [4]

Vastavalt 1955.a. kaubalepingule veeti NSV Liidust Hiinasse rohkem seal ehitamisel ja rekonstrueerimisel olevate ettevõtete, sealhulgas mustmetallurgia, masinaehitustööstuse, keemiatööstuse jt. tööstusharude ettevõtete jaoks määratud seadmeid.

Suurenes ka näit. keeruliste tööpinkide, unikaalsete seadmete ja naftapuurimisseadeldiste, naftasaaduste, samuti ka

---

1) Nõukogude-Hiina kaubanduslikest suhetest, "Rahva Hääl", 26. III 1953.
2) Arutjunjan, J., viidatud teos. lk. 15.
3) Nõukogude-Hiina kaubanduslikest suhetest, "Noorte Hääl", 26. I 1954.
4) Seesama.

tööstusele ja transpordile määratud materjalide sissevedu NSV Liidust Hiina Rahvavabariiki.

Hiina Rahvavabariik omalt poolt saatis NSV Liidu rahvamajandusse vajalikke kaupu, sealhulgas valframi, inglistina, molüledeeni, džuuti, villa, toorsiidi, toornahku, sojaube, riisi, taimeõlisid, teed, tsitruseid ja korgipuukoort. [1]

Nii peegelduvad Hiina Rahvavabariigi majandusliku sõltumatuse tugevnemine ning tema arenemise edusammud selgesti väliskaubanduses. Mahajäänud poolkoloniaalmaana oli Hiinas minevikus sunnitud sisse vedama mitte ainult tööstussaadusi, kaasa arvatud õmblusnõelad, vaid samuti ka puuvilla ja teravilja. Hiina rasketööstus oli sel ajal imperialistlike riikide varustajaks söega ja väeviliste metallide maakidega. [2]

Hiina Rahvavabariigis praegu toodetakse aga juba nii palju puuvilla ja teravilja, et seda võib välja vedada teistesse riikidesse. Rahva-Hiinasse veetakse sisse masinaid ja seadmeid tööstuse ülesehitamise jaoks, mis on ette nähtud esimese viie aasta plaaniga.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vaheline kaubavahetus toimub mõlema poole võrdsuse alusel, kusjuures seda juhib üllas eesmärk: aidata teineteist ja saavutada vastatikune majanduslik tõus.

x

x x

---

1) Nõukogude-Hiina kaubanduslikest suhetest, "Rahva Hääl" 15. II 1955.

2) I. Dudinski, viidatud teos, lk. 29.

NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastastikused suhted on rajatud rahvaste täieliku võrdõiguslikkuse, nende suveräänsete õiguste ja sõltumatuse austamise, teiste riikide siseasjadesse mittevahelesegamise põhimõttele, niisugusele majanduslikule koostööle, mis kindlustab iga riigi majanduslikule arengule kõige soodsamad tingimused. [1]

Vennaliku majandusliku koostöö tõttu NSV Liidu ja teiste rahvademokraatia riikidega on suutnud hiina rahvas üle saada majanduslikust raskustest. Ameerika imperialistide katse boikoteerida ja veeretada majandusliku raskusi noorele Rahvavabariigile ebaõnnestus. Imperialistide taotlusel majanduslikult takistada Hiina Rahvavabariigi arengut ja teda maha suruda on olnud hoopis vastupidised tulemused. Hiina Rahvavabariik täidab edukalt esimese viie aasta plaani ülesandeid, mis loovad eeldused üleminekuks sõtsialismile.

---

1) S. Ogurtsov, Töörahva heaolu tõus Euroopa rahvademokraatia maades, Tallinn 1955, lk. 30.

3. Nõukogude-Hiina kultuurilised sidemed.

NSV Liidu eeskuju ja abi Hiina Rahvavabariigi elanikkude haridusliku taseme tõstmisel.

Nõukogude Liidu ja Rahva-Hiina teadlaste koostöö.

Kirjanduse vahetamine NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel.

Nõukogude - Hiina sõprusühingu töö mõlema maa rahvaste vaheliste kultuuri-sidemete laiendamisel.

x

x x

Majanduslik koostöö loob aluse kultuurisidemete laiendamiseks sotsialismi leeri riikide vahel. Kultuurisidemed rahvaste vahel rikastavad iga rahva kultuuri ja soodustavad vastastikust arusaamist. NSV Liidu rahvad on üldinimlikku kultuuri pidanud alati kõigi rahvaste sajandite pikkuse visa töö tulemuseks.

Nõukogude Liidu rahvaste poolt on loodud uus kultuur sotsialistliku ideoloogia ja internatsionalismi printsiipidel, see kultuur on eeskujuks rahvademokraatlikele riikidele oma sotsialistliku kultuuri loomisel.

Rahvarevolutsiooni võidu järgi Hiinas toimuvate ühiskondlik-majanduslike ümberkorraldustega samaaegselt toimub ka uue kultuuri loomine. Mao Tse-dung nimetab oma raamatus "Uuest demokraatiast" uut kultuuri vormilt rahvuslikuks ning oma sisult teaduslikuks ja rahvademokraatlikuks kultuuriks. "Uus kultuur ... on seotud teiste rahvaste sotsialistliku ja rahvademokraatliku kul-

tuuriga, kehtestades nendega sellised suhted, nagu vastatikune mõju ja ühine areng, selleks, et iga rahva ja kõigi rahvaste kultuur kokku võiks svaada uue maailma kultuuri osaks." [1]

Oluline osa kultuurirevolutsiooni läbiviimisel Hiina Rahvavabariigis on kultuurisidemete loomisel NSV Liidu rahvastega. See sai alguse juba Hiina Rahvavabariigi väljakuulutamise päeval 1. okt. 1949.a., mil hiina rahvas suure rõõmuga võttis vastu Nõukogude Liidu kultuuri ning teaduse ja kunstitegelaste delegatsiooni.

Töötajate kultuuritaseme tõstmisel on otsustava tähtsusega kirjaoskamatuse likvideerimine ja hariduse andmine laiadele rahvahulkadele.

Rahvademokraatlik diktatuur lõi avarad võimalused rahvahariduse arenemiseks Hiinas ja haridus kujunes uue Hiina ehitamise võimsaks relvaks. Hiina rahvas, kes moodustab ühe neljandiku kogu maakera rahvastikust, sai võimaluse oma tohutute loovate jõudude arendamiseks. Rahvahariduse ülesandeks uues Hiinas on teenida maa sotsialistliku ümberkorrâlduse üritust. On tarvis kasvatada igakülgselt arenenud, sotsialistlikule üritusele andunud inimesi, kultuurseid ja haritud spetsialiste riikliku ülesehitustöö mitmesugustele aladele.

Imperialistide võimutsemise perioodil olid koolid Hiinas kättesaadavad ainult mõisnike ja kapitalistide lastele. Raskete majanduslike tingimuste tõttu ei saanud suur enamus tööliste ja talupoegade lastest algkooliski käia, rääkimata kesk- kõrge-

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 518.

matest koolidest.

Nüüd on hiina rahva laiadele hulkadele hariduse omandamine kättesaadav. Lühikese aja jooksul on üksi algkoolides õpilaste arv suurenenud rohkem kui 28 miljoni võrra. Üle kahe korra on suurenenud õpilaste arv keskkolides. Vähemusrahvustest asustatud piirkondades polnud imperialismi perioodil ainustki kooli,[1] Nüüd töötavad nendes rajoonides tuhanded koolid ja õpetamine toimub emakeeles. Vähemusrahvustele, kellel ei ole oma kirjavara antakse abi selle loomisel.[2]

Põhjalikult on muutunud ka rahvahariduse sisu. Hiina Rahvavabariigi algaastatel teostati hariduse alal reform vastavalt rahvahariduse uutele ülesannetele, samuti teooria lähendamiseks tegelikule elule. Jäeti välja mitmed ained ja võeti programmi poliitilised distsipliinid.[3]

Rahvaharidusala töötajad uurisid hoolikalt rahvahariduse organiseerimise küsimusi Nõukogude Liidus ja püüdsid neid kogemusi kasutada. Nõukogude spetsialistide abiga võeti tarvitusele rida abinõusid õppetöö sisu ja meetodite muutmiseks. Nõukogude kõrgemate õppeasutuste õppeplaanid ja programmid tõlgiti hiina keelde.

NSV Liidust on siirdunud paljud õpetajad ja teadlased hiina koolidesse õppejõududeks. Näit. ka TRÜ -st endine dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri juhataja sm. Sapožnikov.

Endiste koolide kõrval asutati juurde uusi õppeasutusi NSV Liidu kogemuste alusel.

---

1) M. Melnikov, Üldhariduslik kool Hiina Rahvavabariigis. "Nõukogude Õpetaja" 13. VIII 1955.

2) Sealsamas.

3) Tsjan Tsjun-žui, Rahvahariduse arenemine uues Hiinas, "Nõukogude Kool" 1955, nr. 1, lk. 61.

Näit. 1950.a. alustas Pekingis õppetööd uut tüüpi kõrgem õppeasutus - esimene rahvaülikool. Tema ülesandeks oli Nõukogude Liidust kutsustud õppejõudude abil ette valmistada finants-majanduslikku, diplomaatilist, poliitilist, juriidilist kaadrit ning kõrgemate õppeasutuste õppejõude. [1)]

Uue ülikooli esimeste õppekavade aluseks olid nõukogude spetsialistide abiga kohandatud Nõukogude Liidu kõrgemate õppeasutuste õppekavad. [2)]

Nõukogude Liidu ülikoolide eeskujul loodi üliõpilaste tootmispraktika vabrikutes ja tehastes.

Rahvaülikooli asutamisest alates on siin eridistsipliinid tihedalt seotud üliõpilaste ideelis-poliitilise taseme tõstmisega. Õppeplaanis on marksism-leninism, poliit-ökonoomia, Hiina revolutsiooni ajalugu. Osa üliõpilasi töötab ka läbi dialektilise ja ajaloolise materialismi.[3)] Nii lähenevad üliõpilased oma erialale marksistlik-leninlikust seisukohast.

Hiina Rahvaülikool on ka N Liidu kogemuste põhjal loonud täiesti uue õppekasvatus-meetodi, mis põhiliselt erineb vanade kõrgemate õppeasutuste liberalismist, anarhismist ja induvidualismist. Nii kulgeb töö uues ülikoolis kindla plaani alusel, loengud on seoses üliõpilaste iseseisva tööga ja praktikaga, viiakse läbi eksamieelseid konsultatsioone.

Tänu NSV Liidu eeskujule ja abile on Hiina Rahvaülikool sammunud tõusuteed. Ainuüksi kolme kestvusaasta (1950 - 1953) jooksullasti välja 4500 kõrge kvalifikatsiooniga spetsialisti.

---

1) У Юй-чжан, Народный университет Китая, "Народный Китай" 1953, № 21, стр. 16.

2) Seesama, lk. 17.

3) У Юй-чжан , viidatud artikkel, "Народный Ктитай" 1953. nr. 21. lk. 23.

Ülikooli töötajate poolt oli juba 1953.a. tõlgitud ja koostatud 2000 õpikut ja õppeabinõu,[1] milles kajastuvad nõukogude teaduse uuemad saavutused.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vastastikusest koostööst hiina rahvahariduse tõstmisel kõneleb fakt, et paljud hiina üliõpilased õpivad NSV Liidu kõrgemates õppeasutustes.

Nii näiteks 1953.a. olid Li De-lun, Go Su-Tšen saadetud õppima Tšaikovski-nimelise Lenini ordenit kanvasse Riiklikku Konservatooriumi. Li Den-lun õpib dirigentide osakonnas, Go Su-Tšen laulmist.[2] Uues ülikoolihoones Lenini mägedel õpivad aspirantuuris näit. U Vei-min ja Jui Su-jui.[3] Häid tulemusi õppetöös on saavutanud Molotovi-nimelises Moskva Energeetika Instituudis hiina üliõpilased Li Lu-da, He Da-hoi.[4]

NSV Liidus suhtutakse väga tähelepanelikult hiina üliõpilastesse, näit. nõukogude üliõpilased abistavad kõigiti hiina seltsimehi vene keele ja eriainete omandamisel.

Hiina üliõpilased ja noored teadlased ei unusta kunagi nõukogude õppejõude, seltsimehi ja sõpru, mida näitab meiele kujukalt vastatikune kirjavahetus ja külaskäigud.

Põhjalike demokraatlike muudatuste tegemiseks Hiina Rahvavabariigis on vajalik rahvahulkade kasvatamine sotsialismi vaimus ja kommunistlike ideede propageerimine ning kommunistliku partei poliitika selgitamine. See aitab töötajaid vabastada kapitalismi iganditest ja võidelda kodanliku ideoloogia vastu.

---

1) У Юй - чжан , viidatud artikkel, "Народный Китай" 1953. nr. 21, lk. 23.

2) Китайские студенты в Москве, "Китай" 1954, № 8, стр. 24.

3) Получайте фототелеграмму, "Огонёк" 1956, № 1, стр. 14.

4) Отдыхать везде весело, "Огонёк" 1956, № 6, стр. 6.

Hiina Kommunistliku Partei Keskkomitee tervituses NSV Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressile rõhutatakse marksismi-leninismi teooria rakendamise tähtsust Hiina revolutsioonis ja ülesehitustöös: "Hiina revolutsiooni võit ja ülesehitustöö suured edusammud kolme aasta jooksul, mis on möödunud Hiina Rahvavabariigi moodustamisest, tõestavad, et seal, kus lähtudes maa konkreetsetest tingimustest, õieti rakendatakse Marxi-Engelsi-Lenini--Stalini õpetust ja õieti kasutatakse neid kogemusi, mida on saavutanud Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei revolutsioonis ja ülesehitustöös, seal on alati võit kindlustatud." 1)

Marksismi-leninismi teooria levib Hiinas nii nagu NSV Liiduski laiadesse rahvahulkadesse. Tõuseb õpetajate-teadlaste kaadri poliitiline teadlikkus ja nende aktiivsus NSV Liidu kogemuste uurimisel. Hiina kommunistid juhtides majanduslikku ja kultuurilist ülesehitustööd, ammutavad oma teoreetilisi teadmisi marksismi-leninismi õpetusest.

Hiinas kasvab ka töötajate huvi marksismi-leninismi teooria õppimise vastu. Selleks on korraldatud kursuseid ja koole. Nii õppis näiteks 1953.a. Kesk- ja Lõna-Hiinas 225.000 riiklike asutuste teenistujat marksismi-leninismi aluseid; ainult Kantonis üksinda lõpetasid 14.000 töölist 3-kuulised poliitkursused.[2)]

Kommunistliku Partei initsiatiivil on arenenud dialektilise materialismi propaganda ja kodanliku idealismi kriitika. Arvestatakse, et esimese viisaastaku lõpuks on enamus intelligentsist omandanud dialektilise-materialismi alused ja võivad seda edasi

---

1) E. Martov, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1952, nr. 12, lk. 69.

2) Трудящиеся Китая изучают марксизм-ленинизм, "Правда" 10. 1 1953.

viia massidesse, kelle üldhariduslik tase on madal.[1)]

Marksismi-klassikute tööde rahvale kättesaadavaks tegemine on neid tõlgitud vene keelest ja trükitud suurtes tiraažides. Näiteks juba 1950.a. anti Marxi töid hiina keeles välja 59.000 eksemplari, Engelsi töid 48.750 eksemplari, Lenini töid 764.000 eksemplari, Mao Tse-dungi töid ilmus 1949. - 1952.a. 2.388.000 eksemplari.[2)]

Mao Tse-dungi töödes on näidatud, kuidas marksismi-leninismi teooriat on loovalt rakendatud ja edasi arendatud Hiina oludes.

NSV Liidus tuntakse suurt huvi Mao Tse-dungi teoste vastu ja 1952. - 1953.a. anti välja vene keeles 4 köidet Mao Tse-dungi "Valitud teostest", mis vastab hiinakeelesele kolmele köitele.[3)] "Valitud teosed" hõlmavad juhi kõik poliitilised rööd ja näitavad Hiina arenemise ajaloolist käiku, eeldusi suureks võiduks ja sotsialistlikuks riigiks muutumise perspektiive.

Mao Tse-dungi kirjutused jaapanlaste vastu võitlemise ajajärgul sisaldavad hiina rahva revolutsiooni arenemise probleemide teoreetilist läbitöötamist. Mao Tse-dungi tööd "Hiina revolutsiooni ja Hiina Kommunistlik Partei", "Uuest demokraatiast" jt. tööd on loovaks marksismi-leninismi arendamiseks Hiina revolutsioonilise võitluse tingimustes. Neis töödes arutatakse ka rahvademokraatliku riigi loomise küsimusi, Mao Tse-dung arendab rahvademokraatliku revolutsiooni üleminekut sotsialistlikuks revolutsiooniks. Ta töötab ka läbi revolutsioonilise võimu polii-

---

1) Советский Союз, замечательный пример для Китая в деле строительства социализма, "За прочный мир, за народную демократию!" 4. XI 1955.

2) Е. Ф. Ковалёв , viidatud teos, lk. 23.

3) Т. Ефимов , viidatud artikkel, "Международная жизнь" 1955, nr. 8, lk. 126.

tilise ehituse küsimuse revolutsiooni käigus.

Osa Mao Tse-dungi töid on pühendatud kultuuri küsimustele. Nii on töös "Uuest demokraatiast" öeldud, et ei võidelda aastaid poliitilise ja majandusliku revolutsiooni eest Hiinas, vaid ka kultuurilise revolutsiooni eest. Uues ühiskonnas ei pea olema ainult uus riigikord ja majandus, vaid ka uus kultuur. Mao Tse-dung õpetab kirjanikke oma töid siduma partei ülesannetega ja teenima rahvahulki, koondama neid ühiseks rindeks. [1]

Mao Tse-dungi tööd "Praktikast", "Vastuoludest" on filosoofilised tööd, kus on edasi arendatud marksismi-leninismi tunnetusteooriat ja toodud kujukaid näiteid dialektika põhiseaduste kohta.

Nõukogude Liidu teadlased rakendavad oma töödes Mao Tse-dungi seisukohti.

Mao Tse-dungi tööd on heaks allikaks Hiina ajaloo, majanduse, poliitika ja kultuuri tundmaõppimiseks ning väärtuslikuks panuseks marksistlikus teaduses.

Rahvahariduse ja elanikkonna teadlikkuse tõus aitavad kaasa maa sotsialistlikule ümberkujunduste tegemiseks.

x

x x

Uue ühiskonna ülesehitamiseks Hiinas on tarvis eesrindliku teaduse saavutuste rakendamist. Teaduse, mis ei eraldu rahvast ja teenib uue ühiskonna ülesehitamise huve.

---

1) Т. Ефимов, , viidatud artikkel, "Международная жизнь" 1955, nr. 8, lk. 126.

Hiinas takistasid varem teaduse arengut poolkoloniaalne rõhumine ja feodaalsete igandite valitsemine. Rahvavalitsus seadis ülesande lühima ajaga likvideerida mahajäämus ja tõsta eriti teaduslike uurimistööde taset loodusteaduse alal. Loodi Hiina Teaduste akadeemia, kellel on teadusliku uurimise instituudid, astronoomia-observatoorium ja tööstusalase teadusliku uurimise instituut. Hiinas on organiseeritud Mitšurini ühing, kelle peamiseks ülesandeks on mitšurinliku õpetuse levitamine ja kasutuselevõtmine põllumajanduses. 1)

Eesrindlik nõukogude teadus annab hiina teadusele igakülgset abi. Rea aastate jooksul on paljud hiina õpetlased õppinud vene keelt, tutvunud nõukogude teadusliku mõttega ning tõlkinud nõukogude teaduslikke töid.

Paljud hiina teadlased on külastanud NSV Liitu. Näit. 1953.a. NL Teaduste Akadeemia kutsel Hiina Teaduste Akadeemia saatis Nõukogude Liitu oma teadlaste delegatsiooni, et nad põhjalikult õpiksid tundma teaduslikku uurimistööd ja selle organisatsioonilist süsteemi. Hiina delegatsioon koosnes 26 teadlasest 19-st teaduse harust ja viibis NSV Liidus 3 kuud. Teadlased külastasid Moskvat, Leningradi, Kiievit, Taškenti ja Novosibirskit. Nad külastasid ka 98 teaduslikku uurimise asutust, 4 kõrgemat õppeasutust, 18 muuseumi ja näitust, 6 tööstust, 1 kaevandust ja 2 kolhoosi. 2)

Teaduste Akadeemia vastutulekul võisid hiina õpetlased lühikese ajaga tutvuda nõukogude teaduse üldise olukorraga ja teaduslikkude uurimiste organiseerimisega. Teaduste Akadeemia president akadeemik Nesmejanov, akadeemikud Toptšiev ja Lõssenko

---

1) J. Jermašov, viidatud teos, lk. 540.

2) Цянь Сань-цян, Ученые Китая изучают передовую советскую науку, "Народный Китай" 1953. № 21, стр. 14.

pidasid isiklikult külalistele loenguid. [1]

Hiina teadlased veendusid, et nõukogude teadus on kõige eesrindlikum teadus maailmas.

Kodumaale tagasi jõudes hiina teadlaste delegatsioon esines ettekannetega Hiina Teaduste Akadeemias ja Keskvalitsuse Kultuuri ja Hariduskomitees. Peale selle esinesid teadlased 16 eriloenguga 19 teaduse distsipliinis ja 7 üldise iseloomuga loenguga. Sotsiaal-poliitilisi küsimusi käsitlevaid loenguid kuulas Pekingis üle 8000 teadlase ja tehniku. Üldisi loenguid kuulas üle 10.000 inimese Pekingi keskasutuste kaadreist ja kõrgemate õppeasutuste õppejõududest. [2]

Hiina Teaduste Akadeemia koos Ülehiinalise Loodusteadlaste Teaduslike Ühingu Föderatsiooniga korraldas Pekingis rea eriteadusharude nõupidamisi, kus arutati nõukogude teaduse saavutusi ja Hiina olukorras võimalusi nende ellurakendamiseks. Peale Pekingi korraldasid delegatsioonidest osavõtjad Šangais, Nankingis jt. [3] linnades rea loenguid ja nõupidamisi, kus populariseerisid nõukogude teaduse saavutusi.

Füsioloogia, psühholoogia ja meditsiini alla töötajad viisid läbi teaduslikke konverentse Pavlovi õpetusega tutvumiseks. [4] Konverentsid olid väga elavad ja vaidlusrohked ning aitasid palju kaasa Pavlovi õpetuse tundmaõppimiseks.

Teaduste Akadeemia Kirde-Hiina filiaal viis läbi nõupidamisi arhitektuuri ja ehitusküsimustes ning rida konverentse keemia

---

1) Цянь Сань-цян, Ученые Китая изучают передовую советскую науку, "Народный Китай", 1953. № 21, стр. 14.

2) Seesama, lk. 15.

3) Sealsamas.

4) Sealsamas.

ja vedelkütte alal.[1]

Septembrikuus Kõrgemate Koolide Ministeerium kutsus kokku ülehiinalise kõrgemate koolide juhtivate jõudude nõupidamise, kus delegatsiooni liikmed tegid ettekandeid oma sõidust NSV Liitu.[2]

Sellel konverentsil leiti üksmeelselt, et kõrgemate õppeasutuste ümberkujundamisel tuleb toimida NSV Liidu kogemuste alusel, tuleb organiseerida teaduslikke uurimistöid, kus teooria oleks seoses praktikaga ja teeniks maa majandusliku ülesehitamise eesmärke.

Hiina teadlaste delegatsioon hakkas kodumaale tagasi jõudes N Liidu eeskujul ümber kujundama vana Teaduste Akadeemia tööd. Koostati uus töötplaan, kus igale teadusharule oli määratud õige arenemise suund. Teaduslikud uurimistööd pidi käsitlema maa majanduslikku ülesehitamise küsimusi. Kõik teadused pidid kooskõlas olema kiirelt areneva tööstuse tasemega.[3]

Nii levitati eesrindlikku nõukogude teadust, mis efektiivselt mõjub maa edaspidisele ülesehitamisele, hiina teaduse õitsengule.

Suurt abi annavad teaduslikus uurimistöös NSV Liidu teadlased. Ühiselt arutatakse aktuaalseid probleeme; NSV Liidu raamatukogud ja teaduslikud asutused annavad teaduslikku informatsiooni. Hiina ja nõukogude teadlased külastavad vastatikku teaduslikke asutusi. 1954.a. NSV Liidu ja hiina teadlased viisid ühiselt läbi väärtuslikke astronoomilisi vaatlusi. NSV Liidu geograafide kongressist võtsid osa hiina teadlased.

1955.a. juunis toimus Pekingis Hiina Rahvavabariigi Teaduste

---

1) Цянь Сань-цян , viidatud artikkel, 1953, nr. 21, lk. 15.
2) Seesama, lk. 16.
3) Sealsamas.

Akadeemia sessioon, kus kuulati ettekandeid mitmesugustes teaduslikes küsimustes, arutati läbi Teaduste Akadeemia esimene viie aasta plaan ning võeti vastu otsus töötada välja perspektiiv - plaan 15.a. Lõppistungil pöördusid sessioonist osavõtjad hiina teadlaste poole üleskutsega omandada marksismi-leninismi, võidelda idealismi vastu teaduses, hoolega uurida Hiina teaduslikku pärandit, NSV Liidu ja rahvademokraatia maade eesrindlikku teadust ning kõigi maailma maade teaduse saavutsi. 1)

1955.a. suvel viibisid ligi 2 kuud Hiina Teaduste Akadeemia kutsel Hiina Rahvavabariigis külas NSV Liidu Teaduste Akadeemia delegatsioon eesotsas asepresidendi Bardiniga. Peale Pekingi on nõukogude teadlased käinud ka paljudes teistes Hiina linnades ja külades. On kohtunud hiina teadlastega, viibinud tehastes, vabrikutes ja õppeasutustes. Ka võtsid nõukogude teadlased osa Hiina Teaduste Akadeemia teaduslikust sessioonist. Kõikjal sai osaks nõukogude teadlastele südamlik vastuvõtt.

15. aprillil 1956.a. saabusid Pekingisse nõukogude teadlased - - akadeemik N. V. Tsitsin, akadeemik S. A. Vekšinski ja teised, et võtta osa pikaajalise teaduslike uurimuste plaani väljatöötamisest. 2)

Varematel aegadel ei kantud Hiinas peaaegu üldse hoolt rahva tervishoiu eest. Uues Hiinas pühendab rahvavalitsus suurt tähelepanu meditsiinilistele asutustele ja arstiteaduse arendamisele. Arstiteaduses on hakatud kasutama ikka rohkem ja rohkem nõukogude eesrindlikke meetodeid. Harbiini Meditsiiniline Instituut on sel alal esireas. Siin kasutatakse nõukogude meditsiini eesrindlikke

---

1) Hiina Teaduste Akadeemia sessioon lõppes, "Rahva Hääl" 12. VI 1955.

2) Nõukogude teadlaste abi Hiinale "Noorte Hääl" 18. IV 1955.

meetodeid näit. prof. Filatovi meetodeid, uneravi, kudede teraapiat. [1]

Pekingis asub NSV Liidu Punase Risti hospidal, mille juures on polikliinik, mis võib päevas 500 haiget vastu võtta. Pekingi hospidali meditsiin-töötajad on ühtlasi arstid ja pedagoogid, kes hiina rahvale tutvustavad nõukogude eesrindlikumeditsiini kogemusi ja aitavad ette valmistada uut tüüpi meditsiin-ala töötajaid.[2]

Nõukogude teadlased osutavad abi ka hiina põllumajandusele. Näiteks nõukogude teadlaste juhedamisel hävitati 1955.a. eduka lt rohutirtsud Uruntsi, Hami, Tsungtsani rajoonides kuni 500.000 ha. Päästeti suured põllumaa massiivid ja rikkaliku rohukasvuga karjamaad.

Sinkiangi elanikud avaldasid oma imetlust Nõukogude lendurite ennastsalgava töö puhul ja tänasid neid palavalt. Juba 3 aastat järjest saadab Nõukogude valitsus Hiina Rahvavabariigi palvel Sinkiangi lennukeid ja annab vajalikke vahendeid rohutirtsude hävitamiseks.[3]

Nõukogude agronoomid tutvustavad Mitšurini õpetust, mis viib hiina agrotehnikat ja sektsioonitööd edasi. Hiinas valitsesid varem veismanistlikud ja morganistlikud võltsteooriad, mis pidurdasid põllumajanduse arenemist.[4] Hiina Rahvavabariigi Põllutööministeerium korraldas 1954.a. erikursused, kuhu lektoriteks olid kutsutud nõukogude agronoomid. Nõukogude spetsia-

---

1) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, kl. 25.

2) Sealsamas.

3) Nõukogude spetsialistide abi rohutirtsude tõrjel Sinkiangi provintsis, "Rahva Hääl" 5. VIII 1955.

4) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 21.

listide poolt soovitatud tihendatud külvi kasutamise läbi tõusis puuvillasaak 50 % - 100 %. [1)]

Eesrindlik nõukogude teadus annab hiina teadusele igakülgselt abi ja aitab teda tõsta maailma eesrindliku teaduse tasemeni. Hiina teadlaste saavutuste tundmaõppimine ja kasutamine aitab omakorda rikastada nõukogude teadust.

x

x x

Rahvademokraatlik kord avas hiina kirjanikele avarad teed nende loomingulistе võimete ja teadmiste avaldamiseks, nende jõu rakendamiseks sotsialismi ülesehitamisele. Kirjandus on rahva - võimu ajal mitte üksnes töötajatele kättesaadavaks saanud, vaid ka põhjalikult oma ideelist suunda muutnud.

Kuomintanglikus Hiinas teenis kirjandus ekspluateerijate huve, aitas kaasa nende võimu tugevdamiseks töörahva mahasurumiseks.

Rahva-Hiinas, juhindudes marksismi-leninismi õpetusest ja Nõukogude Liidu kogemustest on nüüd kirjandus suunatud kogu ühiskonna teenistusse. Hiina töötajate kasvatamisel kommunistliku moraali vaimus on väga suur osa nõukogude kirjandusel.

Hiina Rahvavabariigi olemasolu 6. aasta jooksul on Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia ja Hiina Rahvavabariigi vahel raamatute vahetamine suurenenud mitu korda, mida selgelt näitavad järgmised andmed.

---

1) Цянь Цзюнь-жуй, Дружба великих народов, "Правда" 5. XI 1952г

Hiina Rahvavabariiki saadetavate raamatute ja ajakirjade arvu kasv:

1949.a. - 6000 raamatut ja ajakirja
1950.a. - 7000 " " "
1955.a. - 30000 " " "

Nõukogude Liitu saadetavate raamatute ja ajakirjade arvu kasv:

1950.a. - 2091 raamatut ja ajakirja
1955.a. - 15000 " " " 1)

Hiinas raamatute trükkimist ja seega kirjanduse levitamist takistas kirjakeeles leiduvad tuhanded hieroglüüfid. See eeldab, et trükitöölisel (ladujal) peab alati käespärast olema sadu ja sadu tuhandeid tinamärke, isegi siis, kui tuleks laduda mõnda väikest brošüüri.

Hiina masinladujaile on nüüd tulnud abiks hiljuti konstrueeritud spetsiaalne aparaat. See on hiina ladumismasina- linotüüp, mille leiutajaks on Moskva Polütehnilise Instituudi üliõpilane V. Krugljakov.[2] Uue masina kasutuselevõtt kergendab tunduvalt ladujate tööd ja võimaldab suuremal arvul trükkida raamatuid.

Vene ja nõukogude kirjanduse ning kultuurisaavutuste vahetuks tutvumiseks õpivad miljonid hiinlased vene keelt. Juba 1952.a. oli vene keele õppimiseks organiseeritud 80 õhtust kooli töötajatele,[3] ja 12 vene keele instituuti, kus õppis üle 5000 üliõpilast.[4] 1953.a. -ks oli Hiina Rahvavabariigis organiseeritud 70 õppeasutst, kus koos teiste õppeainetega õpetati ka vene keelt.[5]

---

1) Raamatute vahetamine Hiinaga, "Edasi" 1955, nr. 200.
2) Abiks Hiina masinaladujaile, "Noorte Hääl" 12. I 1955.
3) Цянь Цзюнь-жуй, Дружба великих народов, "Правда" 5. XI 1952.
4) E. F. Kovaljov, viidatud teos, lk. 19.
5) Kultuuritööst Rahva-Hiinas, "Noorte Hääl" 5. XII 1953.

Pekingi üliõpilased on organiseerinud gruppe vene keele oskajatest, kes abistavad teisi vene keele õppimisel.

Vene keele õppimiseks antakse välja õpikuid ja õppevahendeid, spetsiaalseid žurnaale. Paljud hiinlased õpivad aga vene keelt raadio teel.

Praegu võib venekeelseid kõnelusi kuulda nii linnas kui ka külas ja ülikoolide auditooriumides ning näha töötajaid lugemas vene keelset kirjandust.

NSV Liidus laieneb samal ajal huvi suure hiina rahva keele ja kirjanduse tundmaõppimise vastu. Hiina keele õppimiseks on välja antud Vene-Hiina sõnaraamatuid ja õpikuid.

Sõbraliku hiina rahva ja tema kultuuri tundmaõppimiseks alustati esmakordselt TRÜ ajaloos 1954.a. fakultatiivselt hiina keele õppimist sm. Pent Nurmekundi juhtimisel. Õpperinglased sõlmisid sõflussuhteid Hiina häälekandja "Zõnminžibaoga", 1955.a. sügisel sai õppering oma sõfilt kingituseks hiina ajalehti, ajakirju, illustreeritud hiinakeelseid muinasjutte. "Zõnminžibaolt" saadud kirjas kirjutati: "Nõukogude Eesti ja meie asume teineteisest loendamatult palju li'sid kaugel, ent meie südamed on siiski koos, meie ülesanne on ühine... Suhete tihendamiseks meie mõlema maa rahvaste vahel tuleb selgitada ja tugevdada meie sõprust ja koostööd... Kui olete ära õppinud hiina keele, siis olete võimelised andma selleks ürituseks oma isikliku panuse ..." [1]

Aktiivsemad õpperingist osavõtjad on Ants Tuulemets, Päevi Mordi, Ülo Sirk, Ilmar Veltmann jt.

x

x x

---

1) K. Metsaots, Neid abistab "Zõnminžõban", "Noorte Hääl" 16. V 1955.

Suurt mõju hiina kirjandusele on avaldanud Maksim Gorki teosed. Kirjanikud õpivad Gorkilt, kuidas elada ja luua. "Gorkilt", kirjutab Go Mo-žo, "me õpime mitte ainult seda, kuidas tuleb kirjutada või mida kirjutada, vaid mei õpime ka elama ja võitlema. Kogu pikas hiina kirjanduse ajaloos ei leia kedagi, kes võiks võistelda Gorkiga hiina kirjanike vaimse mõjutamise alal." 1)

Tuntud hiina kirjanik Fön Sjue-fön kirjutab, et "Gorki looming omas suurt tähtsust meie jaoks eile, mitte vähem tähtis ei ole ta meile täna ja veel suurem on ta tähtsus homme." 2)

Gorki teosed on Hiinas laialdaselt tuntud. Peaaegu kõik Gorki teosed on tõlgitud hiina keelde, "Põhjas" isegi kümme korda.3)

Hiina Rahvavabariigis on hästi tuntud ja antakse välja ka teiste nõukogude kirjanike töid.

Suure populaarsuse on omandanud Hiina lugejate hulgas N. Ostrovski "Kuidas karastus teras". 4) Hiina keelde on tõlgitud H. Leberechti "Valgus Koordis". Suurt tunnustust on leidnud Hiinas vene klassikute Puškini, Tolstoi, Lermantovi, Tšehhovi jt. teosed.5) Hiina Rahvavabariigis korraldati koosolekuid Tšehhovi 50. surmaastapäeval, organiseeriti näitusi Tšehhovi teostest, teatrites etendati ta näidendeid. Raamatukauplustes korraldati spetsiaalseid vitriine Tšehhovi teoste tutvustamiseks.6)

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 533 - 534.

2) Деятельность общества китайско-советской дружбы, "Народный Китай" 1952. № 21, стр. 27.

3) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 23 - 24.

4) Seesama, lk. 24.

5) Sealsamas.

6) Китайский народ чтит память А.П.Чехова, "Народный Китай" 1954 № 17, стр. 34 - 35.

Hiina rahva lemmikajalehes "Ženminžibao"s" kirjutatakse sagedasti NSV Liidust, hiina rahva tõelisest sõbrast. Laiadesse massidesse on läinud "Ženminžibao" veergudel leiduvad sõnad - - "NSV Liit täna - see oleme meie homme." 1)

Ka nõukogude rahva huvi hiina rahva ülesehitava töö ja tema sajandite pikkuse kultuuri vastu on suur. Viimastel aastatel on palju hiina autorite töid tõlgitud vene keelde. 1953.a. oli NSV Liidus 12 keeles välja antud ligi 100 hiina kirjaniku teost.2) See annab nõukogude inimesele võimaluse ponjalikumalt tundma õppida hiina rahva ajaloolist arengut, võitlust ja ülesehitustööd.

Ka nõukogude autorite tööde arv Hiina üle kasvab aasta-aastalt. Eesrinulikumad vene inimesed olid juba enne Oktoobrirevolutsiooni suure sümpaatiaga jälginud hiina rahva elu ja kindlalt uskunud tema paremasse tulevikku - seda suurema huviga õpitakse nõukogude korra ajal tundma hiina rahva võitlust ja saavutusi.

Nõukogude Liidus avaldatakse süstemaatiliselt Hiina juhtivate tegelaste töid ja ettekandeid. Nii on avaldatud Tšu De, Lü Sao-tsi, Tšou En-lai jt. töid. Viimastel aastatel on avaldatud dokumente Hiina Rahvavabariigi asutamisest ja seadusandlikust tööst. 1954.a. ilmus"Hiina Rahvavabariigi majanduslikud saavutused 1949 - 1953.a.",3) milles on Hiina Rahvavabariigi juhtivate tegelaste kõned. See kogumik valgustab tähtsamat perioodi Hiinas

---

3) Т. Ефимов , viidatud artikkel, "Международная жизнь" 1955, nr. 8, lk. 126.

2) Е. Ф. Ковалёв , viidatud teos, lk.20.

1) Печать народного Китая, "Правда", 5.V1954.

rahvamajanduse taastamist, mis oli aluseks plaanikindlale majanduslikule ülesehitamisele. Kõnede alusel näeme agraarset ümberkujundamist, tööstuse arendamist, sise- ja väliskaubanduse arengut, andmeid esimise viisaastaku plaani täitmise kohta.

Kogumik Hiina majanduslike saavutuste üle näitab neid pingutusi, mis 600 -miljoniline rahvas teeb oma maa muutmiseks industrialiseeritud sotsialistlikuks riigiks.

1946.a. anti Hiinas välja prof. Tšen Bo-da ajalooline-publitsistlik teos "Hiina neli perekonda" ja 1948.a. "Tšan Kai-ši - - hiina rahva vaenlane". [1] Mõlemad teosed on ilmunud ka vanekeelses tõlkes. Tšen Bo-da töod sisaldavad suurt hulka faktilist materjali neist neljast perekonnast, kes viimase paarikümne aasta jooksul käsutasid Hiinas sadade miljonite inimeste tööd, varandust ja isegi elu ning on nüüd rahva poolt välja kihutatud Taivanile.

Pärast sõda on Nõukogude Liidu teadlaste poolt koostatud ja publitseeritud palju töid Hiina majandusest ja ajaloost.

Hiina-alaste uurimistöödega tegeleb peamiselt Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Idamaade Instituut. Moskva ja Leningradi ülikoolid.[2] 1954.a. ilmus Suure Nõukogude Entsüklopeedia 21. köites osa "Hiina". Sellesse suurde töösse on koondatud nõukogude teadlaste uurimusi Hiina üle.

Moskva ülikooli ajalooteadlased on Idamaade uuest ja uusimast ajaloost annud rea ülevaateid, erilist tähelepanu on pühendatud Hiina ajaloo mitmesugustele perioodidele.

---

1) Т. Ефимов — viidatud artikkel, "Международная зижнь" 1955, nr. 8, lk. 127.

2) Seesama, ~~1955, nr. 8~~, lk. 130.

Näit. Moskva Ülikooli professor Kara-Murza töö käsitab Hiina ajalugu XIX s. Samuti on XIX saj. Hiina sündmustele pühendatud S. L. Tihvinski doktoritöö. [1]

Hiina kirjanduse kohta on ilmunud Fedorenko "Ülevaade kaasaegsest hiina kirjandusest". [2]

Ka hiina kunstile on pühendatud hulk raamatuid. 1952.a. ilmus Nõukogude Liidu Kunsti Akadeemia väljaandel "Hiina kujutav kunst". [3] See raamat on koostatud rea nõukogude autorite poolt 1950.a. Moskvas toimunud Hiina kunstinäituse materjalide põhjal.

Kõiki Hiina Rahvavabariigi arenemise protsesse jälgivad ja uurivad nõukogude ajaloolased ja majandusteadlased. Uurimuse tulemusi populariseeritakse raamatutes ja ettekannetes. Näit. Hiina riigikorra olemusest kirjutab A. S. Perevertailo oma raamatus "Hiina Rahvavabariik - rahvademokraatia riik" [4] 1953.a. ilmus M. I. Ilatovski raamat "Ülevaade Hiina välisökonoomia arengust". [5]

Nõukogude teadlased õpivad tundma ka hiina filosoofiat. Kodanlikud hiina ja välismaa teadlased - kolniaalse rõhmise kaitsjad - väitsid, nagu ei oleks Hiinas kunagi olnud ega ole filosoofiat selle sõna täielikus mõttes. Imperialistid püüdsid hiina rahva vaimseks orjastamiseks juurutada reaktsioonilisi filosoofilisi õpetusi pragmatismi, neokantianismi. Nad püüdsid hiina rahvuslikust kultuurist kaotada kõike progressiivset ja väärtuslikku.

---

1) Т. Ефимов viidatud artikkel, "Международн.жизнь" 1955. nr, 8. lk. 130.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

4) Sealsamas.

5) Sealsamas.

NSV Liidus on ilmunud viimastel aastatel rida töid hiina filosoofia alalt, mis lükkavad ümber kodanlike teadlaste vaated ja näitavad hiina filosoofia kõrget taset. Näit. 1954.a. ilmunud A. A. Petrovi töö Vana-Hiina filosoofilise materialisti Van Tsuni üle, nõukogude teadlaste tööd Lao Tse õpetuse üle jne.

Suur on ka nõukogude inimeste huvi hiina ilukirjanduse vastu. 1950. - 55.a. jooksul on NSV Liidus 207 hiina autori tööd 10 milj. eksemplaris välja antud, hiina ilukirjandust on tõlgitud 31 Nõukogude Liidu rahvaste keelde. [1)]

Nõukogude lugejate lemmikraamatuteks on kujunenud Si-Naini 2 -köiteline romaan "Jõekäärud", 1951.a. Stalini preemiaga autasustatud Din Lini "Päike Sangani jõe kohal" jt. "Päike Sangani jõe kohal" on NSV Liidus 6 korda välja antud rohkem kui poole miljonilises tiraažis.[2)]

Kultuurisidemed tugevnevad ka järjest eesti ja hiina rahva vahel. Eesti NSV -s on ilmunud suurtes tiraažides Lu Sini, Hua Sani, Tsou Li-bo jt. teoste tõlkeid. Toimub ka teadusliku kirjanduse vahetamine. 1951.a. alates on Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu saanud Hiina Rahvavabariigist rohkem kui 200 teost mitmesugustelt teadusaladelt. 1955.a. algul saatis raamatukogu Hiinasse "Fr. r. Kreutzwaldi albumi", "Fr. R. Kreutzwaldi kirjad", Eesti NSV Teaduste Akadeemia toimetiste kolmanda numbri ja "Eesti NSV linnud".

Kirjanduse vahetamine Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel aitab kaasa mõlemi maa rahvaste elu-olu ja võitluse tundmaõppimisele ning lähendab neid veel rohkem üksteisele.

x

x x

---

1) M. Kapitsa, viidatud teos, lk. 39.

2) E. F. Kovaljov, viidatud teos, lk. 21.

Tähtsat osa mõlema rahva vahelise sõpruse süvendamisel etendab Hiina-Nõukogude Sõprusühingu töö. See ühing moodustati kohe peale Hiina Rahvavabariigi loomist - 5. okt. 1949.a. Sõprusühing on võitnud endale laialdase populaarsuse. Seda tõendab selgesti ühingu liikmete arvu kiire kasv:

1949.a. nov.	-	700.000
1950.a.	-	3.300.000
1951.a.	-	23.000.000
1952.a.	-	40.000.000 võetud ümmardatult 1)

Ühingu eesmärgiks on "arendada ja tugevdada vennalikku sõprust ja koostööd NSV Liidu ja Hiina rahvaste vahel, igati laiendada kogemuste ja teadmiste vahetamist Hiina ja NSV Liidu rahvaste vahel." 2) Ühing tegeleb peamiselt kultuuriküsimuste arendamisega mõlema maa vahel.

Ühingu tegevusel on mitmesugused vormid. Ühing annab välja perioodilisi väljaandeid, arvukaid brošüüre, raamatuid, millides tutuvustatakse NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi saavutusi. Sõprusühing organiseerib loenguid ja vestlusi Nõukogude-Hiina sõpruse teemal, korraldadakse näitusi, vastastikuseid külaskäike, populariseeritakse filme jne.

Sõprusühing andis juba 1952.a. välja 91 perioodilist väljaannet 4,8 milj. eksemplaris.3)

Huviga loevad nõukogude inimesed Nõukogude Liidus levitatavaid hiina ajakirju "Китай", "Народный Китай" ja ajalehte "Дружба", mis annavad hea ülevaate Hiina Rahvavabariigi edusammudest kõigil elualadel. 1956.a. algul anti välja NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi sõprussidemeid kajastav pildialbum "Дружба".

---

1) Деятельность общества китайско-советской дружбы, "Народный Китай" 1952, № 21, стр. 26.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

Sõprusühing oli 1955.a. pidanud 196.000 ettekannet NSV Liidu kohta, mida kuulas üle 43 milj. inimese, andnud välja üle 1000 mitmesuguse kirjandusliku materjali ja 20 miljonit brošüüri, organiseerinud 118.000 fotonäitust, mida külastas üle 123 miljoni inimese. Üle 23.000 inimese õpib vene keelt ühingu poolt orga - niseeritud kursustel.

Nõukogude - Hiina vankumatu sõpruse võimsaks demonstratsiooniks kujunes Hiina Rahvavabariigi - Nõukogude Liidu sõpruskuu 7. XI - 6. XII 1952.a.

Sõpruskuu algas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35 -nda aastapäeva piduliku tähistamisega. Sõpruskuu jooksul saavutas eriti laialdase ulatuse nõukogude eesrindlike meetodite tundmaõppimine ja juurutamine hiina tööstuses ja põllumajanduses.

Sõpruskuu ajal toimusid 67. linnas nõukogude filmide festivalid, millest võttis osa rohkem kui 40 milj. inimest. [1]

Nõukogude kunsti- ja kultuuritegelaste delegatsioon, kes viibis sõpruskuu ajal Hiinas, esines rohkem kui 100 ettekande ja vestlusega, mida kuulasid rohkem kui 100.000 hiina teaduse, kirjanduse ja kunsti ala töötajat. Nõukogude kunstnikud andsid 57 suurt kontserti rohkem kui 300.000 kuulajale.[2]

Sõpruskuu aitas kaasa Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi rahvaste vahelise sõpruse edasisele süvendamisele.

Üheks kultuurisidemete loomise vormiks on vastatikused külaskäigud.

Ainuüksi 1949. -1952.a. külastas NSV Liitu 22 hiina delegatsiooni ja Hiina Rahvavabariiki 18 nõukogude delegatsiooni. [3]

---

1) Выдающийся успех месячника китайско-советской дружбы, "Народный Китай" 1952, № 24, стр. 27.
2) Sealsamas.
3) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 23.

Esimene nõukogude kultuuritöötajate delegatsioon kirjanik Fadejevi juhtimisel võttis osa ajaloolisest sündmusest - Hiina Rahvavabariigi kuulutamisest 1. okt. 1949.a.

Sõprusühingu kutsel pidasid nõukogude teadlased 1950.a. Hiinas 209 loengut, mida kuulasid 250.000 inimest. [1]

Hiina rahvast külastas 1952.a. sügisel nõukogude kultuuri- - ja kunstitegelased, Punalipulise nõukogude armee tantsu- ja laulunasambli artistid. Baleriin Ulanova esinemine ja rahvalaulud Mihhailovi ettekandel jätsid kustumatu mulje hiina rahvasse.[2]

NSV Liidu rahvad on ka armastatud hiina väikerahvaste hulgas. Nõukogude kunstiala delegatsiooni vastuvõtuks 1953.a. valmistus kogu Junani provints, kus elab palju erinevaid rahvusi. Tänavad, majad, telefonipostid ja tarad olid kaunistatud plakatite ja lippudega, õitsvad puud - mitmevärviliste lambikeste ja laternatega. Inimesi tuli kokku 50 - 60 km kauguselt, et näha ja tervitada nõukogude inimesi.[3]

1954.a. sõitsid NSV Liidu majanduse ja kultuuriliste saavutuste näituse avamiseks Pekingi NSVL Riiklik Rahvatantsu ansambel NSV Liidu rahvakunstnik Moisejevi juhtimisel. Ansambli esimene kontsert toimus 4. okt. Pekingis. Sellest võtsid ka osa Mao Tse--dung ja teised partei ja valitsuse juhid. Eriti meeldis valge--vene tants "Bulba". Nõukogude - Hiina sõpruse tähistamiseks esitas ansambel vanaaegse hiina pantomiimi "Santšakou", hiina rahvatantsu punaste lintidega ja tantsu trummidega, mis vaatajate ppolt vaimustusega vastu võeti.[4]

---

1) E. F. Kovaljov, viidatud teos, lk. 18.

2) Хун Шэнь, Культурные связи во имя дружбы и мира, "Народный Китай" 1954, № 11, стр. 8.

3) Kunmingis on alati kevad, "Õhtuleht", 25. IV 1953.

4) Ансамбль народного танца СССР КНР, "Китай" 1954, № 11, стр.33.

Peale Pekingis esinemist külastas ansambel ringreisil teisi linnu. NSV Liidu rahvatantsuansambli külastused tugevdasid kultuurisidemeid NSV Liidu - Hiina rahvaste vahel ja mõjuvad viljastavalt Hiina Rahvavabariigis tantsukunsti arenemisele.

Baleriin Mira Redkina külastas 1955.a. Hiinat ja jutustas oma muljetest "Новое время" toimetusele. Baleriin märkis, et hiina inimeste suhtumine Nõukogude Liitu on eranditult soe ja sõbralik.[1]

Nõukogude Riiklik Stanislavski ja Nemirovitš-Datšenko nimeline muusika-teater oli Hiinas kaks kuud. Nad esitasid üle 70 etenduse hiljuti ehitatud "Taevase silla" teatris.[2] Hiina külastajad võtsid kõik etendused soojalt vastu, oli tihe kontakt hiina publikuga. Vabal ajal balleti artistid ja valletimeistrid abistasid hiina koreograafilist kooli. Hiinas on küll omapärased tantsud aga klassikalist koreograafiat ei tuntud, esimene koreograafiline kool asutati alles 1954.a. nõukogude artistide abiga. Nõukogude artistid aitasid hiina tantsijatel ette valmistada esinemiseks 20 numbrit.

Viimastel nõukogude etendustel võttis "Luikede järves" artistidena osa ka hiina noorsugu. Noukogude artistid õpetasid hiina tantsijaid ja õppisid ka ise. Nad tõid Hiinast kaasa hiina tantsu "Tee kogumine", rikastades sellega oma repertuaari ja kunstilist arenemist. Baleriin Ulanova rõhutas, et hiina tantsijatelt tuleks õppida nende väsimatu töö juures.[3] Nõukogude artistid leidsid oma lühikese Hiinas viibimise kestel hulk häid sõpru ja lahkumisel saatsid neid paljud hiina uued sõbrad.

---

1) Великая дружба, 1955, № 7, стр. 10, "Новое время"

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

Hiina kunstnike esinemised Nõukogude Liidus on võetud samuti vastu suure poolehoiuga. Hiina noorsoo kunstiliste ansamblite esinemisel Moskvas, Leningradis ja teistes linnades said kiitva hinnangu. Need esinemised näitasid hiina muusika ja eriti tantsukunsti rikkusi. Elamuse andis nõukogude inimestele hiina tsirkus.[1]

NSV Liitu külastanud hiina delegatsiooni liikmed on kirjutanud oma muljetest ligi 30 brošüüri ja raamatut, mille autoriks on töölised, talupojad, sõjaväelased, kirjanikud jt. Talupoegade delegatsioonilt on ilmunud 10 eribrošüüri ja kollektiivne "Jutustuste kogumik muljetest NSV Liidu külastamisel".[2]

Hiina Rahvavabariigi delegatsioonidele avaldab suurt muljet hiiglaslik rahulik ülesehitustöö, nõukogude inimeste energiline loov töö. Hiina töötajad õpivad tundma NSV Liidu kultuurilise ülesehitustöö kogemusi, et neid rakendada oma maa ülesehitamisel.

Noorsoo delegatsiooni liige Tzo Lin kirjutas raamatu "Õnnelikul maal", Stalini preemia laureaat Din Lin kirjutas "Muljeid NSV Liidust".[3]

Kõik brošüürid ja raamatud on väga populaarsed hiina rahva seas ja kindlustavad sõprussidemeid nõukogude rahvaga.

Kõigis hiina delegatsioonide poolt kirjutatud raamatutes ja brošüürides on üks ühine mõte, et hiina-nõukogude sõprus on ühine mõte, mis soodustab mõlema rahva edu ja rahu kogu maailmas.

Suur tähtsus majanduslike ning kultuuriliste saavutuste populariseerimisel on mitmesugustel näitustel.

1951.a. korraldati Leningradis Ermitaažis Hiina kunsti näitus, mida külastasid tuhanded inimesed.

---

1) E. F. Kovljov, viidatud teos, kl. 20.

2) У жан Ту, Летописи величайшей дружбы, "Народный Китай" 1954, № 4, стр. 35.

3) Sealsamas.

1952.a. korraldas Sõprusühing Hiinas fotopildi näitusi NSV Liidu saavutuste ja elu-olu tutvustamiseks Samal aastal avati Pekingis Surikovi maalide ja plakatite ning karikatuuride näitus.

1952.a. sai Sõprusühing Nõukogude Liidult kingituseks 10 agitatsiooni-autobussi, mis olid varustatud kinoseadeldiste ja raadioaparaatidega. [1]

1953.a. suvel oli avatud Maksim Gorki nimelises Kultuuri- ja Puhke Keskpargis Hiina Rahvavabariigi tööstuse ja põllumajanduse näitus. Näitusele oli välja pandud üle 4000 kõige erineva eksponaadi, mis jutustasid selgesti uue Hiina hiiglaslikest saavutustest.

Nõukogude inimesed tundsid suurt huvi näituse vastu.

1954.a. aprillis avati Uuralis Molotovi-nimelises Riiklikus Kunstigaleriis Hiina Kujutava Kunsti näitus.[2] Näitusel oli välja pandud varase keskaja nikerdustööd, vanad hiina maalid, portselanist, elevandiluust ja lakist esemeid, siidkangad, tikandid. Eriosakonnad näitasid hiina rahva suuri saavutusi Kommunistliku Partei juhtimisel.[3]

Väga suurt osa NSV Liidu majanduslike ning kultuuriliste saavutuste populariseerimisel etendas 1954.a. Pekingis toimunud NSV Liidu majanduslike ja kultuuriliste saavutuste näitus. Nõukogude näituse arvukates saalides ja väljakutel oli paigutatud enam kui 10.000 eksponaati, mida külastasid iga päev kümned tuhanded Hiina töötajad.

---

1) Цянь Цюнь-жуй, , viidatud artikkel, "Правда" 5. XI 1952.a.

2) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 24.

3) Seesama, lk. 23.

Nõukogude võimsa tööstuse poolt väljalastavaid tööpinke, mehhanisme ja põllutöömasinaid, NSV Liidu kergetööstuse tooteid ning nõukogude kunstnike näitused esitatud teoseid käisid vaatamas Pekingi tehaste ja vabrikute töölised, riigiasutuste töötajad ning Hiina Rahvavabariigi pealinna kooli õpilased ning kõrgemate õppeasutuste üliõpilased. Näitust külastas ka mitusada tuhat tööliste ja talupoegade delegatsiooni teistest linnadest ja rajoonidest.

Nõukogude näituse määratu suur populaarsus näitab hiina rahva palavat püüet õppida Nõukogude Liidult ja sammuda sotsialismile. Näitus kujunes Hiina spetsialistidele tõeliseks ülikooliks. [1]

1955.a. sügisel avati Moskvas I. V. Lenini-nimelises Raamatukogus näitus, mis oli pühendatud Hiina Rahvavabariigi välja - kuulutamise 6-ndale aastapäevale. [2]

Sissejuhatava stendi teemaks oli "Hiina Kommunistlik Partei - - Hiina rahva organiseeriv ja juhtiv jõud. Vitriini on välja pandud 4-köiteline kogu Mao Tse-dungi "Valitud teostest" vene keeles. Raamatukogu fondis oli 1955.a. 65.000 köidet hiina autorite töid.

Samal ajal avati ka Kazahhi NSV-s näitus, kus oli esindatud hiina teadlaste tööd füüsika, keemia, geoloogia, astronoomia ja teistelt teaduse harudelt. [3] Ka Kazahhi NSV NSV teostab raamatute vahetamist Hiina Rahvavabariigi teaduslike asutustega.

Hiina Rahvavabariigi 6-nda aastapäeva puhul täiendati Riikliku Ida-kultuuri muuseumi alalist näitust. Näituse uued materjalid kinkis Moskvat külastanud Hiina muuseumi töötajate delegatsioon. [4]

---

1) Крепче стали, "Правда" 30 1X 1955.
2) Sealsamas.
3) Sealsamas.
4) Sealsamas.

Eriti huvitavad on vanade tööriistade mudelid, nagu vanaaegse kompassi, seismograafi jt. Kinkide hulgas on ka Marksi ja Engelsi "Kommunistliku Partei Manifesti" esimese hiinakeelse tõlke koopia. Näitust täiendati veel rakenduskunsti ja hiina kunstnike pilti - dega, mis kujutavad uue Hiina elu, hiina ja nõukogude rahva sõp- rust.[1)]

Hiina muusikud ja kunstnikud uurivad süstemaatiliselt klassi- kalist vene ja nõukogude muusikat ja kunsti ning tutuvustavad seda oma rahvale.

Sõprusühing on aidanud kaasa ka mõlema rahva kinokunsti tut- vustamisele. 1949.a. alates on Hiinas organiseeritud nõukogude filmide dubleerimine hiina keelde. Juba 1952.a. oli Hiina keelde dubleeritud 90 paremat nõukogude kunstilist filmi nagu "Noor Kaar- divägi", "Berliini langemine", mida on käinud vaatamas ligi 150 miljonit inimest.[2)]

Suurt abi on hiina kinemetograafiale osutanud nõukogude kinokunsti töötajad. NSV Liidu kinokunsti sügav ideeline sisu ja kõrge kunstitase on samuti eeskujuks hiina kinotöötajatele.

Van Lan-si, Hiina kultuuriministeeriumi kinomatograafia büroo ülema asetäitja kirjutab: "Just nagu nõukogude spetsialistid aita- vad hiina rahval taastada ja edasi arendada uue Hiina rahvamajan- dust, nõukogude kinofilmid osutavad meile abi rahvamasside ideoloo- gilises ümberkasvatustöös, nende kultuurilise taseme tõstmises, alati innustavad meid liikuma edasi, vastu suurele tulevikule."[3)]

---

1) Крепче стали, "Правда" 30 1X 1955.

2) Kovaljov, E. F. , viidatud teos, lk. 19.

3) Деятельность общества китайско-советской дружбы, "Народный Китай", 1952, № 21, стр. 26.

Koos hiina kinotöötajatega on rühm nõukogude kinotöötajaid eesotsas režissööride L. Varlamovi ja S. Gerassimoviga loonud värvilised dokumentaalfilmid "Hiina rahva võit" ja "Vabastatud Hiina".[1] Mõlemad need filmid tõendavad hiina ja nõukogude kinokunsti alal töötajate tõhusat vennalikku koostööd. Nende filmide valmistamist hindas hiina rahvas kui NSV Liidu siira sõpruse ja nõukogude inimeste sügava rõõmu väljendust Hiina suure ajaloolise võidu puhul. Nende filmide loomine tugevdas veel rohkem nõukogude ja hiina rahva sõprust, soodustas kultuurilist lähenemist. Kui demonstreeriti filmi "Hiina rahva võit", siis tulid talupojad isegi kümnete kilomeetrite tagant seda filmi vaatama.

Mukdenis valisid töölised endi hulgast delegaadid, kes pidid filmi vaatama ja peale seansi lõppu teistele, kes kinosse ei pääsenud, filmi sündmustiku edasi jutustama.

Nõukogude kinofilmide mõjul on paljud hiina talupojad astunud põllumajandus-kooperatiividesse.[2]

Põllumajandusliku kooperatiivi liige Žen Tsin-mei peale nõukogude filmi "Mitšurin" vaatamist viis läbi massilise õunapuude istutamise kooperatiivis ja asutas 31 puuvilja aeda.[3]

Suurt edu saavutas 1950.a. hiina organisatsioonide poolt läbi viidud nõukogude kinofilmide festival, mis oli pühendatud nõukogude kinokunsti 30. aastapäevale.[4]

NSV Liidu rahvastele hiina rahva sangarliku võitluse ja tema saavutustega demokraatliku Hiina ülesehitustöös tutvustamiseks viidi 1951.a. NSV Liidus läbi Hiina filmide kinofestival.

---

1) J. V. Arutjunjan, viidatud teos, lk. 24.

2) Sealsamas.

3) Цянь Цзюнь-жуй, viidatud artikkel, "Правда" 5. 11.1952.

4) Kultuuriline ülesehitustöö rahva-Hiinas, "Noorte Hääl" 25. V 1953.

Demonstreeriti Hiina filme "Hallipäine neiu", "Hiina rahva suur võit", "Hiina tütred".

Nii tugevnevad NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel sõprussidemed, kasvab mõlemi maa rahvaste huvi tugevamate kultuurisidemete loomiseks. Õpetaja Marina Flerovskaja juhustas "Новое время" toimetusele, et õppetöö algul üks väike V kl. tütarlaps küsis, kas nad hakkavad ka õppima Hiina ajalugu. Ta küsimuses oli tõstist huvi kauge maa vastu.[1] Praegu on NSV Liidu koolides ajaloo tundides pühendatud üks osa Hiina ajaloole. Nõukogude õpilased õpivad huviga Hiina ajalugu.

Samuti areneb kirjavahetus mõlemi maa noorte vahel. Nii näit. Pekingi 2. Kooli õpilased saatsid kirja Moskva 645. keskkoolile, milles nad kirjutasid, et tahavad luua kirjavahetust ja sõbralikke suhteid Moskva õpilastega. Nad on huvitatud, kuidas elavad ja õpivad Moskva õpilased. Moskva 645. kooli õpilased alustasid rõõmuga kirjavahetust ja sõbralikke suhteid Moskva õpilastega.[2]

Sõprusühingu üleskutsele, alustada kirjavahetust hiina noortega, on järgnenud ka Tartu õpilased (Tartu II Keskkool, X mitte-täieliku, Pedagoogilise kooli harjutuskooli õpilased).

Suurt kasvatustööd hiina õpilaste hulgas teostab NSV Liidu eeskujul loodud pioneeriorganisatsioon. Hiina pioneerijuhid kasutavad edukalt oma töös NSV Liidu pioneerimalevate ja rühmade töökogemusi. Hiina pioneeridel on võimaldatud osa võtta NSV Liidu pioneerilaagrist Artekist.[3]

Nii sünnib ja kasvab sõprus kahe maa noore põlvkonna vahel. Õpilased on alles noorukid, neis on veel palju lapselikku, aga nende südames on juba sõprus hiina rahvaga ja nad saavad aru selle sõpruse tähtsusest ja võitmatust jõust.

---

1) Великая дружба, "Новое время", 1955, № 2.
2) Seesama, lk. 9.
3) Õnnelik lapsepõlv, "Noorte Hääl" 26. II 1954.

Hiina kultuuritegelased ja rahu eest võitlejad on saavutanud rahvusvahelise tunnustuse. So Mo-zo'd, hiina rahva suurt kirjanikku, teadlast, uue Hiina ühiskondlikku ja riiklikku tegelast autasustati rahvusvahelise Stalini preemiaga teiste ülemaailmselt tuntud rahu eest võitlejate kõrval. Samuti ka riigitegelane ja rahu eest võitleja Sung Tsin-ling on autasustatud Stalini preemiaga. See on selgeks rahuarmastavate rahvaste tunnustuseks hiina kultuuritegelastele.

Nõukogude - Hiina kultuurisidemed mõjuvad viljastavalt mõlemi maa rahvaste kirjanduse, kunsti ja teaduse arengule. Mõlemi maa rahvaste kultuurisaavutused on väärikaks panuseks ülemaailmsesse kultuuri.

4. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi poliitiline koostöö - riikide vaheliste suhete uus vorm.

NSV Liidu toetus Rahva-Hiinale võitluses Taivani küsimuse lahendamise eest.

Nõukogude Liidu võitlus Hiina Rahvavabariigi tunnustamise eest ÜRO-s.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi toetus Korea rahvale võitluses imperialistliku agressiooniga ning sõjakolde likvideerimise eest.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühised püüded rahulike suhete loomiseks Jaapaniga.

Nõukogude Liidu ja Rahva-Hiina ühised poliitilised väljaastumised rahvusvahelises ulatuses 1954. - 1955.a.

x

x x

Peale Teist maailmasõda on NSV Liidu autoriteet ja osatähtsus rahvusvahelisel areenil tunduvalt kasvanud. NSV Liidu tähtsust tõstis asjaolu, et ta väljus sõjast võitjana ja etendas peamist osa fašistliku Saksamaa ja Jaapani purustamisel. Pealegi ei seisa nüüd NSV Liit ainsa sotsialistliku riigina imperialistlike riikide vastu. NSV Liidu kõrval tekkisid pärast sõda Euroopas ja Aasias rahvademokraatlikud riigid, millised avaldavad maailma sündmustele järjest kasvavat mõju. Sotsialismi leeri toetavad asumaad ja sõltuvad riigid ning kogu maailma rahuarmastavad rahvad.

Nõukogude Liit ei kasuta nagu imperialistlikud riigid oma tugevnemist ja tähtsuse tõusu agressioonideks ja vallutusteks, mida tõestab kogu Nõukogude Liidu kestvuse ajalugu.

NSV Liidu kui sotsialistliku riigi välispoliitilisteks printsiipideks on rahu säilitamine ja kindlustamine, kõigi maadega koostöö ja sidemete arendamise poliitika vastastikustest huvidest kinnipidamise alusel.

Esimese ja Teise maailmasõja vahelisel perioodil NSV Liit ainsa sotsialistliku riigina võitles üksinda nende põhimõtete ellurakendamise eest.

Teise maailmasõja järgi on imperialistlik leer asunud jälle sõjaõhutuse teele, imperialistide agressiivsele poliitikale asub aga nüüd vastu tugevnenud sotsialistlik leer NSV Liidu juhtimisel.

Sotsialistliku leeri jõudude tugevnemisele ja laienemisele olulise tähtsusega oli töörahva võimu kehtestamine Hiinas. See võimaldab sotsialismi leeri majanduslikku ühistööd ja rahvaste vahelisi kultuurisidemeid arendada palju laialdasemal territooriumil. Hiina Rahvavabariik koos teiste sotsialismi leeri riikidega võitleb rahu ja rahvaste vahelise koostöö eest.

Hiina Rahvavabariigi välispoliitiliseks põhimõtteks kujunes juva riigi tekkimisel "... sõltumatuse, vabaduse ja territooriumi terviklikkuse ning tema suveräänsuse kaitsmine, üldise kindla rahu säilitamine ja sõbralik koostöö kõigi maade rahvaste vahel ning võitlus imperialistliku agressiooni ja sõjapoliitika vastu."[1)]

Hiina Rahvavabariigi välispoliitilised eesmärgid on seega samasugused kui NSV Liidulja teistel rahvademokraatia maadel, nagu eespool näidatud. Sotsialismi leeri rahutaotlev välispoliitika tuleneb nende maade ühiskondliku ja riikliku korra iseloomust.

Hiina Rahvavabariigi lülitumine sotsialismi leeri maadega suurendas tunduvalt nende riikide jõudu ja rahvusvahelist mõju. Selline olukord tekitas aga kartust ja vaenu imperialistlikes suurriikides, eriti Ameerika Ühendriikides. Ameerika Ühendriikidel on rida põhjusi, miks ta ei lepi Hiina Rahvavabariigi tekkimisega. Kõigepealt kaotas ta soodsa võimaluse Hiinat endiselt majanduslikult ekspluateerida, kaotas Hiina reaktsionääridele antud summad lootuseta neilt hiljem suuri kasumeid teenida. Hiina oli olnud Ameerika imperialistidele soodsaks platsdarmiks kallaletungiks NSV Liidule ja mõjuavaldamiseks Vaikse ookeani maadele.

Seepärast Ameerika Ühendriigid ja temast sõltuvad riigid püüdsid demokraatlikule Hiinale rahvusvahelises ulatuses tekitada raskusi, teostasid Hiina majanduslikku boikotti, püüdsid suurt Hiina Rahvavabariiki eemale tõrjuda rahvusvahelisest elust ja organiseerida ühist sõjakäiku Hiina vastu ta tagasivõitmiseks imperialistliku maailma ikke alla. Nendele imperialistide taotlus-

---

1) Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldine programm, "Edasi" 5. X 1949.

tele sai Hiina Rahvavabariik edukalt vastu astuda ainult NSV Liidu ja sotsialistliku leeri toetusel.

Ameerika Ühendriigid ei julge oma agressiivsete plaanide teostamiseks otseselt kallale tungida tugevnenud Hiina Rahva - vabariigile, vaid kasutavad teisi teid.

Üheks vahendiks on hiina rahva reeturite kuomintanglaste toetamine ja Hiinale kuuluva Taivani saare anastamine.

Samal ajal Hiina toetamine Nõukogude Liidu ja teiste rahvademokraatia maade poolt väljendas sotsialismi leeri riikide vaheliste suhete iseloomu: vastastikust toetust ja ühisrinnet igasuguse agressiooni vastu. See avaldus otsekohe esimeses rahvusvahelises probleemis, mille ette Rahva-Hiina oli seatud Taivani küsimuses.

1945.a. vabanes Taivani 6,5 milj. elanikku poolsada aastat kestnud jaapani imperialismi võimutsemise alt. Kooskõlas Kairo ja Potsdami deklaratsioonidega ja Jaapani kapituleerumise akti põhjal tagastati Hiinale Taivani saar kui tema territooriumi lahutamatu osa.[1)]

Pärast hiina rahva suurt võitu kuomitanglased põgenesid mandrilt Taivanile. Koumintanglasi hakkasid toetama ameerika imperialistid.

Varsti pärast Li Sõn Mani poolt Koreas alustatud sõda andis Truman Ameerika Ühendriikide laevastikule käsu blokeerida Taivan. See oli mitte üksnes jõhker vahelesegamine Hiina siseasjadesse, vaid ka otsene agressiooniakt Hiina Rahvavabariigi vastu Ameerika Ühendriikide poolt.[2)]

Ameerika Ühendriigid hakkasid saatma Tšiang Kai-šile Taivanil suurel hulgal relvastust. Kuomintangliku armee väljaõpetamisega hakkasid tegelema Ameerika instruktorid. 1950.a. alates võimutseb ka Taivanil rohkearvuline Ameerika sõjaväeline missioon. Ameerika eesmärk seisab selles, et valmistada ette kuomintanglasi kallaletungiks Hiina Rahvavabariigile.[3)]

Hiina rahvas ei lepi kunagi ameerika imperailistide katsetega kiskuda Hiinalt ära Taivani saar. Hiina Rahvavabariigi seaduslikku nõudmist toetab kogu sotsialismi leer ja demokraatlikud ringkonnad kogu maailmas. Hiina Rahvavabariigil puudub endal küll

---

1) Taivan, "Noorte Hääl" 25. XI 1953.

2) Sealsamas.

3) Sealsamas.

esindaja ÜRO-s, aga NSV Liit ja teised sotsialismi leeri riigid kaitsevad seal ka seda hiina rahva õigustatud nõudmist.

24. aug. 1950.a. esitas Hiina Rahvavabariigi välisminister Tšou En-lai ÜRO Julgeolekunõukogule süüdistuse selle kohta, et Ameerika Ühendriikide valitsus teostas relvastatud agressiooni Hiina territooriumi vastu Taivanil. Kuid Ameerika Ühendriikide valitsus võttis tarvitusele kõik vahendid, et takistada selle õiglase süüdistuse arutamist Julgeolekunõukogus. [1] Ainult tänu Nõukogude delegaadi õiglasele seisukohale, kes oli augustikuul Julgeolekunõukogu juhatajaks, võeti Hiina Rahvavabariigi süüdistus päevakorda.

Ameerika Ühendriikide ja tema marionettide tegevuse läbi küsimus jäi aga lahendamata.

Hiina rahva õiglaste nõudmiste toetamist jätkasid Nõukogude Liidu esindajad ÜRO-s.

Oma sõnavõtus ÜRO Peaassamblee Poliitilise Komitee istungil 27. nov. 1950.a. ütles Nõukogude delegatsiooni juht A. J. Võšinski, esitades läbiarutamiseks küsimuse Ameerika Ühendriikide agressioonist Hiina vastu: "Ameerika relvastatud jõud, rikkunud seadusevastaselt, jämedelt rahvusvahelise õiguse printsiipe ja norme, okupeerisid seega Taivani saare ja selle territoriaalveed ning seadsid end Taivani tsoonis ja sellel Hiina saarel sisse nagu vallutatud piirkonnas." [2] A. J. Võšinski tegi NSV Liidu nimel ettepaneku, et Peaassamblee paluks Julgeolekunõukogu tarvitusele võtta vajalikud abinõud Ameerika Ühendriikide poolt Hiina vastu teostatava agressiooni viivitamatuks lõpetamiseks.

Nõukogude delegatsiooni juht konstateeris, et "Ameerika valitsevad ringkonnad ei taha leppida hiina rahva võiduga ja oma poliitika läbikukkumisega Hiinas. Oleks aga vist aeg selle tõsiasjaga leppida ja oleks aeg, ilmutades kas või natukenegi ettenägelikkust, teha sellest ka vastavad järeldused Hiina Rahvavabariigi tunnustamise kasuks ja kõigi nende kallaletungide lõpetamise kasuks, mis lõpevad kahtlemata samuti täieliku läbikukkumisega." [3]

---

2) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee viies istungjärk, "Rahva Hääl" 28. XI 1950.

1) Tšou En-lai telegramm J. A. Malikile ja Trygve Liele, "Rahva Hääl" 26. VIII 1950.

3) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee viies istungjärk, "Rahva Hääl" 28. XI 1950.

NSV Liidu kaasabil õnnestus hiina rahval oma protest ÜRO Julgeolekunõukogusse viia. Julgeolekunõukogu instungist osa võtma tulnud Hiina Keskrahvavalitsuse esindaja U Sin-tsikan esitas 28. nov. 1950.a. kogu maailma ees ameerika agressoreile süüdistusakti kõigi nende poolt Hiina vastu toime pandud kuritegude eest. U Sin-tsikan nõudis Ameerika Ühendriikide agressiivse poliitika hukkamõistmist ja vajalike abinõude tarvituselevõtmist, et ameerika imperialistid oma relvastatud jõud Hiina territooriumilt ja territoriaalvetest täielikult välja viiks. [1]

Ameerika Ühendriigid kasutades oma ülemvõimu, pole lasknud aga ÜRO organites lahendada Taivani küsimust.

Ameerikalaste käsilasteks Taivanil on kuomintanglased, kellele antakse suuri summasid ja teostatakse sõjalist väljaõpet. Taivani saar on ka spioonide ja diversantide väljaõpetamise kohaks, keda Ameerika luure saadab Aasia maadesse õnnestustööks.

Mida perspektiivitumaks muutub Ameerika Ühendriikide poliitika Aasias, seda rohkem püütakse end kindlustada Taivanil.

Pärast Ameerika Ühendriikide poliitika lüüasaamist Genfi 1954.a. toimunud nõupidamisel tugevdasid Ameerika sõjaväelised ringkonnad oma provokatsioone Hiina Rahvavabariigi vastu Taivani piirkonnas. Püüdes takistada pinevuse nõrgenemist Kaug-Idas avaldavad Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad avalikult oma kavatsusi jätkata Hiina saare seadusvastast okupeerimist. Taivanilt tungivad ameerika lennukid Hiina Rahvavabariigi õhupiiridesse, teostavad lende Hiina külade ja linnade kohal. Ameerika lennukid rikkusid ajavahemikul 1950.a. juunist kuni 1954.a. veebruarini Hiina Rahvavabariigi õhupiire 7600 -l korral. Ameerika sõjalaevad tungisid Hiina territoriaalvetesse 336-l korral. Kuomintangi bandiidid teostavad kallaletunge rannaäärsetesse rajoonidesse ja saartele, röövivad ja tapavad hiina kodanikke, saadavad spioone ja diversante. [2]

Samaaegselt sõjaliste ettevalmistustega teevad Ühendriigid ka diplomaatiliselt ettevalmistust uueks avantüüriks Hiina Rahvavabariigi vastu. 2. dets. 1954.a. kirjutati Washingtonis alla Ameerika Ühendriikide ja Tšiang Kai-ši reeturliku kliki vahel

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 421 - 428.

2) A. Mänd, "Poliitika jõupositsioonilt" kukub paratamatult läbi, "Noorte Hääl" 3. IV 1954.

sõlmitud "vastatikuse julgeoleku paktile". Selle lepingu abil püüab Ameerika Ühendriikide valitsus seaduspärastada Taivani - - Hiina territooriumi lahutamatu osa - hõivamist oma relvastatud jõudude poolt, kasutada Taivani saart baasina agressiooni ette - valmistamisel Hiina Rahvavabariigi vastu.[1] Kõiki neid agressiivseid tegevusi nimetavad nad "rahulikuks kavatsuseks" lõpetada tüli Taivani lahes. Tegelikult on see selleks, et takistada hiina rahval vabastada hiina territoorium.

Vastastikuse julgeoleku pakti eesmärgiks on suurendada Ameerika sõjalist abi kuomintantglastele, viies selle 500 milj. dollarini aastas.

Kuomintantglastest abimehed tänuks toetuse eest vastasid uute provokatsioonidega Hiina Rahvavabariigi vastu. Ainult 1954.a. juulikuu jooksul tulistasid kuomintanglased neli korda Hiina ja teiste riikide kaubalaevu ning tegid 16 äkkrünnakut Hiina Rahvavabariigi rannikualadele ja saartele. Samal ajal tungis Ameerika lennuvägi rõõvellikult kallale kahele Hiina Rahvavabariigi lennukile ja laskis need alla. Augustikuus tungisid Taivanil olevad Ameerika laevad koos kuomintantglastega Hiina territoriaalvetesse Tšetsjani provintsi ranniku juures.[2]

Selliste jultunud provokatsioonide teravik on suunatud mitte ainult Hiina Rahvavabariigi, vaid ka Aasia ja maailma kõigi teiste rahvaste vastu.

Seetõttu NSV Liidu esindajad tõstsid ÜRO Peaassamblee 9. istungjärgul 1954.a. lõpul uuesti esile küsimuse Hiina Rahvavabariigi vastu suunatud agressiivsetest aktidest ja "Ameerika Ühendriikide sõjalaevastiku vastusest nende aktide eest" ning "Laevasõidu vabaduse rikkumisest Hiina merede piirkonnas" päevakorda võtmisest.[3] Ameerika Ühendriigid ja tema marionetid püüdsid aga igal võimalusel küsimuste arutust jälle edasi lükata.

Hiina nõudmisi toetab oma suure rahvusvahelise autoriteediga Nõukogude Liit. NSV Liidu esindaja A. J. Võšinski rõhutas oma sõnavõtus, et Nõukogude delegatsioon taotleb eesmärki - teha lõpp olukorrale, mis on tekkinud Taivani saare ja Hiina merede

---

1) Прекратить американское вмешательство в дела Китая. "Новое время" 1955, № 6, стр. 1.

2) Agressiooni platsdarm Taivanil, "Noorte Hääl" 3. IV 1954.

3) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee üheksas istungjärk, "Rahva Hääl" 3. X 1954.

piirkonnas ning mis ohustab rahu. Aktid, mis pannakse toime vahetult Ameerika Ühendriikide poolt või nende juhtimisel, muudavad Taivani ja Hiina merede piirkonna sõjakoldeks Kaug-Idas. Ameerika Ühedriikide agressiivsed ringkonnad kannavad niisuguse olukorra eest otsest vastutust. [1]

NSV Liidu esindajad paljastsid USA ja Inglise delegaatide seisukohti, kes õigustasid piraatlikku tegevust Hiina aladel. J. A. Malik ütles, et NSV Liidu delegatsioon nõuab, et Peaassamblee võtaks tarvitusele abinõud lõpu tegemiseks piraatlikule tegevusele. Kujunenud olukord ohustab rahu ja julgeolekut Kaug-Idas ja kogu maailmas. [2]

31. I 1955.a. esitas NSV Liidu delegatsioon Julgeoleku nõukogule uuesti arutamiseks küsimuse Ameerika Ühendriikide agressiivsest tegevusest Hiina Rahvavabariigi suhtes Taivani ja teiste Hiina saarte rajoonis ning pani ette vastava resolutsiooniprojekti.

Resolutsiooniprojekt paneb Ameerika Ühendriikide valitsusele ette viivitamatult tarvitusele võtta abinõud mainitud agressivse tegevuse lõpetamiseks. Lõpetada vahelesegamine Hiina siseasjadesse ning kutsuda ära kõik oma õhu-, mere ja maismaajõud Taivani saarelt ja teistelt Hiinale kuuluvatelt territooriumidelt. Lõpuks kutsub NSV Liidu resolutsiooniprojekt üles vältima sõjategevust Taivani rajoonis kelle poolt tahes, püüdes selle juures kergendada kõigi niisuguste relvastatud jõudude evakueerimist selle rajooni saartelt, kes ei allu Hiina Rahvavabariigile. [3]

Seega Nõukogude Liidu esindajad kaitsevad rahvusvahelises ulatuses Hiina, s.o. ühe suure sotsialismileeri riigi huvisid ja astuvad välja ühises rindes imperialistlike riikide agressiooni vastu.

NSV Liidu tähtsad ettepanekud, mis on suunatud pinevuse likvideerimisele Taivani rajoonis ja Kaug-Idas, vastavad kõigi rahuarmastavate rahvaste ootusele, kes on rahutud Taivani rajoonis tekkinud ohtliku olukorra pärast ja näevad selles hädaohtu rahu säilitamisele kogu maailmas.

---

1) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni üheksas istungjärk, "Rahva Hääl" 8. X 1954.

2) Seesama, "Rahva Hääl" 10. X 1954.

3) Viidatud artikkel, "Novoje vremja" 1955, nr. 6, lk. 2.

Julgeolekunõukogu tegi aga ettepaneku kutsuda Hiina Rahvavabariigi esindaja osa võtma Taivani väinas toimunud olukorra (Uus-Meremaa delegatsiooni ettepanek) küsimuse arutusest. Selle ettepaneku tõelisteks autoriteks on ameerika valitsevad ringkonnad, kes tahavad maskeerida enda agressiivset tegevust Hiina Rahvavabariigi vastu. Tegelikult tantsid nad küsimuse arutlusel õigus. tada kuomintanglasi ja vahele segada Hiina siseasjadesse, millised õigused puuduvad ÜRO -l.

Hiina Rahvavabariigi nimel vastas Tšou En-lai ÜRO Peasekretärile, et ta toetab täielikult resolutsiooni, mille NSV Liidu esindaja kandis ette Julgeolekunõukogus, ning on kindlalt veendunud, et ÜRO Julgeolekunõukogu peab Ameerika Ühendriigid hukka mõistma nende agressiivse tegevuse pärast Hiina vastu. Hiina valitsus keeldub Uus-Meremaa ettepaneku arutusest osa võtmast.

Hiina Rahvavabariigi valitsus leiab, et ainult NSV Liidu resolutsiooni arutamise eesmärgil ja sel juhul, kui Tšiang Kai-ši kliki esindajad Julgeolekunõukogust eemaldatakse ning Hiina Rahvavabariigi esindaja viibib seal Hiina nimel, võib Hiina Rahvavabariigi valitsus nõustuda oma esindaja saatmisega osavõtuks diskussioonist Julgeolekunõukogus. [1)]

On täiesti ilmne, et Julgeolekunõukogu kui rahu kaitsel seisev rahvusvaheline organ on õigustatud ja peab tegelema küsimusega Ameerika Ühendriikide agressiivsest tegevusest Hiina Rahvavabariigi suhtes. Senini seisab lahendamata hiina rahvale seadustikult kuuluva Taivani küsimus. See takistab rahu ja julgeoleku küsimuse lahendamist Kaug-Idas.

Korduvalt ei ole ka ameerika imperialistid vastu võtnud Hiina Rahvavabariigi poolt esitatud ettepanekuid rahulikult lahendada läbirääkimistega Taivani küsimust.

Nõukogude Liidu esindajad on korduvalt ÜRO-s ja rahvusvahelistel nõupidamistel üles tõstnud Taivani taasühendamise küsimuse Hiina Rahvavabariigiga. Nõukogude ettepanekuid toetavad kõik rahuarmastavad inimesed, sealhulgas ka miljonid ameeriklased ja Ameerika Ühendriikidega liidus olevate riikide avalik arvamus.

---

1) Rahvusvaheline ringvaade, "Rahva Hääl" 6. II 1955.

Taivani saar on küll endiselt kuomintanglaste ja ameerika imperialistide valduses, aga kogu maailma rahvaste keeles kõlab nõudmine - "Käed eemale Taivanist !"

Taivaniga otseselt seotud on küsimus Hiina osast ÜRO-s, üldse Hiina rahvusvahelisest tunnustamisest.

x

x x

Nagu pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu püüti lämmatada noor Nõukogudemaa, teda mitte tunnustada ja isoleerida rahvusvahelisest elust, nii ka Teise maailmasõja järgi imperialistlik leer püüab samuti takistada rahvademokraatia riikide, eriti Hiina Rahvavabariigi arengut.

Ameerika monopolistide katse hävitada Hiina Rahvavabariik majandusliku blokaadiga aga ebaõnnestus NSV Liidu ja kogu sotsialismileeri abi tõttu noorele rahvavabariigile.

Samasuguse läbikukkumise osaliseks sai ka Ameerika Ühindriikide taotlused suurt Hiina rahvast eemaldada rahvusvahelisest elust ja tõkestada Hiina Rahvavabariigi õigust osa võtta ÜRO-st. Kui Esimese ja Teise maailmasõja vahelisel perioodil NSV Liidul tuli üksinda võidelda enda ning kogu rahuarmastavate rahvaste huvide eest, siis Hiina rahval on toetajaskond sotsialismi leeri ja eriti NSV Liidu näeol. Ei möödu peaaegu ühtegi ÜRO organite istungjärku kui ei tõsteta NSV Liidu esindajate poolt uuesti esile Hiina rahva seaduslike õiguste taastamise küsimus ning Hiina Rahvavabariigi osatähtsus päevakorral olevate rahvusvaheliste küsimuste arutamisel tõuseb aasta-aastalt.

Ometigi Ameerika agressiivsed ringkonnad ei tunnusta 600-milj. Hiina Rahvavabariiki, vaid käputäit Tšang Kai-ši kliki esindajaid ja hoiavad neid ÜRO-s takistades tõeliste hiina rahva huvide kaitsjate osavõttu.

Naeruväärselt tunnistatakse ainult Hiinaks kuomintanglik Taivan, kus viimased ilma ameerika imperialistide toetuseta ei suudaks üldse valitseda.

Rahvusvahelise õiguse seisukoht selles küsimuses on täiesti selge: ÜRO liikmeteks kuuluvad riigid, aga mitte valitsused. Hiina

on üks ÜRO asutajatest riikidest ja on Julgeoleku nõukogu alaline liige. Siin ei ole küsimuseks Hiina Rahvavabariigi vastuvõtmine ÜRO-sse, vaid kellel on õigus rahvusvahelistes suhtes esineda Hiina nimel, esindada maad ÜRO-s.

ÜRO liikmeks olevad riigid on esindatud faktiliselt olemasolevate valitsuste poolt määratud esindajate kaudu. Valitsus, mis riigi territooriumil on kaotanud oma võimu sisemiste ümberkorraldus te tõttu - seda valitsust ei saa enam lugeda riigi esindajaks rahvusvahelises organisatsioonis. Rahvusvaheline õigus ei reguleeri riigi sisemisi vahekorrai, rahvusvahelist õigust nagu ÜRO põhiseaduski ei saa rakendada sisemiste tülide ja konflikide lahendamiseks.

Rahvusvahelises õiguses on üldtunnustatud, et kui sisemiste jõudude tegevuse tagajärjel on riigis muudatusi, siis rahvusvahelistes suhetes loetakse riigi esindajaks valitsus, milline faktiliselt teostab valitsemist riigi territooriumil.

Rahvarevolutsiooni tagajärjel Hiinas kuktati Tšang Kai-ši valitsus ja kuomintantlased muutusid võõra riigi poolt ülalpeetavaks grupikeseks ning seetõttu ei ole neil mingit õigust Hiina nimel esineda ÜRO-s. Võiduka revolutsiooni tagajärjel asutati Hiina Rahvavabariik, mille valitsus sai volitused rahvalt teostada võimu Hiina territooriumil. Hiina Rahvavabariigi valitsus on ainukeseks seadusandlikuks valitsuseks, kes peaks Hiinat esindama ÜRO-s.

Hiina Rahvavabariigi valitsus algaski kohe pärast Rahvavabariigi väljakuulutamist taotlema oma esindajate seaduslikku osa - võtuõigust ÜRO-s. Ameerika Ühendriikide agressiivsete ringkondade tegevuse tagajärjel seda õigustatud nõudmist ei rahuldatud.

1950.a. jaanuaris Hiina Rahvavabariigi valitsus NSV Liidu esindajate abiga tõstis uuesti üles küsimuse kuomintanglaste ebaseaduslikust osavõtust Julgeoleku nõukogust.

10. jaanuaril 1950.a. NSV Liidu esindaja Julgeoleku Nõukogus esitas resolutsiooni projekti, mis nõudis kuomintanglaste grupi esindaja kõrvaldamist Julgeoleku nõukogust, kuna tal ei ole volitust esindada Hiinat. Ameerika Ühendriikide survel hääletas Julgeoleku nõukogu ebamus NSV Liidu resolutsiooni-projekti vastu. [1]

---

1) Г. Тункин, Законные права Китая в ООН должны быть восстановлены. 1955, nr. 28. lk. 4. "Новое время"

Kuid Hiina rahva seaduslikku nõudmist toetavad kõik rahuarmastavad inimesed, eriti NSV Liidu rahvad ning järgnevatel aastatel korduvalt tõsteti jälle esile küsimus Hiina Rahvavabariigi esindajate osavõtust ÜRO-s.

Eriti tulipunktis oli see küsimus ÜRO Peaassamblee 9. istungjärgul, mis algas oma tööd 1954.a. septembris. [1] Istungjärgu töö esimestest tundidest peale oli tähelepanu keskuseks Hiina Rahvavabariigi seaduslike õiguste taastamine ÜRO-s, sest Hiina rahva tõeliste esindajate puudumine takistab lahendada rahvusvahelise elu koige tähtsamaid küsimusi. NSV Liidu esindajad rõhutasid, et keeldumine Hiinale koha andmist ÜRO-s on tekitanud kahju selle organisatsiooni tööle, mille nimel ta on loodud - tugevdada sõprussidemeid rahvaste vahel ja aidata kaasa rahvusvaheliste tülide rahulikuks reguleerimiseks.

Ameerika Ühendriikide delegatsiooni mõjutusel ei võetud aga küsimust jälle päevakorda. Rahuarmastavad rahvad aga taotlevad, et see küsimus lahendatakse lõpuks 600 -milj. hiina rahva huvides. "Me oleme veendunud" , ütles Nõukogude delegatsiooni juht ÜRO-s A. J. Võšinski, "et see ettepanek elab selle ajani kui Peaassamblee enamus asub õiguse poolele ja toetab meie ettepanekut." [2]

NSV Liidu esindajad jatkasid seetõttu vankumatult ja järjekindlalt Hiina Rahvavabariigi seaduslike õiguste kaitsmist. 22. VI 1955. ÜRO juubeliistungjärgul San Franciscos nõukogude esindaja Molotov esitas järjekordse avalduse Hiina rahva õiguste taastamiseks ÜRO-s. Avalduses rõhutatakse, et Hiina saavutas võidu rahvademokraatlikus revolutsioonis ja suur hiina rahvas asus sotsialismi ehitamise teele. Hiina Rahvavabariigile ei anta aga ikka veel õigust asuda ÜRO-s oma seaduslikule kohale. Tekkinud olukorra ebaõiglus ja seadusevastasus on ilmne. Ei saa kauem enam sallida sellist seaduserikkumist õõnestamata usaldust ÜRO vastu. [3]

Sm. Molotov avalduses teatas, et Hiina Rahvavabariik peab edasise viivituseta saama täieliku võimaluse omandada esindajaid nii Peaassamblees kui ka Julgeolekunõukogus. Ei tohi unustada, et Hiina elanikkond koosneb 600 milj. inimesest ja maakeral on iga

---

1) ÜRO Peaassamblee 9. istungjärgul, "Rahva Hääl" 23. IX 1954.

2) ÜRO Peaassamblee 9. istungjärgul, "Rahva Hääl" 23. IX 1954.

3) V. M. Molotovi avaldus ÜRO juubeliistungjärgul San Franciscos 22. VI 1955. "Rahva Hääl" 24. VI 1955.

neljas inimene hiinlane. Üha tungivamalt nõuavad kogu maailma rahuarmastavad rahvad hiina rahvale õiguste andmist.

Nelja suurriigi valitsuse juhtide nõupidamise eel 1955.a. suvel esitas Ülemaailmne Rahuassamblee läkituse, kus rõhutati vajadust nelja riigi nõupidamisel arutada välismaiste vägede väljaviimist Taivanilt ja Hiina Rahvavabariigile õiguste andmist ÜRO-s.[1]

Nelja suurriigi valitsuse juhtide nõupidamisel NSV Liidu esindaja väljendades hiina rahva ja kogu maailma demokraatia huve esitas Euroopa kollektiivse julgeoleku loomist ettenägeva üleeuroopalise projekti. Projekti 10. punktis nõuti: "Tunnustades ÜRO Julgeolekunõukogu alalisteks liikmeteks olevatel riikidel lasuvat erilist vastutust rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise eest, paluvad lepingust osavõtvad riigid Hiina Rahvavabariigi valitsust saata vastavalt lepingule loodavatesse organitesse oma esindajad vaatlejatena."[2] Genfi nõupidamine ei rahuldanud aga hiina rahva lootusi.

Nõupidamise lõpul nõukogude esindaja avaldaski kahetsust, et Genfi nõupidamisel ei pööratud vajalikku tähelepanu Aasia ja Kaug-Ida probleemidele. Ometi on niisugused küsimused, nagu Hiina Rahvavabariigi seaduslike õiguste taastamine ÜRO-s, olukorra reguleerimine Taivani piirkonnas hiina rahva vaieldamatute õiguste tunnustamise alus. Need probleemid tuleb lahendada Aasia ja Kaug-Ida julgeoleku ja rahu huvides, rahvusvahelise rahu huvides.[3]

NSV Liidu delegatsiooni järjekindel hiina rahva huvide kaitsmine väljendus ka 1955.a. sügisel toimunud ÜRO Julgeoleku nõukogu istungil.

9. IV 1955.a. Julgeoleku nõukogu istungil tegi nõukogude esindaja Sobolev avalduse selle kohta, et kuomintanglane juhatab ebaseaduslikult istungit. Nõukogude delegatsioon peab vajalikuks teatada, et isikut, kes ei esinda siin kedagi teist peale iseenda, ei saa tunnustada Hiina seaduslikuks esindajaks ja Julgeoleku nõukogu juhatajaks. Hiina rahva ainsaks seaduslikuks esindajaks ÜRO-s, sealhulgas selle organisatsiooni nii tähtsa s organis nagu Julgeoleku nõukogu, võib olla üksnes isik, kelle määrab Hiina Rahvavabariigi Kesk-rahvavalitsus. Niisugune ebanormaalne olukord,

---

1) Ülemaailmse rahuassmblee läkitus, "Rahva Hääl" 30. VI 1955.

2) Nelja suurriigi valitsuse juhtide nõupidamine, "Rahva Hääl" 22. VII 1955.

3) Üldise rahu kindlustamise eest, "Rahva Hääl" 26. VII 1955.

kus Julgeoleku nõukogu istungil viibib suure Hiina riigi seadusliku esindaja asemel pankrotis kuomintangi grupi esindaja, õõnestab ÜRO prestiiži ja tema rahvusvahelist autoriteeti. On aeg teha lõpp niisugusele talumatule olukorrale ja anda Hiina Rahvavabariigile võimalus asuda talle seaduslikult kuuluvale kohale Julgeoleku nõukogus ja ÜRO teistes organites.[1]

Samade seisukohtade kaitsmist jätkasid NSV Liidu esindajad Peaassamblee X istungjärgul.

Eelmiste istungjärkudega võrreldes algas kümnes istungjärk oma tööd soodsamas rahvusvahelises olukorras. Istungjärgu tööle avaldas mõju nn. "Genfi vaim". Paljud delegaadid rõhutasid oma sõnavõttudes, et kõik rahvad nõuavad rahvusvahelise koostöö edasiarendamist ja sõja kui rahvusvaheliste tülide lahendamise meetodi kõrvaleheitmist. Nad nõudsid, et riikide suhteid rajataks vastastikuse arusaamise, usalduse ja sallivuse alusele.[2]

Peaassamblee istungjärgul NSV Liidu delgatsioon asus jälle kaitsema Hiina Rahvavabariigi seaduslikke õigusi. Juba istungjärgu algul, kui arutati volituste kontrollimise komitee ettekannet, NSV Liidu delegaat tõstis uuesti esile Hiina Rahvavabariigi esindaja ÜRO-sse kuuluvuse küsimuse.[3]

20. IV esitas Nõukogude Liidu delegatsiooni juht V. M. Molotov järjekordse avalduse, kus nõudis Hiina Rahvavabariigi esindaja osavõtuõigust ÜRO Peaassamblee tegevusest. Selle ebaõige suhtumise lõpetamist nõudvad rahvusvahelise koostöö edasiarendamise huvid, ÜRO enda huvid. Hiina Rahvavabariigi seaduslike õiguste ignoreerimine tähendab jätkata põhikirja rikkumist, õigluse ja rahvusvahelise õiguse printsiipide rikkumist.[4]

Nõukogude delegatsioon esitas assableele kinnitamiseks järgmise otsuseprojekti: "Peaassamblee otsustab, et Hiina esindajateks Peaassamblees ja teistes ÜRO organites on Hiina Rahvavabariigi Kesk-Rahvavalitsuse poolt määratud esindajad".[5]

---

1) Julgeoleku nõukogu istung, "Rahva Hääl" 10. IX 1955.

2) Rahvusvaheline ringvaade, "Noorte Hääl" 18. XII 1955.

3) ÜRO Peaassamblee X istungjärgul, "Rahva Hääl" 20. XI 1955.

4) NSV Liidu delegatsiooni juhi V. M. Molotovi avaldus ÜRO Peaassamblee plenaaristungil 20.IX 1955, "Rahva Hääl" 22.IX 1955.

5) NSV Liidu delegatsiooni juhi V. M. Molotovi avaldus ÜRO Peaassamblee plenaaristungil, "Rahva Hääl" 22. IX 1955.a.

Ameerika Ühendriikide tahtel viidi aga istungjärgul järjekordselt läbi otsus, et ei arutada Hiina Rahvavabariigi õiguste jalulseadmist X istungjärgul. [1]

Tšang Kai-ši põlatud kliki räpase tegevuse läbi samal istungjärgul takistati Mongoolia ja Jaapani vastuvõtmist ÜRO-sse. Rahuarmastavate rahvaste meelepaha on suur, nad nõuavad kategooriliselt Taivani marionettide viivitamatut väljakihutamist ÜRO-st. [2]

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik jätkavad võitlust Hiina rahva seaduslike õiguste taastamise eest ÜRO-s ja Taivanil. Kogu progressiivne ühiskond, kes on huvitatud rahu säilitamise ja kindlustamise pärast kogu maailmas, kes taotleb rahvusvahelise pinevuse nõrgendamist, nõuab kategooriliselt Taivani saare tagasiandmist Hiina Rahvavabariigile ja kuomintanglaste minemakihutamist ÜRO-st.

Nõukogude delegatsioon esitas assambleele kinnitamiseks järgmise otsuseprojekti: "Peaassamblee otsustab, et Hiina esindajateks Peaassamblees ja teistes ÜRO organites on Hiina Rahvavabariigi Kesk-Rahvavalitsuse poolt määratud esindajad." [3]

Ameerika Ühendriikide agressiivsete ringkondade tegevuse läbi istungjärgul ei arutatud jälle Hiina Rahvavabariigi õiguste jalulseadmist.

Hiina Rahvavabariigi seaduslikud õigused osavõtuks ÜRO organite tegevusest on jäänud täitmata. Kuid nõukogude inimeste ja rahvusvahelise avalikkuse esinemised Hiina Rahvavabariigi õiguste taastamise eest ÜRO-s tõendavad, et selle küsimuse lahendamine on esmajärgulise tähtsusega rahvusvahelise pinevuse nõrgendamisel ja rahu kindlustamisel kogu maailmas. Osa kapitalistlikke riike on tunnustanud juba Hiina Rahvavabariiki vaatamata Ameerika Ühendriikide "keelule", näiteks India.

Kahe suure riigi NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühine taotlus osutada abi ja toetust teineteisele ning kindlustada rahu väljendus ka sõjakolde tekkimisel Koreas.

x

x x

---

1) ÜRO Peaassamblee X istungjärk, "Rahva Hääl" 23. IX 1955.

2) Rahvusvaheline ringvaade, "Noorte Hääl" 18. XII 1955.

3) NSV Liidu delegatsiooni juhi V. M. Molotovi avaldus ÜRO Peaassamblee plenaaristungil, "Rahva Hääl" 22. IX 1955.

Ameerika imperialistid ei julgenud tugevnenud ja sotsialismi leerile toetuvale Hiina Rahvavabariigile otseselt kallale tungida Taivani kaudu. Ameerika Ühendriigid otsustasid hiina rahvast sõtta tõmmata ja hiljem anastada sellega, et alustasid 1950.a. suvel sõda Rahvavabariigi vahetus läheduses Koreas. Sõda Koreas oli otseseks hädaohuks ka NSV Liidu Kaug-Ida aladele. NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik võitlesid sõja algusest peale Ameerika imperialistide ja Li Sõn Mani agressiivse tegevuse vastu ning püüdsid kõigiti kaasa aidata Korea küsimuse rahulikule reguleerimisele.

Ameerika agressorite plaani järgi pidid Tšiang Kai-ši väed Hiina Rahvavabariiki tungima Korea kaudu inglaste ja ameeriklaste otsesel toetusel. Samal ajal vaenulike vägede lähenemisega Rahvavabariigile sagenesid ka õhurünnakud piiriäärsetele aladele.[1)]

Hiina Rahvavabariik oli sunnitud asuma oma piiride kaitsmisele ja appi minema korea vennasrahvale. Üle kogu maa arenes ameerika agressioonile vastupanu avaldamine ja korea abistamise võimas liikumine. Hiina vabatahtlikud võitlejad koos Korea Rahvaarmeega panid interventide pealetungi seisma ja paiskasid nad Hiina piirist kaugele tagasi.[2)]

Mao Tse-dung ütles 1952.a. sügisel hinnates olukorda Koreas ja Taivanil ning põhjendades hiina vabatahtlikkude osavõttu sõjast: "Meie ei soovi ühelegi maale kallale tungida. Me ainult avaldame vastupanu imperialistlikule agressioonile, mis on suunatud meie maa vastu. Kõik teavad, et kui Ameerika väed ei oleks okupeerinud meie Taivani, ei oleks sisse tunginud Korea Rahvavabariiki ega tulnud oma rünnakutega meie piirdepiiridéni, ei võitleks hiina rahvas Ameerika vägede vastu. Kuid kuna ameerika röövvallutajad on meie kallale tunginud, pidime paratamatult tõstma võitluslipu agressiooni vastu. See oli absoluutselt vajalik ja täiesti õige." [3)]

Ameerika Ühendriikide plaan Korea kaudu vahetult kallale tungida Hiina Rahvavabariigile nurjus. NSV Liidu toetus ja Hiina enda resoluutne väljaastumine tekitas olukorra, et imperialistid ei söandanud otsest kallaletungi ette võtta. Kuna Ameerika Ühendriikide poliitika läbikukkumine Hiinas ja Koreas oli täiesti selge, siis Ühendriigid oma prstiizi päästmiseks surusid ÜRO Peaassablees läbi resolutsiooni, millega kuulutati "agressoriks" Hiina Rahva-

---

1) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 526.

2) I. Jermašov, viidatud teos, lk. 576.

3) L. Tolkunov, Suur hiina rahvas ehitab uut elu, "Rahva Hääl" 1. X 1952.a.

vabariik. "Agressoriks" nimetamist põhjendati sellega, et Hiins vabatahtlikud olid asunud Korea juures oma piiride kaitsmisele.

See resolutsioon ei suutnud muidugi petta maailma demokraatlikku avalikkust, seda enam, et Hiina Rahvavabariigi õigeid seisukohti kaitsesid ÜRO-s NSV Liidu ja rahvademokraatlike riikide esindajad.

Poola esindaja Kac-Suchi oma sõnavõtus näitas, et Ühendriigid ei ole kunagi tahtnud rahu Kaug-Idas. Oma tegude maskeerimiseks tahavad nad süüd veeretada rahuarmastavale Hiina Rahvavabariigile. Kac-Suchi märkis, et intervantsioon Koreas oli ainult samm Ühendriikidel plaanisoleva agressiooni ahelas. Kuid, nagu näitasid Korea sündmuste kogemused, maailma rahvad ei alistu agressioonile.[1]

Nõukogude Liidu esindaja Tsarapkin ütles, et Ameerika projekti esitamine, milles pannakse ette Hiina "agressorina" hukka mõista, näitab, et Ühendriigid peavad kinni seelsamast kursist, millest nad on kinni pidanud sellest ajast peale, kui nad alustasid sõda Koreas. Ameerika resolutsiooniprojekt on esitatud selleks, et varjata agressiooni ja valmistada ette selle agressiooni edasist laiendamist.[2]

Ameerika projekti tõelise iseloomu - rajada teed ameerika monopolistide huvides - paljastas ka Tšehhoslovakkia esindaja Nasek.

Enne ameerika häbiväärse resolutsiooni arutamist Nõukogude Liidu esindaja, toetudes faktidele, näitas kes on tegelik agressor Koreas. Tõestati, et just Ameerika Ühendriigid on Koreas toime pannud agressiooniakti, alustades 21. juunil 1950.a. relvastatud vahelesegamist Korea siseasjadesse. Seega kõigi üldtunnustatud rahvusvaheliste normide seisukohalt on agressoriks Ühendriigid.[3]

Tänu NSV Liidu ja rahvadeomkraatlike riikide esinemisele paljastati tõelise agressori Ameerika Ühendriikide pale ja resolutsiooniprojekt kukkus hääletusel läbi. See oli sotsialismileeri otsene abi Rahva-Hiinale, kes ei oma ise esindajaid ÜRO-s.

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik võitlesid koos õiglase vaherahu ja sõja lõpetamise eest Koreas. Just Nõukogude Liidu algatusel tõsteti üles küsimus vaherahu läbirääkimiste kohta Koreas.

---

1) Ühinenud Rahvaste organisatsiooni Peaassamblee poliitilises komitees, "Rahva Hääl" 22. I 1951.

2) Seesama, "Rahva Hääl" 25. I 1951.

3) Seesama, "Rahva Hääl" 30. I 1951.

Julgeolekunõukogus asuva NSV Liidu esindaja poolt 1951.a. juunis New Yorgis peetud raadiokõne, kus rõhutati sõja lõpetamise vajadust, oli niisuguste läbirääkimiste alustamise aluseks.[1]

10. juulil 1951.a. Kesönis alanud ja Panmõntšonis jätkunud läbirääkimiste käigus saavutati sõdivate poolte vahel, tänu Hiina-Korea poole heale tahtele, kokkulepe kõigis vaherahu tingimustes, välja arvatud sõjavangide repatrieerimise küsimus.[2] Ameerika agressorid aga tahtsid aga sõda jätkata ja 1952.a. oktoobris katkestas Koreas asuvate ÜRO relvastatud jõudude vüejuhatus läbirääkimised ning pidurdas seega vaherahu sõlmimist. Pärast seda, kui läbirääkimised Panmõntšonis kui ka sõjavangide repatrieerimise küsimuse arutamine ÜRO-s ei viinud positiivsele tulemusele, Hiina Rahvavabariigi ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi valitsus jätkasid siiski vaherahu ja sõja lõpetamise eest võitlemist.[3]

Nõukogude valitsus toetas kõigiti rahutaotlusi. Nõukogude valitsuse nimel 1. aprillil 1953.a. tehtud avalduses NSV Liidu välisminister V. M. Molotov, märkides Korea - Hiina kooskõlastatud ettepaneku õiglast iseloomu, avaldas Nõukogude valitsuse valmisolekut täielikult kaasa aidata selle ettepaneku elluviimisele.[4] Koreas sõja lõpetamise ja rahu sõlmimise küsimus leidis elavat vastukaja ja toetust kogu maailma rahutaotlejate rahvaste poolt.

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik paljastasid kogu maailma ees Koreas toimunud Ameerika Ühendriikide interventsiooni röövelliku iseloomu ja anastuslikud eesmärgid. Nende paljastuse valgusel nägid maailma rahvad erilise selgusega ameerika imperialismi kiskjapalet.

Vaherahule allakirjutamine Koreas oli suur võit demokraatlikule leerile. Kõige võimsama imperialistliku riigi ja tema liitlaste relvastatud jõududele anti Koreas purustav löök ja takistati edasitungimast Hiina Rahvavabariigi ning NSV Liidu aladele. Kahtlemata oli see võit saavutatud sotsialistliku leeri riikide ühise väljaastumise tulemusena.

Peale otsese sõjategevuse lõpetamist Koreas Nõukogude Liit ja Hiina Rahvavabariik jätkasid korea rahva huvide kaitsmist ja võitlemist Korea ühendamise eest demokraatlikel alustel.

---

1) A. Nikonov, NSV Liidu välispoliitika on rahu ja rahvusvahelise koostöö poliitika, "Eesti Kommunist" 1953. nr. 5. lk. 26.
2) Sealsamas.
3) Seesama, lk. 27.
4) A. Nikonov, viidatud artikkel, "Eesti Kommunist" 1953. nr. 5, lk. 27.

Aasia tekkinud sõjakollete rahulikuks reguleerimiseks suure tähtsusega oli 1954.a. aprillikuus alanud Genfi nõupidamine.[1] Nõupidamisest osavõtja Hiina rahvavabariik andis suure panuse küsimuste õigel lahendamisel ja näitas, kui tähtsat osa etendab rahvusvaheliste tüliküsimuste lahendamisel suur Hiina rahvavabariik.

Genfi nõupidamisel oli arutusel peamiselt kaks küsimust: 1) Korea küsimuse rahulik reguleerimine; 2) Indo-Hiinas rahu taastamise küsimus. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi esindajad võitlesid ja toetasid õigete demokraatlike ettepanekute elluviimist.

Peaaegu 3 kuud kestnud töö tulemusel kirjutati alla kokkulepetele, mis teevad lõpu sõjategevusele Vietnamis, Laoses ja Kambodžas.[2]

Nii Hiina Rahvavabariik kui ka Korea Rahvademokraatlik vabariik ja NSV Liit tegid Genfi nõupidamisel oma poolt kõik selleks, et saavutada õige lahendus Korea küsimuses. Genfi nõupidamine selles küsimuses aga ei saavutanud positiivseid tulemusi Ameerika Ühendriikide vastutöötamise tõttu. NSV Liidu ja Hiina valitsused peavad tungivalt vajalikuks kindlustada Korea küsimuse kiireim lahendamine Korea rahvusliku ühendamise huvides.

Hiina Rahvavabariigi osavõtt Genfi nõupidamisest oli tema kui suurriigi mõju ja rahvusvahelise autoriteedi uueks tõendiks. Nõupidamine näitas ilmselt, et Hiina Rahvavabariigile kuulub tähtis osa vaidluse all olevate rahvusvaheliste probleemide lahendamisel. Seda asjaolu rõhutas õigesti India ajaleht "Hindustan Times", öeldes: "Kas see meeldib Ühendriikidele või mitte, vaieldamatu on see, et Genfi nõupidamine arvestas kommunistliku Hiina kui rahvusvahelise jõu üldist tunnustamist."[3]

Ühtlasi näitas ka Genfi nõupidamine, et mõnede riikide ja eeskätt Ameerika Ühendriikide agressiivsete ringkondade katsed jätta Hiina Rahvavabariik eemale tähtsate rahvusvaheliste probleemide reguleerimisest on täielikus vastuolus rahu tugevdamise huvidega.

---

1) М. Капица , viidatud teos, lk. 59.

2) Sealsamas.

3) Kasvab suure Hiina riigi rahvusvaheline autoriteet, "Edasi" 4. IV 1954.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused aga peavad niisugust olukorda, kus Korea on endiselt jaotatud kaheks osaks ebaloomulikuks. Mõlemad riigid taotlevad korea rahvale kaasa aidata ühtse, rahuarmastava ja demokraatliku Korea riigi loomisel.[1]

Korea on praegu veel ühendamata, aga Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühiste püüdluste tagajärjel lõpetati sõjategevus ja takistati agressiooni laienemist.

x

x x

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused astuvad ka koos välja Jaapani demokratiseerimise ja demilitariseerimise eest.

Ameerika imperialistide agressioon Taivanil ja Koreas ei olnud isoleeritud nähtused. Need olid esimesed sammud Ühendriikide taotlusel tugevdada oma mõjuvõimu Aasia riikides ja lämmatada rahvavalitsus Hiinas.

Ameerika Ühendriigid oma agressiivses poliitikas tahavad toetuda Jaapanile. Ameerika imperialistidele on vaja Jaapanit kui sõjavägede saamise allikat ja sõjalis-majanduslikku platsdarmi edasisteks vallutusteks. Ameerika Ühendriikide poliitikale Jaapanis reageeris Nõukogude Liit ja Hiina jällegi ühiselt ning kooskõlastatult.

Peale Jaapani imperialismi purustamist Potsdami deklaratsiooni ja Kaug-Ida komisjoni 1947.a. 19. juuli otsused "Peamisest poliitikast Jaapani suhtes pärast kapitulatsiooni" määrasid kindlaks Jaapani demilitariseerimise ja demokratiseerimise. Samuti nagu kõigis teistes rahutaotlevates küsimustes, nii ka Jaapani küsimuses ajavad ameerika imperialistid rahvusvahelise koostöö nurja ja asuvad vastupidistele seisukohtadele.[2]

---

1) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon, "Noorte Hääl" 12. X 1954.

2) M. S. Dragilov. Ameerika Ühendriigid - imperialistliku agressiooni organiseerija ja maailma reaktsiooni tugi, Tallinn 1952, lk. 24.

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik sõlmisid 1950.a. veebruaris kokkuleppe, et "vältida agressiooni ja rahurikkumise koguumist Jaapani poolt või mistahes teise riigi poolt, kes otseselt või kaudselt ühineks Jaapaniga agressioonilaktides." [1]

NSV Liit ja Hiina Rahvavabariik määrasid lepinguks kindlaks, et Jaapani või temaga liidusolevate riikide agressiooni korral mõlemad lepinguosalised aitavad teineteist sõjaliste ja muude vajalike vahenditega. [2]

Kahe suure rahva vastastikune liitumine ja abistamine takistaski Ameerika plaanide teostamist otseselt sõda alustada Hiina Rahvavabariigiga Jaapani vahendusel.

Ameerika imperialistid aga jätkasid Jaapani kindlustamist oma agressiivse poliitika tugialana. Selleks koormatakse jaapani ettevõtted sõjaliste tellimistega, moodustatakse jaapanlastest sõjaväeüksusi ning Jaapani merebaasid ja õhujõud on antud ameerika relvastatud jõudude käsutusse.

Et luua toetajaskond oma plaanide teostamiseks Jaapanis, vabastati ameerika relvastatud jõudude poolt jaapani sõjaroimareid, keda kogu Aasia rahvad vihkavad. NSV Liidu ja Hiina valitsused olles valvel rahu kindlustamise eest Aasias, esitasid protesti sellise ebaseadusliku tegevuse kohta. Protestis näidati, et Jaapani roimarid panid toime kõige tõsisemaid kuritegusid ja nende käed on punased hiina verest. Kaks maad, Hiina Rahvavabarikk ja NSV Liit peavad kõigi jõududega vältima sääraseid kuritegusid, mida teevad ameerika imperialistide agendid.

Ameerika Ühendriigid olid nüüd sunnitud Jaapani militariseerimisele andma "seaduslikkuse" ilme ja sundisid teda alla kirjutama 1950.a. San Francisco konverentsil rahulepingu sõlmimise projektile. Selle lepingu agressiivne iseloom paljastati NSV Liidu valitsuse märkustes 7. maist 1951.a. Jaapaniga sõlmitava rahulepingu ameerika projekti suhtes, samuti ka NSV Liidu valitsuse noodis Ameerika Ühendriikide valitsusele rahulepingu kohta Jaapaniga. [3] Noodis paljastati, et lepingus pole mingeid tagatisi Jaapani imperialismi vastu, vaid vastupidi loob sõjaeelse fašistliku korra taastamise otsese ohu Jaapanis. Leping kindlustab Ameerika Ühend-

---

1) Sõpruse, liidu ja vastatikuse abistamise leping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel. "Rahva Hääl" 13. II 1950.
2) Sealsamas.
3) M. S. Dragilov, viidatud teos, lk. 25.

riikide relvastatud jõudude ja sõjaliste baaside pidamise Jaapanis ning allutab Jaapani majanduse Ameerika imperialistide agressiivsetele eesmärkidele.

Hiina valitsus teotas Nõukogude Liidu valitsuse seisukohta ja teatas, et rahuleping Jaapaniga tuleb välja töötada koos NSV Liidu, Hiina, Ameerika Ühendriikide ja Suurbritannia esindajatega Kairo, Jalta ja Potsdami deklaratsioonide alusel kõigi maade osavõtul, kes said Jaapani agressiooni osalisteks. See leping peab kindlustama, et Jaapan demilitariseeritakse ja demokratiseeritakse ning ei korduks Jaapani agressiooni.[1)]

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused lähtuvad oma poliitikas Jaapani suhtes printsiibist, et on võimalik riikide rahulik kooseksisteerimine sõltumata nende ühiskondlikust korrast. Nad pooldavad laialdaste kaubanduslike suhete arendamist vastastikku kasulikel tingimustel ja tihedate kultuurisidemete sisseseadmist Jaapaniga.[2)]

"Nad avaldavad samuti valmisolekut astuda samme oma suhete normaliseerimiseks Jaapaniga ja teatavad, et Jaapan leiab täielikku toetamist oma püüdes poliitiliste ja majanduslike suhete sisseseadmisele NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigiga, nagu leiavad täielikku toetamist kõik temapoolsed sammud, mis taotlevad tema rahulikuks ja sõltumatuks arenguks vajaliku tingimuste kindlustamist."[3)]

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi õiglased seisukohad Jaapani küsimuses leiavad toetust ka jaapani laiades rahvahulkades. Viis miljonit jaapanlastest kirjutasid alla protestipetotsioonile Jaapanile peale sunnitud uue sõja ettevalmistamise lepingu vastu, nõudes kõigipoolset rahulepingut. Järgides kommunistliku partei üleskutseile liitub Jaapani rahvas üha aktiivsemalt võitlusse rahu eest koos sotsialismi leeriga.

Tuleb märkida, et Jaapaniga ei ole ikkagi veel ühist lepingut sõlmitud ja kehtib Ameerika Ühendriikide ja Jaapani vaheline agressiivne kokkulepe. Kuid NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühise rahurinde moodustamisel ning agressioonitaotlustele vastuhakkami-

---

1) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon suhetest Jaapaniga, "Noorte Hääl" 12. X 1954.

2) Sealsamas.

3) I.Jermašov, viidatud teos, lk. 577.

sel on ka saavutusi - Ameerika Ühendriigid pole suutnud vallandada Jaapani kaudu otsest sõda ja nende mõjuvõim järjest kahaneb Jaapanis.

x

x x

Vaatlesime eelnevas NSV Liidu ja Rahva-Hiina poliitilist suhtlemist ja ühist tegevust reas probleemides, mis rahvusvahelises elus esile kerkisid seoses Hiina Rahvavabariigi loomisega. Me nägime siin ühistest printsiipidest lähtuvat koostööd, üksteise toetamist ja ühist võitlust imperialismi ja agressiooni vastu ning rahu eest. Sama iseloomu kannab NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi poliitilised sammud rahvusvahelises ulatuses ka miimaseil aastail.

Kahe suurriigi NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi püüete ja huvide ühtsus tihedalt koos töötada ja kindlustada rahu Kaug-Idas ja kogu maailmas on väljendatud 1954.a. vastu võetud ühistes deklaratsioonides.[1)]

Deklaratsioonis võidi konstateerida, et Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel kujunenud koostöö on olnud ja jääb rahu ning julgeoleku kindlaks kantsiks Kaug-Idas ja üldise rahu säilitamisel. Mõlemad valitsused otsustasid ka edaspidi osa võtta kõigist rahvusvahelistest aktidest, mis on suunatud rahu kindlustamisele ning konsulteerida teineteisega iga kord, kui kerkivad üles NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühiseid huve riivavad küsimused, et kooskõlastada mõlema riigi julgeoleku kindlustamisele ning rahu säilitamisele kogu maailmas suunatud tegevust.[2)]

Nõukogude Liit ja Hiina Rahvavabariik pidasid vajalikuks deklaratsioonis teatada, et nad rajavad oma suhted kõigi riikidega ka edaspidi suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse vastastikuse austamiste, mittekallaletungimise, vastastikuse siseasja-

---

1) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon, "Noorte Hääl" 12. XI 1954.

2) Sealsamas.

desse mittevahelesegamise, võrdõigusliikkuse ja vastastikuse kasusaamise ning rahuliku kooseksiteerimise printsiipidest range kinnipidamise alusele, mis avab laiad võimalused viljaka rahvusvahelise koostöö arendamiseks. [1]

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused teevad omalt poolt kõiki jõupingutusi selleks, et kaasa aidata seniajani lahendamata rahvusvaheliste probleemide reguleerimisele.

See valmisolek kaasa aidata rahu ja julgeoleku kindlustamisele väljendus ka Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi esindajate sõnavõttudes Ülemaailmse Rahunõukogu istungjärgul Stokholmis (nov. 1954) [2] ja Euroopa maade nõupidamisel Moskvas (nov.-dets. 1954). [3] Viimasest nõupidamisest võttis Hiina Rahvavabariigi esindaja osa vaatlejana.

Ülemaailmse Rahunõukogu büroo laiendatud istungil Viinis 1955.a. jaanuaris Hiina Rahvavabariigi esindaja Go Mo-ʒo toetas nõukogude rahva seisukohta aatomirelva kasutamise ning samuti selle relvaga igasuguste katsete tegemise keelamise suhtes. Hiina rahva esindajad teatsid nõupidamisel, et võitluses rhu eest, Lääne-Saksamaa remilitariseerimise vastu, kõigi riikide kollektiivse julgeoleku eest võivad kogu maailma rahvad loota 600 -milj. hiina rahva täielikule toetusele. [4]

Et rahu Euroopas avaldab mõju rahule kogu maailmas, seetottu hiina rahvas ei saa ka ükskõikseks jääda Saksamaa küsimuse lahendamisele, millega on tihedalt seotud kogu maailma rahu perspektiivid. Hiina Rahvavabariik on ka selles küsimuses Nõukogude Liiduga ühel seisukohal, et Saksamaa peaks saama ühtseks, sõltumatuks, rahuarmastavaks demokraatlikuks maaks ega või nõustuda Saksamaa militariseerimisega.

Hiina Rahvavabariik toetab seepärast ka Euroopa riikide kolektiivse julgeoleku süsteemi loomist, mis efektiivselt kaitseks rahu Euroopas ja astub koos NSV Liidu ning teiste rahvademokraatia riikidega sõjaohtu suurendavate Pariisi kokkulepete vastu. [5]

---

1) Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon, "Noorte Hääl" 12. X 1954.
2) Ülemaailmse Rahunõukogu istungjärk, "Rahva Hääl" 23. XI 1954.
3) Euroopa maade nõupidamine Euroopas rahu ja julgeoleku kindlustamise küsimuses, "Rahva Hääl" 2. XII 1954.
4) Ülemaailmse Rahunõukogu büroo laiendatud istung lõppes, "Rahva Hääl" 21. I 1955.
5) Цяо Туан-хуа, , viidatud artikkel,"Международная жизнь", 1955, nr. 6. lk. 37 - 38.

Hiina Rahvavabariik on nõus Euroopa riikide Moskva deklaratsiooniga ja NSV Liidu avaldusega 15. jaan. 1955.a. Saksamaa küsimuses. Hiina toetab kõiki NSV Liidu üritusi Euroopa julgeoleku ja rahu kindlustamiseks, sest sellest oleneb ka Aasia rahu ja julgeolek. [1)]

NSV Liidu rahvad toetasid omakorda hiina delegatsiooni seisukohti rahu säilitamise küsimuses 1955.a. aprillis Bandungis toimunud Aasia ja Aafrika maade konverentsil.

Üha rohkem riike liituvad Tšou En-lai poolt algatatud 5 printsiibi põhimõttega rahulikuks koostööks erineva sotsiaalse, poliitilise ja majandusliku süsteemiga riikide vahel.

NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja teiste rahvademokraatlike riikide ühtsus rahulikult kokkulepete alusel lahendada tüliküsimused ja sotsialismi leeri riikide toetus üksteisele hädaohu korral väljendus 1955.a. Varssavis toimunud rahvademokraatlike riikide nõupidamisel. Hiina Rahvavabariigi sõjaminister Põng De-hueim kes võttis nõupidamisest osa vaatlejana, võis kindlalt deklareerida, et 600 -milj. hiina rahvas toetab Varssavi nõupidamise otsusi. [2)]

Hiina Rahvavabriigi elanikud jälgisid suure huviga 1955.a. Genfis toimunud nelja suurriigi valitsuse juhtide ja välisministrite nõupidamisi. Hiina Rahvavabariigi valitsus asus NSV Liidu valitsusega samadel seisukohtadel rahvusvahelise pinevuse edasise lõdvendamise küsimuses.

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi seisukohad ja koostöö rahvusvahelistes küsimustes vastab kõigi rahvaste, sealhulgas ka Aasia rahvaste põhilistele huvidele, kelle julgeolekut ja heaolu saab kindlustada ainult riikide ühiste jõupingutustega rahu kaitsmise ürituses.

Seega NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi poliitilise koostöö tagajärjel on saavutatud, et Taivan on küll alles Ameerika Ühendriikide mõjupiirkond, kuid sõda vallandada sealt kaudu ei suudetud ega kuomintanglased saanud oma võimu taastada Hiinas. Hiina Rahvavabarikk pole veel tunnustatud, aga täielik Rahva-Hiina boikott pole õnnestunud ja ta autoriteet tõuseb aasta-aastalt. Tänu NSV

---

1) Цяо Туан-хуа , viidatud artikkel, "Международная жизнь" 1955, nr. 6. lk. 37 - 38.

2) Seesama, lk. 38.

Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühisele tegevusele likvideeriti sõjakolle Koreas ning Jaapanis on tugevnenud demokraatlikud jõud, kes võitlevad reaktsionääride ja ameerika imperialistide vastu.

NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja teiste rahvademokraatia riikide vastatikune toetus kõigis rahvusvahelistes küsimustes -- see on sotsialistliku leeri tugevuse ja ühtsuse pidev demonstreerimine, ühine võitlus progressi eest.

K o k k u v õ t e .

Teise maailmasõja järgi on sotsialism kujunenud üha kasvavaks ja tugevnevaks ülemaailmseks süsteemiks.

"Kogu sündmuste käik näitab kujukalt," öeldakse NSV Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioonis, " et rahvusvahelises arengus on toimunud põhjalikud muutused sotsialismi positsioonide tugevnemise suunas. Meie ajastu peamiseks jooneks on sotsialismi väljakasvamine ühe maa raamidest ja sotsialismi muutumine ülemaailmseks süsteemiks, kusjuures kapitalism on osutunud võimetuks maailma-ajaloolist protsessi takistama." 1)

Üheaegselt eksiteerivad ülemaailmsed majandussüsteemid - - sotsialistlik ja kapitalistlik - arenevad eri seaduste järgi ja vastupidises suunas, kusjures järjest selgemaks muutub sotsialismi vaieldamatu üleolek kapitalismist.

NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja teiste sotsialismi riikide vennalik koostöö on rahvaste vaheliste vastatikuste suhete uus süsteem, kõige eesrindlikum, kõige progressiivsem. See kindlustab sotsialistlikule arenisteele asunud maade majanduse ja kultuuri suurt tõusu.

Sotsialismi leeri riikidega, eriti NSV Liiduga koostöö on abistanud hiina rahvast moodustada demokraatlikku vabariiki ja likvideerida sõjakahjud ning feodalismi igandid.

Ühena sotsialismi leeri riikidest ja koostöös nendega on Hiina Rahvavabariik asunud esimese viie aasta plaani täitmisele.

---

1) Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioonid, Tallinn, 1956, lk. 4.

Selle plaani ellurakendamine loob aluse Hiina mahajäänud põllu - majanduslikust maast muutmiseks tugevaks industrialiseeritud riigiks.

Ainult koostöö tõttu sotsialismi leeri riikidega on hiina majanduses kasutusele võetud kõige uuemad teaduse ja tehnika saavutused.

Majanduslik koostöö Hiina Rahvavabariigi ja NSV Liidu vahel on aidanud Hiinat asuda eelduste loomiseks sotsialistliku majanduse ülesehitamiseks.

Majanduslikus koostöös oli põhiliselt NSV Liit - eriti Rahva--Hiina algaastail - andja ja abistaja osas. See abi on olnud omakasupüüdmatu. Hiina arengut soodustavad ning majanduslikud ühised üritused on toimunud pariteetsuse alusel. Hiina Rahvavabariigi tugevnemine muudab vahetu abiandmise vajaduse vähemaks.

Sotsialismi leeriga majanduslikul alal tihe koostöö on soodustanud Rahva-Hiina saavutusi kultuurilises ülesehitustöös. Töölistele, talupoegadele ja nende lastele on saanud hariduse omandamine kättesaadavaks. Hiina kõrgemates õppeasutustes valmistatakse ette sadu tuhandeid spetsialiste rahvamajanduse mitmesuguste harude jaoks. Arenevad rahvalik kirjandus ja kunst.

Koolisüsteemi välja ehitamisel on Rahva-Hiinas ulatuslikult kasutatud NSV Liidu kogemusi. Teaduslikus koostöös, kunsti ja kirjanduse alal on koostöö olnud suuresti vastastikkuselt positiivse mõjuga. Nõukogude Liidu teadlased on palju õppinud Hiina vastavailt spetsialistidelt. NSV Liidu proletaarne kirjandus ja kunst on eeskujuks Hiinale, kuid Hiina igipõlise ja ka tänapäeva kunsti ning kirjanduse tutvumine Nõukogude Liidus rikastab väär-

tuslikult meie kultuuri. Marksistlik-leninlik teooria on NSV Liidus kahtlemata jõudnud oma suurimate saavutusteni, kuid siin on Hiina Rahvavabariik andnud väärikat ja arvestavat lisa eriti Mao Tse-dungi tööde näol. Hiina Rahvavabariigi majanduslik, kultuuriline ja poliitiline tugevnemine suurendab tema rahvusvahelist tähtsust.

Võimsa NSV Liidu ja 600 -milj. hiina rahva ühine väljaastumine rahvusvahelisel areenil on loonud hoopis uut tüüpi suhted diplomaatilisel alal. Need ei põhjene taotlustel üksteist orjastada või alistada, vaid on eesrindliku ühiskondliku korra riikide siiras koostöö progressi eest kogu maailmas.

NSV Liit, Hiina Rahvavabariik ja sotsialismi leeri riigid astuvad otsustavalt vastu imperialistide agressiivsetele plaanidele ja soovivad kindlustada kestvat rahu Kaug-Idas ning kogu maailmas vastavalt ÜRO eeskirjadele ja printsiipidele. Nad on valmis kindlustama kõikide riikidega heanaaberlikke suhteid ja sõprust, arendama laialdast majanduslikku ja kultuurilist koostööd ning vastatikust abistamist.

Sotsialismi leeri riikide võrdõiguslikkusel, vastatikusel vennalikul abistamisel põhinev koostöö eeskuju tugevdab kapitalistliku maailma töötajates tungi sotsialismile, uut tüüpi suhetele, mis on välja kujunenud NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahel. Sõltuvate ja asumaade töötajad näevad hiina rahva eeskujus, et sotsialismi leeri toetusel on võimalik ka neil saavutada iseseisvus ning majanduslik ja kultuuriline tõus.

Selles seisneb sotsialismi leeri vennaliku koostöö määratu suur rahvusvaheline tähtsus. Säärane rahvamajanduse tõusule viiv

koostöö kindlustab ühtlasi demokraatia ja sotsialismi leeri võimsust. Tugevdades poliitiliselt ja majanduslikult rahu eest peetava võitluse rinnet, on Nõukogude Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja teiste rahvademokraatia maade vennalik koostöö hinnaliseks panuseks kogu progressiivse inimkonna ühisesse üritusse - rahu kaitsmise üritusse kogu maailmas.

L i s a .

Tähtsamate NSV Liidu ja Hiina vaheliste lepingute, kokkulepete ja deklaratsioonide loetelu.

1. Vene Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi Rahvakomissaride Nõukogu läkitus 25. juulist 1919.a. hiina rahvale.
2. Nõukogude - Hiina leping 31. maist 1924.
3. NSV Liidu ja Hiina mittekallaletungi leping 21. aug. 1937.a.
4. Sõprus- ning liiduleping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina vabariigi vahel 14. aug. 1945.
5. Kokkulepe Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina vabariigi vahel Hiina Tšangtšuni raudtee kohta 14. aug. 1945.
6. Kokkulepe Port Arthuri kohta 14. aug. 1945.
7. Kokkulepe Dalnõi sadama kohta 14. aug. 1945.
8. Kokkulepe suhete kohta Nõukogude ülemjuhataja ja Hiina administratsiooni vahel pärast Nõukogude vägede asumist Hiina kolme idaprovintsi territooriumile seoses käesoleva ühise sõjaga Jaapani vastu.
9. Sõpruse, liidu ja vastastikkuse abistamise leping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel 14. veebr. 1950.
10. Kokkulepe Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel Hiina Tšangtšuni raudtee, Port Arturi ja Dalni kohta 14. veebr. 1950.a.
11. Kokkulepe Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi Kesk-rahvavalitsuse vahel Hiina Rahvavabariigile krediidi andmise kohta 14. veebr. 1950.a.

12. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi kokkulepe kahe Nõukogude - -Hiina aktsiaseltsi asutamise kohta 27. märtsist 1950.a.
13. Nõukogude - Hiina kommünikee Nõukogude valitsuse poolt Hiina Tšangtšuni raudtee üleandmisest Hiina Rahvavabariigi valitsusele 1. jaan. 1953.a.
14. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon 14. okt. 1954.a.
15. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon suhetest Jaapaniga 14. okt. 1954.a.
16. Nõukogude - Hiina kommünikee Nõukogude sõjaväeosade väljaviimisest ühiselt kasutatavast Hiina mereväebaasist Port Arturist ja selle baasi üleandmisest Hiina Rahvariigi täielikku käsutusse 14. okt. 1954.a.
17. Nõukogude - Hiina kommünikee segaühingutes Nõukogude Liidule kuuluva osa üleandmisest Hiina Rahvavabariigile 14. okt. 1954.a.
18. Nõukogude - Hiina kommünikee teaduslik-tehnilise koostöö kokkuleppele allakirjutamisest 14. okt. 1954.a.
19. Nõukogude - Hiina kommünikee Lantšou-Urumtši Alma-Ata raudtee ehitamisest ja otseühenduse organiseerimisest 14. okt. 1954.a.
20. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsuse ühine kommünikee raudtee ehitamisest Tšingingist Ulan-Batorini ja otseühenduse organiseerimisest 14. okt. 1954.a.
21. Nõukogude-Hiina kommünikee ja kokkulepped 55 tööstusettevõtte ja Lantšou Turkestani-Siberi vahelise raudtee ehitamise kohta 7. aprillist 1956.a.

Kasutatud kirjandus ja allikad.

I Marksismi-leninismi klassikud.

1. Lenin, V. I., Marksismi karikatuurist ja "imperialistlikust ökonomist", Teosed, 23. kd., Tallinn 1953.

II NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi tähtsamate riigitegelaste teosed.

2. Hruštšov, N. S., Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee aruanne Partei XX kongressile, Tallinn 1956.
3. Mao Tse - dung, Rahvademokraatlikust diktatuurist, "Rahva Hääl" 15. VII 1949.
4. Mao Tse - dung, Ettekanne Hiina põllumajanduse kooperreerimise küsimuses, "Rahva Hääl" 20. X 1955.

III Allikad.

5. Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivnõukogu üldine programm, "Edasi" 5. X 1949.
6. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioonid, Tallinn 1956.
7. Kokkulepe Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel Hiina Tšantšuni raudtee, Port Arturi ja Dalni kohta, "Rahva Hääl" 15. II 1950.
8. Kommünikee Nõukogude-Hiina läbirääkimiste kohta, "Rahva Hääl" 13. X 1954.
9. Nõukogude - Hiina kommünikee lepingu ja kokkulepete allakirjutamisest Nõukoude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel, "Rahva Hääl" 15. II 1950.

10. Nõukogude-Hiina kommünikee Nõukogude valitsuse poolt Hiina Tšangtšuni raudtee ühendamisest Hiina Rahvavabariigi valitsusele, "Rahva Hääl" 3. I 1953.
11. Nõukogude - Hiina kommünikee segaühingutes Nõukogude Liidule kuuluva osa üleandmisest Hiina rahvavabariigile, "Edasi" 13. X 1954.
12. Nõukogude - Hiina kommünikee teaduslik-tehnilise koostöö kokkuleppele allakirjutamisest, "Edasi" 13. X 1954.
13. NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsuse ühine kommünikee, "Edasi" 13. X 1954.
14. Noukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi resolutsioonid, Tallinn 1956.
15. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon, "Noorte Hääl" 12. X 1954.
16. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse ühine deklaratsioon suhetest Jaapaniga, "Noorte Hääl" 12. X 1954.
17. Sõpruse, liidu ja vastatikuse abistamise leping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel, "Rahva Hääl" 13. II 1950.
18. Sõprus- ning liiduleping Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Hiina vabariigi vahel, "Õhtuleht" 28. VIII 1945.
19. Советское - Китайское коммюнике, "Дружба" 10 IV 1956.

III Ajalehed ja ajakirjad.

20. "Edasi", aastakäigud 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956.
21. "Noorte Hääl", aastakäigud 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956.
22. "Nõukogude Õpetaja", aastakäik 1955.
23. "Noorte Hääl", aastakäigud 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956.
24. "Õhtuleht", aastakäik 1945.
25. "Eesti Kommunist", aastakäigud 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.

26. "Nõukogude Kool", aastakäik 1955.
27. "Дружба", aastakäigud 1955, 1956.
28. "Правда, aastakäigud 1951, 1952, 1953, 1954, 1955.
29. "За прочный мир - за народную демократию",aastakäik 1955.
30. "Китай", aastakäigud 1954, 1955.
31. "Коммунист", aastakäik 1955.
32. "Международный жизнь", aastakäik 1955.
33. "Огонёк", aastakäik 1956.
34. "Народный Китай", aastakäigud 1953, 1954, 1955.
35. "Новое время", aastakäik 1955.

IV Muud teosed ja artiklid.

36. Dragilov, M. S. , Ameerika Ühendriigid - imperialistliku agressiooni organiseerija, maailma reaktsiooni tugi, Tallinn 1952.
37. Dudinski, I., NSV Liidu ja rahvademokraatia maade majanduslik koostöö, Tallinn 1955.
38. Jermašov, I., Valgus Hiina kohal, Tallinn 1955.
39. Martov, E., Hiina Rahvavabariigi edusammud majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, "Eesti Kommunist" 1952, nr. 12.
40. Melnikov, M., Üldhariduslik kool Hiina Rahvavabariigis "Nõukogude Õpetaja" 13. VIII 1955.
41. Mänd, A., Hiina Rahvavabariigi esimene viisaastak, "Noorte Hääl" 31. IX 1955.
42. Lu Šao - tsi, Hiina Rahvavabariigi Konstitusiooni projektist, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 9.
43. Nikonov, A., NSV Liidu välsipoliitika on rahu ja rahvusvahelise koostöö poliitika, "Eesti Kommunist" 1953, nr. 5.
44. Nikiforov,V. Erenburg,S., Jurjev, M., Rahvarevolutsioon Hiinas, Tallinn 1952.
45. Ogurtsov, S., Töörahva heaolu tõus Euroopa rahvademokraatia maades, Tallinn 1955, ~~lk.30~~.

46. Ovtšinnikov, V., Moskva - Ulan-Bator - Peking, "Edasi" 4. I 1956.

47. Romanov, A., Sotsialism - kasvav ja tugevnev ülemaailmne süsteem, "Rahva Hääl" 3. IV 1956.

48. Sobelev, A., Rahvademokraatia kui ühiskonna poliitilise organiseerimise vorm, "Eesti Bolševik" 1951, nr. 18.

49. Tolkunov, L., Suur hiina rahvas ehitab uut elu, "Rahva Hääl" 1. X 1952.

50. Tšitšjakov, A., Sotsialistliku leeri maade majandusliku koostöö arenemine, "Eesti Kommunist" 1954, nr. 10.

51. Tsjan Tsjun-žui, Rahvahariduse arenemine uues Hiinas, "Nõukogude Kool" 1955, nr. 1.

52. Uusküla, H., Võitlus rahu eest on Nõukogude Liidu välispoliitika põhjoon, "Rahva Hääl" 7. VII 1955.

53. Арутюнян, Ю., Нерушимая дружба народов Советского Союза и Китайской Народной Республики - прочная опора мира во всем мире, Москва 1954.

54. Бо У - бо, Советский Союз - замечательный пример для Китая в деле строительства социализма, "За прочный мир - - за народную демократию", 4 XI 1955.

55. Ефимов, Т., Советская и переводная литература великом китайском народе, "Международная жизнь" 1955, № 8.

56. Капица, М., Великая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1954.

57. Ковалёв, Е. Ф., Нерушимая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1952.

58. Лю Нин - и, Китайский рабочий класс борется за осуществление первой пятилетки, "Народный Китай" 1953, № 8.

59. Первертаило, КНР на великом пути социалистической индустриализации, "Международная жизнь" 1955, № 10.

60. Сударикоз, Франков, Великая дружба, "Нарвое время" 1955, № 7.

61. Тункин, Т., Законные права Китая в ООН должны быть восстановлены, "Новое время" 1955, № 28.

62. Ужан Гу, Летописи величайшей дружбы, "Народный Китай" 1954, № 4.

63. У Юй - чжан, Народный университет Китая, "Народный Китай" 1955, № 21.

64. Хун Шэнь, Культурные связи во имя дружбы и мира, "Народный Китай" 1954, № 11.

65. Цянь Сань-цян, Ученые Китая изучают передовую Советскую науку, "Народный Китай" 1953, № 21.

66. Цянь Цюнь-жуй, Дружба великих народов, "Правда" 5 XI 1952.

Sisukord.

Sissejuhatus	lk.	1 - 6
1. Rahvusvaheliste suhete iseloom sotsialismi leeri riikide vahel. NSV Liidu ja Hiina suhted 1917 - 1949.a.	lk.	7 - 21
2. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi majanduslik koostöö	lk.	22 - 61
Nõukogude Liidu majanduslik abi ja koostöö Hiina Rahvavabariigiga 1949 - 1953.a.	lk.	22 - 33
NSV Liidu toetus Rahva-Hiinale esimese viisaastaku plaani ülesannete täitmisel	lk.	33 - 41
Nõukogude-Hiina tootmistehniline koostöö	lk.	41 - 51
Nõukogude Liidu ja Rahva Hiina koostöö raudteede ehitamisel	lk.	51 - 56
Sotsialistliku maailmaturu tekkimine. Nõukogude Hiina kaubanduslikud sidemed	lk.	56 - 61
3. Nõukogude - Hiina kultuurilised sidemed NSV Liidu eeskujul ja abi Hiina Rahvavabariigi elanikkude haridusliku taseme tõstmisel	lk.	62 - 69
Nõukogude Liidu ja Rahva-Hiina teadlaste koostöö.Kirjanduse vahetamine NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel	lk.	75 - 82
Nõukogude - Hiina sõprusühingu töö mõlema rahvaste vaheliste kultuurisidemete laiendamisel	lk.	83 - 93
4. NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi poliitiline koostöö - riikide vaheliste suhete uus vorm	lk.	94 -118

NSV Liidu toetus Rahva-Hiinale võitluses Taivani küsimuse lahendamise eest lk. 94 - 102

Nõukogude Liidu võitlus Hiina Rahvavabariigi tunnustamise eest ÜRO-s lk. 102 - 107

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi toetus Korea rahvale võitluses imperialistliku agressiooni ning sõjakolde likvideerimise eest lk. 108 - 112

NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi ühised püüded rahulike suhete loomiseks Jaapaniga lk. 112 - 115

Nõukogude Liidu ja Rahva-Hiina ühised poliitilised väljaastumised rahvusvahelises ulatuses 1954. - - 1955.a. lk. 115 - 118

Kokkuvõte lk. 119 - 122

Lisa lk. 123 - 124

Kasutatud kirjandus ja allikad lk. 125 - 129